

**Vabariigi Valitsuse määruse „Vabariigi Valitsuse 17. detsembri 2020. a määruse nr 97
„Alutaguse rahvusparki kaitse-eeskiri” ja 26. märtsi 2020. a määruse nr 23
„Paadenurme looduskaitseala kaitse-eeskiri” muutmise” eelnõu**

SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Looduskaitseseaduse § 10 lõike 1 alusel on Vabariigi Valitsusel õigus võtta ala kaitse alla ja kehtestada ala kaitsekord. Alutaguse rahvuspark on kaitse alla võetud Vabariigi Valitsuse 17. detsembri 2020. a määrusega nr 97. Eelnõukohase määrusega laiendatakse Alutaguse rahvusparki (edaspidi *rahvuspark*, *kaitseala* või *ala*) ning muudetakse Paadenurme looduskaitseala piire.

Alutaguse rahvuspark on moodustatud¹ varem kaitse all olnud alade: Puhatu, Agusalu, Muraka ja Selisoo looduskaitseala, Iisaku, Kurtna, Smolnitsa, Jõuga, Struuga ja Mäetaguse maastikukaitseala, Arvila ja Mustassaare metsise püsielupaiga ja Narva jõe ülemjooksu hoiuala põhjal. Uusi alasid kaitse alla ei võetud ja Alutaguse rahvuspark moodustati eelnevalt kaitse all olnud aladega samades piirides. Alutaguse rahvuspark koosneb 16 eraldiseisvast lahustükist.

Lähtudes looduskaitseseaduse (edaspidi ka *LKS*) §-st 8, tegi Eestimaa Looduse Fond (edaspidi *ELF*) Keskkonnaministeeriumile ettepaneku² liita Alutaguse rahvusparkile kõik selle lähiümbruses paiknevad kaitstavad alad (peamiselt püsielupaigad), projekteeritavad kaitstavad alad ja riigimaadel paiknevad seni kaitseta loodusväärtuslikud alad eesmärgiga tagada Alutaguse kui Eesti kõige tähtsama maismaa loodusmassiivi toimiv ja tõhus kaitse. Esialgses laiendusettepanekus esitatud ala pindala oli kokku 28 356 ha.

Keskkonnaamet koostas ELFi ettepanekule ekspertiisi „Otstarbekuse hinnang Alutaguse rahvusparki laiendamise kohta”³, milles jõuti järeldusele, et **ala on looduskaitsealisel väärtuslik ja Alutaguse rahvusparki laiendamine on suuremas osas vajalik, otstarbekas ja põhjendatud**.

Praeguses ulatuses rakendatavad kaitsemeetmed pikas perspektiivis Alutaguse rahvusparki piirkonna kaitseväärtuste säilimist ei taga. Seniste kaitstavate alade, peamiselt püsielupaikade kaitse tõhususe analüüs näitab, et peamiselt 2000-ndate alguse teadmiste ja selleaegsete ohutegurite taustal piiritletud püsielupaigad ja kehtestatud kaitsemeetmed ei ole taganud liikide soodsat seisundit ning mitme liigi arvukus väheneb jätkuvalt ja elupaigad degradeeruvad. Kõikidele ettepanekus kaitse-eesmärgidena esitatud liikidele ja elupaikadele on arvestatavaks ohuteguriks lageraiepõhise metsa majandamise tagajärjel toimunud elupaikade killustumine ja/või metsa kuivendamine, millega jätkub ohustatud liikide elupaikade kahjustamine ja võimalused nende seisundit parandada on püsielupaikade ebapiisava ulatuse tõttu piiratud.

Kaitsealuste ja ohustatud liikide lendorava ja metsise seisundi parandamiseks on Alutaguse rahvusparki laiendamine kriitilise tähtsusega ja sellele ei ole alternatiive, kuna lendorava Eesti leviala piirdub Alutaguse piirkonnaga ning metsise jaoks on tegemist riigi mastaabis olulise

¹ Vabariigi Valitsuse 17. detsembri 2020. a määrus nr 97 „Alutaguse rahvusparki kaitse-eeskiri”.

² Kliimaministeeriumi ADR: 24.08.2020 kiri nr 8-2/20/3655, <https://adr.envir.ee/et/document.html?id=389de144-37de-421f-8c36-ace10dc91eff>.

³ Kliimaministeeriumi ADR: 09.09.2021 kiri nr 8-2/20/3655-8.

tuumalaga. Nende asurkondade tugevana hoidmine on oluline sidususe ja geenivahetuse säilimiseks naaberpopulatsioonidega Narva jõe taga, mis muudab ka ülejäänud Eesti asurkonna keskkonnamuutustele ja väljasuremisriskile vastupidavamaks.

Kliimaminister algatas 17. oktoobri 2024. a käskkirjaga nr 1-2/24/401 Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu menetluse Alutaguse rahvuspargi kaitse-eeskirja muutmiseks, tuginedes eelnimetatud kaitse alla võtmise otstarbekuse hinnangule. Kaitse-eeskirja muutmine toimub kooskõlas looduskaitseseaduse § 13 lõikega 1.

Alutaguse rahvusparki laiendatakse kokku **24 749 ha** võrra ja kaitseala uus pindala on **69 768 ha**. Laiendatavast alast 7512 ha on varasemast kaitse all.

Seoses varem kaitse all olevate alade liitmisega Alutaguse rahvuspargile muudetakse Paadenurme looduskaitseala kaitse-eeskirja, sest 5,7 ha kaitseala sihtkaitsevööndi alast arvatakse Alutaguse rahvuspargi koosseisu.

Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on ette valmistanud Keskkonnaameti looduskaitse planeerimise osakonna vanemspetsialist Triin Amos (tel 5629 6403, e-post triin.amos@keskkonnaamet.ee), eelnõu kaitsekorra otstarbekust on kontrollinud Keskkonnaameti looduskaitse planeerimise osakonna juhtivspetsialist Riina Kotter (tel 503 7128, e-post riina.kotter@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti õigusosakonna vanemjurist Evelyn Jallai (tel 5304 2764, e-post evelyn.jallai@keskkonnaamet.ee). Keeleliselt on toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee). Kliimaministeeriumi kontaktisik eelnõu ministeeriumite vahelisel kooskõlastamisel ja kinnitamisel on Marika Erikson (tel 626 2880, e-post marika.erikson@envir.ee).

2. Eelnõu sisu ja muudatuste põhjendus

Alutaguse rahvusparki (45 019 ha) laiendatakse kokku 24 749 ha võrra ja kaitseala uus pindala on **69 768 ha**. Rahvuspargiga liidetavast alast on eri liikide kaitseks loodud **97 püsielupaigana** varem kaitse all olnud 7506 ha suurune maa-ala. Sellest eramaid on 856 ha. 5,7 ha on olnud varem kaitse all osana riigimaal asuvast Paadenurme looduskaitsealast.

Rahvuspargiga liidetavast alast **17 237 ha on seni kaitseta maad**. Sellest 17 200 ha on riigi omandis, 24 ha eraomandis ja 13 ha puhul on omandi ulatus selgitamisel.

Uute aladena võetakse Alutaguse vallas kaitse alla 15 193 ha, Lüganuse vallas 1805 ha, Mustvee vallas 19 ha ja Vinni vallas 220 ha maad.

Seoses kaitseala laienemisega moodustatakse kaheksa uut piiranguvööndit, sihtkaitsevööndite hulk jääb samaks. Pärast laiendamist on rahvuspargis kokku 41 sihtkaitsevööndit ja 22 piiranguvööndit. Alutaguse rahvuspargi kaitse-eesmärke täiendatakse kümne soontaime- ja samblikuliigiga.

Kaitse-eeskirjaga liidetavale alale seatavad piirangud lähtuvad kaitseväärtustest, alade puhkemajanduslikust ja muust kasutusest ning kehtestatud üldplaneeringutest.

2.1. Eelnõu sisu

2.1.1. Alutaguse rahvusparki kaitse-eeskirja muutmine

Eelnõu § 1 lõikega 1 muudetakse Alutaguse rahvusparki kaitse-eeskirja. **Punktiga 1** täiendatakse § 1 lõike 1 punkti 8 lisades kaitse-eesmärgiks olevate liigirühmade hulka kaitsealused samblikuliigid. Alutaguse rahvusparki laiendusosalal leidub mitmeid kaitsealuste, ohustatud ja haruldaste samblike kasvukohti ning kaitse-eesmärgiks seatud liikide loetellu lisatakse nimeliselt kuus samblikuliiki. Lisaks täiendatakse eesmärgiks seatud taimeliikide loetelu nelja kaitsealuse taimeliigiga.

Kaitse-eesmärgiks lisatakse liigid, mis on eelnevalt seatud rahvusparkiga liidetavate kaitsealuste samblike ja käpaliste kaitseks moodustatud püsielupaikade kaitse-eesmärgiks. Samuti seatakse kaitse-eesmärgiks ohustatud ja haruldasi sambliku- ja taimeliike, mille elupaikade seisundi ja ulatuse puhul võib pikas perspektiivis prognoosida paranemist seoses vanade metsade osakaalu suurenemisega kaitstava ala laienedes.

Kaitse-eesmärgiks lisatavad taimeliigid on Russowi sõrmkäpp (*Dactylorhiza russowii*), kiirjas ruse (*Bidens radiata*), sale villpea (*Eriophorum gracile*) ja kahar parthein (*Glyceria lithuanica*) ning samblikuliigid männi-soomussamblik (*Hypocenomyce anthracophila*), must limasamblik (*Collema nigrescens*), sõrmjas tardsamblik (*Scytinium teretiusculum*), haava-tardsamblik (*Leptogium saturninum*), sile neersamblik (*Nephroma laevigatum*) ja karvane kruupsamblik (*Micarea hedlundii*).

- Russowi sõrmkäpp on II kaitsekategooria taimeliik, mis kuulub Eesti liikide viimase, 2019. aasta ohustatuse hindamise järgi kategooriasse „ohualdis” (*vulnerable*). Liik on Alutaguse rahvusparkiga liidetava Pikasilla 1 käpaliste püsielupaiga (KLO3001220) kaitse-eesmärgiks, kasvukohaks on valdavalt soostuvad niidud, madal- ja allikasood. Eestis on kokku 480 kasvukohta, Ida-Virumaal on kokku kuus kasvukohta, millest üks asub olemasoleva ja kaks Alutaguse rahvusparki laienduse alal. Liigi põhiline asurkond jääb Saaremaale ja Lääne-Eestisse, Alutagusel leidub sobivaid madal- ja allikasoid vaid kohati. Peamine ohutegur on kuivendamine.
- Sale villpea on II kaitsekategooria taimeliik, mis on Eesti liikide 2017. aasta ohustatuse hindamise järgi ohulähedane (*near threatened*). EELISes on kokku 127 leiukohta, millest Ida-Virumaa neli teadaolevat leiukohta asuvad kõik laiendatud Alutaguse rahvusparkis (kolm leiukohta olemasolevas rahvusparkis ja üks laiendusosalal). Taim kasvab siirdesoodes ja rabastuvates metsades. Peamised ohutegurid on veerežiimi muutused ja väikesoodede kaitse alla võtmine aitab kaasa lisaks teadaolevatele ka seni teadmata kasvukohtade säilimisele.
- Kahar parthein on II kaitsekategooria taimeliik, mis on Eesti liikide 2017. aasta ohustatuse hindamise järgi ohualdis (*vulnerable*). EELIS-es on kokku 57 leiukohta, millest Ida-Virumaal on 16 ja Alutaguse rahvusparki alal neli (kaks olemasoleva rahvusparki ala ja kaks laiendusosalal). Kasvukohaks on niisked soostuvad salumetsad, peamised ohutegurid on seotud metsakuivendusega, mille ulatust on kaitsekorda rakendades võimalik reguleerida.
- Kiirjas ruse on II kaitsekategooria taimeliik, mis on Eesti liikide 2017. aasta ohustatuse hindamise järgi ohualdis (*vulnerable*). Eestis on teadaolevalt kokku 26 leiukohta. Liiki teati seni leiduvat üksnes Peipsi järve lõunaosa ja Lämmijärve kaldavööndis, alles viimastel aastatel on Ida-Virumaal taime leitud kahes kasvukohas. Olemasoleva rahvusparki piiresse jääv leiukoht asub Vasknarva piiranguvööndis liivarannal, kus liiki võib ohustada ülemäärane puhkemajanduslik tegevus.
- Must limasamblik on II kaitsekategooria samblik, mis kuulub Eesti liikide 2019. aasta ohustatuse hindamise järgi kategooriasse „väljasuremisohus” (*endangered*). Liik on

rahvuspargile liidetava Kautvere musta limasambliku ja sõrmja tardsambliku püsielupaiga (KLO3000569) kaitse-eesmärgiks. Ida-Virumaalt on teada kuus leiukohta, millest rahvuspargi laiendusale jääb kaks, Eestis on EELISE järgi teada 25 leiukohta. Liik kasvab haavikutes ja haava-segametsades ning vajab niisket ja varjulist kasvukohta, mistõttu on ta äärmiselt tundlik niiskus- ja valgusrežiimi muutustele. Liigi elupaik kattub lendorava elupaikadega, seega tagatakse rahvuspargi laiendamisel ja lendorava elupaikade kaitse alla võtmisel ka musta limasambliku seni teadmata kasvukohtade kaitse.

- Sõrmjas tardsamblik on II kaitsekategooria samblik, mis kuulub Eesti punase nimestiku 2019. aasta hindamise järgi kategooriasse „ohualdis” (*vulnerable*). Liik on rahvuspargile liidetava Kautvere musta limasambliku ja sõrmja tardsambliku püsielupaiga (KLO3000569) kaitse-eesmärgiks. Ida-Virumaalt on teada kuus leiukohta, millest Alutaguse rahvuspargis asub kaks (lisaks püsielupaigas asuvale kasvukohale ka olemasoleva rahvuspargi Repna sihtkaitsevööndis). Eestis on kokku 51 leiukohta. Liik kasvab vanemates leht- ja segametsades, ka puisniitudel. Enamik Eesti leide on vanadelt haabadelt, vähem teistelt lehtpuudelt ja puidult. Liigi elupaik kattub lendorava elupaikadega, seega tagatakse lendorava elupaikade kaitse alla võtmisega ka must limasamblike seni teadmata kasvukohtade kaitse.
- Karvane kruupsamblik on II kaitsekategooria samblik, mis on Eesti liikide 2019. aasta ohustatuse hindamise järgi ohualdis (*vulnerable*). Liik on rahvuspargiga liidetava Kivinõmme karvase kruupsambliku püsielupaiga (KLO3000570) kaitse-eesmärgiks. Eestis on EELISE järgi 41 leiukohta, millest Ida-Virumaa neli leiukohta jäävad kõik rahvuspargi alale (kolm olemasoleva rahvuspargi alal ja üks laiendusale). Liik kasvab hästi kõdunenud männi ja kuuse kändudel, lamatüvedel ja tuuleheitejuurestikul.
- Männi-soomussamblik on II kaitsekategooria samblikuliik, Eestis on teada 115 leiukohta, Ida-Virumaal kokku 20 leiukohta, millest rahvuspargi alal asub 17 (kolm neist jääb laiendatavale alale). Põlenguspetsiifilise liigina kasvab ta üksnes söestunud puidul ja puukoorel männikutes. Põlengujärgsed raied vähendavad kasvukohtade jätkusuutlikkust. Kuna rahvuspargi alal on võimalik seada tingimusi söestunud männitüügaste säilitamiseks pärast põlengut, suurendab see liigile potentsiaalselt sobivate elupaikade ulatust.
- Haava-tardsamblik on III kaitsekategooria samblik, mis kuulub Eesti punase nimestiku 2019. aasta hindamise järgi kategooriasse „ohualdis” (*vulnerable*). Ida-Virumaal on kokku 44 leiukohta (Eestis kokku 155), millest Alutaguse rahvuspargi alal asub kuus – kõik Alutaguse rahvuspargile liidetaval alal Virunurme-Kaukvere vahelises metsamassiivis. Samblik kasvab lehtpuude, enamasti haava tüvedel vanades niisketes metsades.
- Sile neersamblik on III kaitsekategooria samblik, mis on Eesti punase nimestiku 2019. aasta hindamise järgi „väljasuremisohus” (*endangered*). Eestis on EELISesse kantud 46 leiukohta (Ida-Virumaal kokku kaheksa), millest Alutaguse rahvuspargi ainus leiukoht jääb rahvuspargiga liidetava Kautvere musta limasambliku ja sõrmja tardsambliku püsielupaiga alale.

Punktiga 2 muudetakse § 1 lõike 2 punktis 2 esitatud rahvuspargi vööndite arvu. Seoses rahvuspargi laiendamisega moodustatakse kaheksa uut piiranguvööndit ja laiendamise järel on rahvuspargis kokku 22 piiranguvööndit ja 41 sihtkaitsevööndit. Sihtkaitsevööndite arv ei muutu.

Punktiga 3 täiendatakse § 2 lõiget 1, lisades kaitseala asukohaks olevate asustusüksuste loetellu Ida-Viru maakonnas Alutaguse vallas Alajõe, Lemmaku, Kauksi, Peressaare ja Uusküla, Lüganeuse vallas Lipu, Oandu, Piilse ja Rääsa küla, Lääne-Viru maakonnas Vinni vallas Kaukvere küla ning Jõgeva maakonnas Mustvee vallas Kiissa küla. Alutaguse rahvuspargi alast

asub Alutaguse vallas kokku 60 667 ha, Jõhvi vallas 11 ha, Lüganuse vallas 8583 ha, Mustvee vallas 225 ha ja Vinni vallas 282 ha.

Punktiga 4 arvatakse § 5 lõikega 1 kehtestatud liikumispiranguga sihtkaitsevööndite loetelust välja Puhatu sihtkaitsevöönd. Vööndis kehtis ajaline liikumispirang must-toonekure häirimatu pesitsemise tagamiseks. 2005. aastal EELIS-esse kantud pesas on teadaolev pesitsemine toimunud samal aastal. 2006. aastal oli pesa asustamata ja alates 2011. aastast varisenud. Vöönd asub raskesti ligipääsetavas kohas, kuhu ka väljaspool radu kulgemist eelistavate matkajate sattumine on ebatõenäoline, mistõttu oleks häirimine selles kohas pesitsusala võimaliku taasasustamise korral väikese tähtsusega ohutegur. Must-toonekure arvukus ja pesitsusedukus on kahanemas üle Eesti.

Punktiga 5 täiendatakse § 5 lõiget 2, millega lihtsustatakse kaitsealuste liikide elupaikades liikumist looduskaitsealustel uuringutel. Kuna rahvuspargi valitseja (KeA) tellitud uuringud ja inventuurid ning riikliku seire korraldaja (Keskkonnaagentuur) tellitud või ise tehtavad riiklikud seired on vajalikud liikide kaitse tulemuslikuks korraldamiseks, on elupaikades viibimine põhjendatud ning halduskoormuse vähendamiseks ei ole otstarbekas selleks eraldi õiendit väljastada, kuna töö vajalikkust ja tööga hõlmatud piirkonda tõendab tellitud töö leping koos lisadega ja Keskkonnaagentuuri tehtaval seirel töötõend ja seire metoodika avalikult kättesaadav kirjeldus KESEs

Punktiga 6 täiendatakse § 5 lõike 6 punkte 1 ja 2, milles täpsustatakse jahipidamisega seotud regulatsioone. Aastaringse jahipidamisvõimalusega sihtkaitsevööndite hulka lisatakse Mustassaare-Lõpe ja Oonurme sihtkaitsevöönd, mis on moodustatud endistest lendorava püsielupaikadest ja EELISesse kantud lendorava elupaikadest. Lendorava kaitseks moodustatud vööndites on kaitsekorra määramisel aluseks võetud keskkonnaministri 14. juuli 2006. a määrus nr 52, mille kohaselt lendorava püsielupaikades jahipidamisele piiranguid ei seata. Jahipidamist ei tooda ohutegurina esile ka lendorava kaitse tegevuskavas⁴.

Muudes sihtkaitsevööndites leevendatakse jahipidamisele seatud ajalisi piiranguid ning jahipidamine on lubatud 1. augustist 31. jaanuarini, väikekiskjate ja metssigade küttimine 1. augustist 28. veebruarini (seni oli jahipidamine kõikidele ulukitele lubatud 1. septembrist 31. jaanuarini). Jahipidamisele kehtestatud ajaliste piirangute aluseks on metsise kaitse tegevuskava, mille kohaselt tuleb jahipidamiseks lubatud aega pikendada, et tõhusamalt küttida metssigu ja ohjata väikekiskjaid, sh nugist, keda on tõhus püüda veebruaris. Kisklus on metsisele suure tähtsusega ohutegur, mis mõjutab oluliselt liigi sigimisedukust ja arvukust.

Piiranguvööndites on jahipidamine lubatud aastaringelt.

Punktiga 7 nimetatakse § 8 lõike 2 punktiga 1 moodustatud Arvila sihtkaitsevöönd ümber Arvila-Kaasiksoo sihtkaitsevööndiks, kuna senisele Arvila sihtkaitsevööndiga liidetakse Kaasiksoo metsise püsielupaik.

Punktiga 8 nimetatakse § 8 lõike 2 punktiga 18 moodustatud Mustassaare sihtkaitsevöönd ümber Mustassaare-Lõpe sihtkaitsevööndiks, et märkida vööndi geograafilist ulatust. Senise Mustassaare sihtkaitsevööndiga liidetakse lahustükkidena Muraka raba idaküljel asuvad lendorava püsielupaikade alad ja kümnest eraldipaiknevast lahustükist koosneva vööndi idapoolseimad tükid ulatuvad Lõpe küla alla.

⁴ Lendorava kaitse tegevuskava, kinnitatud Keskkonnaameti peadirektori 04. jaanuari 2023. a käskkirjaga nr 8-2/23/24.

Punktiga 9 nimetatakse § 8 lõike 2 punktiga 21 moodustatud Palkmetša sihtkaitsevöönd ümber Oonurme sihtkaitsevööndiks. Oonurme sihtkaitsevöönd moodustatakse senisest Palkmetša sihtkaitsevööndist, millega liidetakse Kaukvere-Oonurme-Peressaare piirkonna lendorava püsielupaigad. Vööndi nimi valiti Oonurme küla järgi, mis asub geograafiliselt Muraka raba lääneküljel asuva lendorava elupaigakompleksi keskel.

Punktiga 10 nimetatakse § 8 lõike 2 punktiga 37 moodustatud Valgesoo sihtkaitsevöönd ümber Kauksi-Valgesoo sihtkaitsevööndiks. Valgesoo sihtkaitsevööndile lisatakse Rannapungerja lendorava ja Kauksi männisinelase püsielupaiga ning Kauksi ja Kuru metsise püsielupaiga alad. Vöönd nimetatakse Kauksi-Valgesoo sihtkaitsevööndiks, kuna see ulatub Kauksi külast Valgesooni.

Punktiga 11 asendatakse § 9 lõikes 2 Arvila, Mustassaare, Palkmetša ja Valgesoo sihtkaitsevööndi nimed vastavalt Arvila-Kaasiksoo, Mustassaare-Lõpe, Oonurme ja Kauksi-Valgesoo sihtkaitsevööndiga.

Punktiga 12 lisatakse § 10 lõike 3 lõppu punkt 8, mis annab kaitseala valitsejal võimaluse lubada tegevust, mis on vajalik väljaspool kaitseala paiknevate kinnistute sihtotstarbeliseks kasutamiseks alternatiivse võimaluse puudumisel. Erisus annab muuhulgas võimaluse kaitsealaga ümbritsetud katastriüksuse sihtotstarbeliseks kasutamiseks vajaliku ligipääsu rajamiseks (sealhulgas metsa väljaveoks), kui puuduvad alternatiivsed võimalused (eelistades lühimat teed ning kohta, kus negatiivne mõju kaitseala väärtustele on kõige väiksem), ning sidevõrkude rajamiseks. Erisus on loodud kaitsealaga ümbritsetud maatulundusmaa sihtotstarbega eramaade kasutamise võimaldamiseks. Kinnistute sihtotstarbelise kasutamise all mõistetakse kaitsealaga ümbritsetud maa kasutamist vastavalt katastriüksuse sihtotstarbele, st maatulundusmaa sihtotstarbega kinnistute puhul maa kasutamist metsamajandamiseks ja seda toetavateks tegevusteks.

Punktiga 13 muudetakse § 12 lõike 2 punkti 1 sõnastust lisades võimaluse riigikaitseliste ehitiste püstitamiseks kõikidesse rahvuspargi sihtkaitsevöönditesse. Riigikaitseliste ehitiste püstitamise võimaldamise eesmärk on tagada Kaitseväge ja Kaitseliidu strateegilise kaitse vajadusi piiriäärsetel aladel. Nende lubamine on kaitseala valitseja igakordne kaalutusotsus, et võimaluse korral vältida ehitiste püstitamine loodusväärtuste kahjustamist, samuti tuleb järgida keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduses sätestatud nõudeid mõjude hindamisele. Loodusalasid mõjutada võivate tegevuste puhul tuleb läbi viia Natura hindamine.

Punktiga 14 tunnistatakse kehtetuks § 12 lõike 2 punktid 2 ja 3. Punkt 2 sätestas võimaluse Tärivere sihtkaitsevööndis tee või tehnovõrgu rajatise püstitamist kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks, mis dubleeris § 12 lõike 2 punkti 1, mille järgi on kaalutusotsusena tootmisotstarbeta rajatiste püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks (nii teed kui tehnovõrgu rajatist käsitletakse ehitusseadustiku järgi rajatisena) lubatud kõikides sihtkaitsevööndites. Punkt 3 sätestas võimaluse Punamäe sihtkaitsevööndis tee või tehnovõrgu rajatise püstitamiseks riigikaitse tarbeks, mida ei ole pärast § 12 lõike 2 punkti 1 täiendamist (vt eelmine lõik, punkt 13) vaja eraldi välja tuua.

Punktiga 15 muudetakse § 12 lõike 2 punkti 4, millest eemaldatakse võimalus Struuga sihtkaitsevööndis tee või tehnovõrgu rajatise püstitamiseks riigikaitse tarbeks, sest seda ei ole pärast § 12 lõike 2 punkti 1 muutmist (vt üle-eelmine lõik, punkt 13) vaja eraldi välja tuua. Samuti eemaldatakse Struuga sihtkaitsevööndis kaitseala tarbeks püstitatavate ehitiste loetelust

tee ja tehnovõrgu rajatis, kuna see dubleeris § 12 lõike 2 punkti 1, mille kohaselt on kõigis rahvuspargi sihtkaitsevööndites kaalutlusotsusena lubatud tootmisotstarbeta rajatiste püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks (nii teed kui tehnovõrgu rajatist käsitletakse ehitusseadustiku järgi rajatisena).

Punktiga 16 tühistatakse § 12 lõike 3 punktis 1 sätestatud liikumispiirang Puhatu sihtkaitsevööndis. Vööndis kehtis ajaline liikumispiirang must-toonekure häirimatu pesitsemise tagamiseks. 2005. aastal EELISesse kantud pesas on ainus teadaolev pesitsemine toimunud samal aastal. 2006. aastal oli pesa asustamata ja alates 2011. aastast varisenud. Must-toonekure arvukus ja pesitsusedukus kahaneb üle Eesti. Vöönd asub raskesti ligipääsetavas kohas, kuhu ka väljaspool radu kulgemist eelistavate matkajate sattumine on ebatõenäoline, mistõttu oleks häirimine selles kohas pesapaiga võimaliku taasasustamise korral väikese tähtsusega ohutegur.

Punktiga 17 muudetakse § 13 lõikes 2 esitatud piiranguvööndite loetelu. Seoses rahvuspargi laienemisega moodustatakse kaheksa uut piiranguvööndit: Alutaguse, Kauksi, Keetsemani metsa, Metsiste, Metsküla, Oonurme, Peipsi põhjaranniku, Roostoja, Virunurme ja Võhmajärve.

Alutaguse ja Metsiste piiranguvöönd moodustatakse metsise elupaikade kaitse tagamiseks. Määrusega arvatakse Alutaguse piiranguvööndi koosseisu Alutaguse rahvuspargi senine Arvila piiranguvöönd ja osa Agusalu, Puhatu ja Mustassaare piiranguvööndist ning rahvuspargiga liidetavate metsise püsielupaikade piiranguvööndi riigimaal asuv osa. Metsiste piiranguvöönd moodustatakse rahvuspargiga liidetavate metsise püsielupaikade piiranguvööndi eramaadel asuvast osast.

Kauksi, Keetsemani metsa, Metsküla, Oonurme ja Roostoja piiranguvöönd moodustatakse metsakoosluste säilitamiseks, et tagada lendorava elupaikade sidusus. Vööndid moodustatakse rahvuspargiga liidetavate lendorava püsielupaikade piiranguvöönditest ja seni kaitseta lendorava levikukoridoridena toimivatest aladest. Määrusega arvatakse Metsküla piiranguvööndi koosseisu ka osa Alutaguse rahvuspargi senisest Mustassaare piiranguvööndist.

Peipsi põhjaranniku piiranguvööndi kaitse alla võtmise eesmärk on metsase maastikuilme ja luitekoosluste iseloomuliku loodusliku seisundi säilitamine. Vöönd moodustatakse seni kaitseta aladest.

Virunurme ja Võhmajärve piiranguvööndi kaitse-eesmärgiks on elustiku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse.

Laiendatud rahvuspargis on kokku 22 piiranguvööndit. Uute piiranguvööndite kirjeldused on esitatud seletuskirja peatükis 2.3.3.

Punktiga 18 lisatakse § 14 lõikes 1 nimetatud piiranguvööndite loetellu Virunurme ja Võhmajärve piiranguvöönd. Virunurme ja Võhmajärve piiranguvööndid moodustatakse seni kaitseta aladest ning nende kaitse-eesmärgiks on elustiku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Virunurme piiranguvöönd moodustatakse puhvrina ümber Lipu soo tipmise põhjaosa ja kaitse alla võetava Virunurme raba, et tagada soolade veerežiimi säilimine. Võhmajärve piiranguvööndisse kuulub Võhmajärve soo, Kaika soo, Võhma järv ja osa Võhma luitestikust ning seal asub RMK Võhma lõkkekoht. Lihtsa ligipääsu, metsateede võrgustiku ja vaheldusrikka maastiku tõttu on tegemist külastatava piirkonnaga nii rekreatiivsetel kui ka metsaandide varumise eesmärkidel.

Punktiga 19 lisatakse § 14 lõikes 3 nimetatud piiranguvööndite loetellu Peipsi põhjaranniku piiranguvöönd ja täiendatakse piiranguvööndite kaitse-eesmärke kaitsealuste liikide osas. Peipsi põhjaranniku piiranguvööndi kaitse alla võtmise eesmärk on looduse mitmekesisuse, metsase maastikuilme ja luitekoosluste iseloomuliku loodusliku seisundi säilitamine. Vöönd hõlmab suveperioodil intensiivselt külastatavaid rannaäärseid puhkemetsi ja liivaluhteid, kus asuvad RMK Kauksi ja Uusküla telkimisalad ning selle kaitse-eesmärgid on suunatud peamiselt maastikuliste väärtuste Peipsi põhjaranniku luidete, luitekoosluste ja vanade rannamännikute säilimisele.

Peipsi põhjaranniku piiranguvööndi kaitse-eesmärgina tuuakse nimeliselt välja II kaitsekategooria metsamardikaliik männisinelane. Vööndisse jääb kaks männisinelase elupaika (KLO9201781 ja KLO9200847). Liigi jaoks on oluline surnud seisvate mändide, mille koor ei ole veel täielikult maha langenud, säilitamine ning peamine ohutegur ongi haudepuude maharaiumine. Puhkemajanduslik tegevus männisinelast otseselt ei ohusta, seni kuni puhkerajatiste asukohtade planeerimisel ja püstitamisel arvestatakse liigi vajadusi ja säilitatakse vanu mände.

Vasknarva piiranguvööndi kaitse-eesmärgina tuuakse nimeliselt välja II kaitsekategooria taimeliik kiirjas ruse. Vööndi idapoolse osa rannaluidete vahel asuv kiirja ruskme kasvukoht (KLO9346297) avastati 2021. aastal. Liiki võib ohustada puhkemajanduslik tegevus: nii rajatiste rajamine kui ka liigne külastuskoormus (tallamine), mida on võimalik vältida puhkerajatiste ruumilise planeerimise ja külastuse suunamise abil.

Punktiga 20 lisatakse § 14 lõikes 5 nimetatud piiranguvööndite loetellu Kauksi, Keetsemani metsa, Metsküla, Oonurme ja Roostoja piiranguvöönd, mille eesmärk on metsakoosluste säilitamine lendorava elupaikade sidususe tagamiseks ning kaitsealuste liikide kaitse. Vööndid hõlmavad nii seniste lendorava püsielupaikade piiranguvööndeid kui ka uusi kaitse alla võetavaid, elupaiku ühendavaid alasid.

Punktiga 21 lisatakse § 14 lõikes 6 nimetatud piiranguvööndite loetellu Arvila ja Mustassaare piiranguvööndi asemel Alutaguse ja Metsiste piiranguvöönd, mille eesmärk on metsakoosluste säilitamine metsise elupaikade kaitse tagamiseks ning kaitsealuste liikide kaitse. Määrusega arvatakse senine Arvila piiranguvöönd ja osa Mustassaare piiranguvööndist loodava Alutaguse piiranguvööndi koosseisu ning endiste metsise püsielupaikade aladest moodustatakse uus, Metsiste piiranguvöönd. Vööndid toimivad puhvritena sihtkaitsevööndisse arvatud metsise mängupaikadele ning need hõlmavad nii metsisekukkede kui ka -kanade aastaringseid elupaiku. Metsiste piiranguvöönd on moodustatud Alutaguse rahvuspargiga liidetava Alajõe, Kaasiksoo, Kauksi, Kamarna, Kuru ja Ratva metsise püsielupaiga eramaid sisaldavatest piiranguvöönditest. Alutaguse piiranguvöönd on moodustatud seniste metsise püsielupaikade riigimaadest, seni EELISesse kantud kaitseta metsise elupaikadest ja olemasolevas rahvuspargi piiranguvööndi aladel asuvatest metsise elupaikadest. Alutaguse piiranguvöönd asub lausaliselt riigi omandis oleva maal.

Punktiga 22 täiendatakse § 15 lõike 1 punktis 2 esitatud piiranguvööndite loetelu, kus rahvaürituste korraldamisele kaitseala valitseja nõusoleku tingimust ei seata, Kauksi, Peipsi põhjaranniku, Rajasoo ja Võhmajärve piiranguvööndiga. Arvestades, et tegemist on hõlpsasti ligipääsetavate, tiheda metsateede võrgustikuga ja külastatavate aladega, kus asub ka RMK külastustaristu, ning võimalike seni toimunud ja kooskõlastamata rahvaürituste negatiivset mõju kaitseväärtustele ei ole täheldatud, ei ole põhjendatud rahvaürituste korraldamisele

piiranguid seada ka edaspidi. Vööndeis ohustavad kaitstavaid väärtusi eeskätt metsa majandamisega seotud tegevused.

Kauksi piiranguvöönd hõlmab Jõhvi–Tartu maanteega piirnevat tiheda teedevõrgustikuga ja hõlpsasti ligipääsetavat ala, mille kaitse-eesmärgiks on metsakoosluste kaitse lendorava ja teiste katkematut metsamassiivi vajavate liikide elutingimuste säilitamiseks. Vööndi kaitseväärtusi ohustab peamiselt lageraiepõhine metsamajandus ja ei ole tõendeid, et metsaliikide ebasoodne seisund oleks tingitud metsades rahvaürituste korraldamisest.

Peipsi põhjaranniku piiranguvöönd luuakse eeskätt piirkonnale iseloomulike maastikuobjektide Peipsi põhjaranniku luidete ja vanade rannamännikute loodusliku seisundi säilitamiseks. Liikidega seotud väärtustest asuvad vööndis II kaitsekategooria metsamardika männisinelase ja kaitsealuste nahkhiirte elupaigad, kelle elutegevust rahvaüritused ei mõjuta. Samuti ei asu vööndites tallamistundlikke õrnal pinnasel kooslusi. Vööndisse jäävad RMK Kauksi ja Uusküla telkimisalad, mida igal aastal külastab tuhandeid inimesi. Seega ei ole ürituste korraldamisele loodusväärtuste säilimise seisukohast piirangute seadmine põhjendatud.

Roostoja piiranguvöönd piirneb Iisaku asulaga, vööndis on tihe metsateede võrgustik ning RMK Kotka matkaraja algus- ja lõpp-punktiga seotud taristu (sh parklad). Vööndis kehtestatavad piirangud on suunatud eeskätt metsa- ja soomaastikega seotud väärtuste, sh maastikuilme säilimisele ja külastajate arvule piirmäära seadmine ei ole põhjendatud.

Võhmajärve piiranguvöönd hõlmab kergesti ligipääsetavat Sälliku-Kuru teega piirnevat ala, kus asub RMK Võhmajärve külastustaristu. Vööndi olulisimad kaitseväärtused on piirkonnale iseloomulikud vahelduvad metsa- ja soomaastikud ning Võhma luitestik. Esmaseks kaitse-eesmärgiks on tüüpilise maastikuilme säilimine, milleks on oluline piirata metsamajanduslikku tegevust, mitte seada kitsendusi rahvaürituste korraldamisele.

Punktiga 23 lisatakse § 15 lõike 2 punkti 2 riigikaitse ehitise püstitamise võimalus piiranguvööndisse. Riigikaitse ehitiste püstitamise võimaldamise eesmärk on tagada Kaitseväe ja Kaitseliidu strateegilise kaitse vajadusi piiriäärsetel aladel. Nende lubamine on kaitseala valitseja igakordne kaalutusotsus, et võimaluse korral vältida ehitiste püstitamisel loodusväärtuste kahjustamist, samuti tuleb järgida keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduses sätestatud nõudeid mõjude hindamisele. Loodusalasid mõjutada võivate tegevuste puhul tuleb läbi viia Natura hindamine.

Punktiga 24 lisatakse § 15 lõike 2 punkti 3 olemasoleval õuemaal kuni kahekorruselise hoone püstitamise võimalus Metsiste piiranguvööndis ning avalikult kasutatavate hoonete püstitamise võimalus Peipsi põhjaranniku piiranguvööndis. Metsiste piiranguvööndis on eluhoonetega õuemaid kolmel maaüksusel ning see säte võimaldab kõrvalhoonete püstitamist või olemasolevate hoonete rekonstrueerimist, mis metsise püsielupaikade kaitse-eeskirja⁵ järgi oli keelatud.

Loodav Peipsi põhjaranniku piiranguvöönd on Alutaguse valla üldplaneeringus osaliselt määratud puhke- ja virgestustegevuse ning supelranna maa-alaks, kuhu on võimalik ehitada hooajalisi ja aasta läbi teenindavaid puhkeotstarbelisi hooned. Vööndi kaitse-eesmärgiks on piirkonnale iseloomuliku metsase maastikuilme (vanade rannamännikute) ja luitemaastiku loodusliku seisundi säilitamine, kaitsealustest liikidest leidub männisinelase ja nahkhiirte

⁵ [Keskkonnaministri 13.01.2005 määrus nr 1 „Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine“](#)

elupaiku. Selleks et leida ehitistele optimaalne asukoht vajab tegevus rajamine kaitseala valitseja nõusolekut ning oskusliku ja loodusväärtusi arvestava ruumilise planeerimise kaudu on võimalik arendada puhkemajandust kaitseväärtusi kahjustamata.

Punktiga 25 sõnastatakse ümber § 16, mis puudutab metsa majandamist piiranguvööndis. § 16 lõike 1 punktiga 1 täpsustatakse piiranguvööndeid, milles on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud turberaie langi pindalaga kuni 2 ha. Metsa majandamisele seatud piiranguid ei muudeta olemasoleva rahvusparki Agusalu, Härjaoja, Jõuga, Kirikumäe, Kurtna, Leterma, Mäetaguse tammiku, Puhatu, Virunurme ja Vasknarva piiranguvööndis ning sarnased piirangud hakkavad kehtima ka loodavates Peipsi põhjaranniku, Rajasoo ja Võhmajärve piiranguvööndis. Vööndite kogupindala on 5865 ha, millest eramaid on 473 ha ja need on varem kaitse all Alutaguse rahvusparki piiranguvöönditena.

§ 16 lõike 1 punktiga 2 reguleeritakse metsa majandamist Alutaguse piiranguvööndis. Alutaguse piiranguvöönd (4571,3 ha) on moodustatud metsise mänguväliste elupaikade kaitseks ning seal kehtestatava kaitsekorra aluseks on metsise kaitse tegevuskava eelnõu. Lausaliselt riigimetsamaadel asuvas vööndis keelatakse uuendusraied. Metsise kaitse tegevuskava eelnõus tuuakse välja, et uuendusraiate negatiivne mõju on metsisele valdav ja põhjalikult tõendatud ning puudub teaduslik info, mis tõendaks ja kirjeldaks tingimusi, mis lubaks arvata vastupidist. Harvendus-, valgustus-, kujundus- ja valikraiate tegemine on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud 1. augustist 31. jaanuarini. Võrreldes kehtiva eeskirjaga võib raietega alustada ühe kuu võrra varem (varem olid metsise kaitseks moodustatud piiranguvööndites raied lubatud 1. septembrist 31. jaanuarini), sest sügisesed vihmad ja talvine külmumata pinnas ei pruugi võimaldada raiete tegemist pinnast ja alustaimestikku kahjustamata. Seeläbi eeldatavasti väheneb rasketehnika negatiivne mõju metsise elupaikadele. Juuli keskpaigaks või hiljemalt juuli lõpuks metsise pesakonnad lennuvõimestuvad ja neil on augustis võimalik raietehnika eest pageda. Lisaks ajalisele piirangule on harvendus- ja valikraiatele seatud tingimus, et metsa täius ei tohi jääda väiksemaks kui 0,6 ning 1 ha kohta tuleb alates 1 ha suurusest langist jätta raiumata vähemalt 15% langi pindalast, kus säilitatakse ka alusmets ja II rinne. Läbiraiumata ala võib enam kui 1 ha suuruste lankide puhul paikneda gruppideni iga hektari kohta või terve langi kohta tervikuna, see sõltub konkreetsetest oludest. Need tingimused aitavad säilitada metsisele sobivat metsa tihedust, mis tagab ühtlasi paremad varjetingimused metsise pesakondadele.

§ 16 lõike 1 punktiga 3 reguleeritakse metsa majandamist Kauksi, Keetsemani metsa, Metsküla, Oonurme, Roostoja ja Tärivere piiranguvööndis. Vööndid on moodustatud seniste lendorava püsielupaikade piiranguvöönditest ja lendorava elupaikade vahelistest sidusaladest. Nende vööndite kogupindala on 4275 ha. Sellest on eramaid 54 ha, mis on varem kaitse all lendorava püsielupaikade ja Alutaguse rahvusparki Tärivere piiranguvööndina. Neis vööndites on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud harvendus- ja valikraie 1. septembrist 15. märtsini ning valgustus- ja kujundusraie aasta läbi, kusjuures raiel tuleb säilitada lendorava liikumiskoridor. Nende vööndite eesmärk on eelkõige pesametsade kaitse ja elupaikade sidususe tagamine. Uuendusraieid välistava metsanduse käigus ei teki lendoravate liikumist takistavaid lagedaid alasid ja metsamaastiku killustumist. Viimane põhjustab kaasneva efektina nii kiskjate kui ka kakkude kogunemist lendorava elupaiga metsadesse ja kiskluse surve suurenemist, mis on lendorava jaoks suure tähtsusega ohutegur. Harvendus- ja valikraiele on seatud ajaline piirang, mis on vajalik häirimise vähendamiseks ning see hõlmab ajavahemikku poegade kasvatamisest kuni noorloomade hajumiseni. Valgustus- ja kujundusraiel ajaline piirang puudub. Muudele raieliikide (sanitaar- ja trassiraie või raadamine) määrusega ajalist piirangut ei seata, vastav tingimus lisatakse vajadusel metsateatisele sõltuvalt raie läbiviimise kohast.

§ 16 lõike 1 punktiga 4 reguleeritakse metsa majandamist Metsiste piiranguvööndis (914 ha), mis on moodustatud seniste metsise püsielupaikade eramaid sisaldavatest piiranguvööndite aladest (eramaid on vööndis 636 ha). Vööndi eesmärgiks on metsise mänguväliste elupaikade kaitse, ilma et samal ajal seataks eraomanikele metsa majandamisele praegu kehtivate kitsendustega võrreldes lisapiiranguid. Seetõttu on metsa majandamisega seotud piirangute aluseks võetud seni kehtiv metsise püsielupaikade kaitse-eeskiri⁶. Vööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud lageraie langi suurusega kuni 1 ha ja turberaie langi suurusega kuni 2 ha. Raietele on seatud ajaline piirang ja neid võib teha 1. augustist 31. jaanuarini. Võrreldes kehtiva eeskirjaga, võib raietega alustada ühe kuu võrra varem (varem olid metsise kaitseks moodustatud piiranguvööndites raided lubatud 1. septembrist 31. jaanuarini), sest sügisesed vihmad ja talvine külmumata pinnas ei pruugi võimaldada raiete tegemist pinnast ja alustaimestikku kahjustamata. Seeläbi eeldatavasti väheneb rasketehnika negatiivne mõju metsise elupaikadele. Juuli keskpaigaks või hiljemalt juuli lõpuks metsise pesakonnad lennuvõimestuvad ja neil on seega augustis võimalik raietehnika eest pageda.

Senine nõue jätta raielankide vahele üle 60 aasta vanust puistut vähemalt 100 m laiuse ribana on asendatud tingimusega, et raie piirneval eraldisel ei ole lubatud enne, kui järelkasvu keskmine kõrgus on vähemalt 6 m ning turberaie peab raiejärkude vahe olema vähemalt kümme aastat. Kümne aasta hulka arvestatakse ka metsateatise esitamise aasta. See võimaldab kõrvalasuval eraldisel teha raieid varem kui 60 aasta möödudes, sest üldiselt kasvavad vööndis leiduvad tavalisemad puuliigid, nagu mänd ja kask 6 m kõrguseks tunduvalt kiiremini kui 60 aastaga. Samal ajal tagab see uuendusraiete jaotumise pikemale perioodile ja vööndis ei teki ulatuslikke lagealasid, mis ei vasta metsise elupaigaeelistustele ning teisalt soosivad nii metsiste kui ka kiskjate koondumist keskealiste ja vanemate metsade allesjäänud laikudesse. Kisklus on metsisele suure tähtsusega mõjutegur.

Senine metsise püsielupaikade kaitse-eeskirjas sätestatud nõue, et üle 60 aasta vanuse metsa osakaal ei tohi jääda väiksemaks kui 50%, kehtib ka Alutaguse rahvusparki Metsiste piiranguvööndis.

Punktiga 26 ajakohastatakse määruse normitehnilisi märkusi punktide 4 ja 5 osas, mis puudutab kaitseala kaardi ja seletuskirjaga tutvumist.

Punktiga 27 asendatakse senise määruse lisas olevad Alutaguse rahvusparki kaardilehed uue määruse lisas esitatud kaardilehtedega.

2.1.2. Paadenurme looduskaitseala kaitse-eeskirja muutmine

Eelnõu § 1 lõikega 2 muudetakse Paadenurme looduskaitseala kaitse-eeskirja. **Punktidega 1–3** kaotatakse Paadenurme looduskaitseala Kiisa sihtkaitsevöönd. Tegemist on 5,7 ha suuruse eraldipaikneva sihtkaitsevööndiga, mida kolmest küljest ümbritseb Alutaguse rahvusparkile liidetav Ojadevahe lendorava püsielupaik (KLO3001768). Vöönd kattub Kiisa lendorava elupaigaga (KLO9101137), kuid lendorav ei ole seatud Paadenurme looduskaitseala eesmärgiks. Arvestades vööndi paiknemist, väärtusi ja kaitse-eesmärke, on otstarbekas see liita Alutaguse rahvusparki loodavale Oonurme sihtkaitsevööndile, kuhu kuuluvad senised

⁶ [Keskkonnaministri 13.01.2005 määrus nr 1 „Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine“](#)

lendorava püsielupaikade sihtkaitsevööndid, EELISesse kantud lendorava elupaigad ja suure väärtusega potentsiaalsed pesametsad.

Punktiga 4 ajakohastatakse määruse normitehnilisi märkusi punktide 4 ja 5 osas, mis puudutab kaitseala kaardi ja seletuskirjaga tutvumist.

Punktiga 5 asendatakse senise määruse lisas olevad Paadenurme looduskaitseala kaart uue määruse lisas esitatud kaardiga.

2.2. Alutaguse rahvusparki laiendamise eesmärgid ja põhjendused

Eesmärk: Alutaguse piirkonnale iseloomuliku tüpoloogilise koosseisuga looduslikus seisundis metsamassiivi kaitse

Eelnõukohase määruse katuseesmärk on sidusa ja ökoloogiliselt funktsionaalse Alutaguse metsamassiivi taasteke. Olemasolev Alutaguse rahvuspark on moodustatud eraldiseisvate suurte sookaitsealade (Muraka, Agusalu, Puhatu, Selisoo) ja väiksemate konkreetsete maastikuobjektide kaitseks piiritletud alade (Iisaku oos, Mäetaguse tammik, Jõuga järved, Smolnitsa lited, Struuga luhad) põhjal. Enamasti sooservades ja -saartel ja/või eraldiseisvatel lahustükkidel killustatult paiknevad metsakooslused moodustavad olemasoleva Alutaguse rahvusparki territooriumist kokku vaid 42%, mistõttu ei ole tagatud suuri looduslikke metsamassiive vajavate liikide soodne seisund ja elupaiganõudlus. Rahvusparki lahustükid ja kaitse all olevad püsielupaigad on killustatud majandusmetsadega, lisaks rikuvad metsamaastiku terviklikkust teed, liinitrassid, rekonstrueeritud kraavid, rajatavad uued karjäärid jm.

Kaitstava metsala suurenemine esindab Alutaguse piirkonnale ajalooliselt iseloomulikku metsade tüpoloogilist jaotust: kaitse alla võetakse viljakamate kasvukohtade metsi Muraka raba ümbruses, kuivi nõmme- ja palumetsi Peipsi põhjarannikul ja Agusalu kriivadel ning soometsi Agusalu-Puhatu piirkonnas.

Katkematu metsamassiivi olemasolu ja metsaosade ruumiline sidusus on oluline spetsiifiliste ökoloogiliste nõudlustega inimtegevusest vähemõjutatud metsakooslustega seotud liikidele ja halvasti levivatele liikidele. Näiteks sobib liigilise koosseisu ja kasvukohatüübi poolest lendorava elupaigaks vaid 2% olemasoleva Alutaguse rahvusparki territooriumist, kuna sooservades kasvavad siirdesoo- ja rabastuvad metsad, samuti kriivadel kasvavad kuivad liivased metsad on elupaigana lendoravale sobimatud.

Alutaguse metsadel on oluline roll ühenduse tagamisel Eesti ja Venemaa boreaalsete liikide asurkondade vahel, sest Alutaguse on otseseks jätkuks teisel pool Narva jõge laiuvatele boreaalsetele metsadele. Rahvusparki laiendamine seob tervikuks Muraka soostiku ümbritsevad metsad üle Peipsi põhjaranniku, Agusalu-Puhatu soostiku ja Struuga luhtade Narva jõeni.

Peaaegu kõikidele laiendusala kaitse-eesmärkidena esitatud liikidele ja elupaikadele on arvestatavaks ohuteguriks lageraiepõhise metsa majandamise tagajärjel toimunud elupaikade killustumine ja/või metsa kuivendamine, millega jätkub ohustatud liikide elupaikade kahjustamine ja võimalused nende seisundit parandada on seniste püsielupaikade ebapiisava ulatuse tõttu piiratud.

Määrusega uusi alasid kaitse alla võttes kasvab metsamaa osakaal Alutaguse rahvusparkis 42 protsendilt 59 protsendini. Laiendamisel rahvusparki koosseisu arvatavate püsielupaikade tsoneeringut muutes ja kaitse alla võetavaid alasid sihtkaitsevööndisse arvates suureneb rangelt kaitstavate metsade pindala 7900 ha võrra.

Eesmärk: vanade metsadega seotud haruldaste ja ohustatud liikide kaitse

Eelmises jaotuses kirjeldatud metsade kaitse tõhustamine on eeltingimuseks vanadest metsadest ja loodusmaastikest sõltuvate haruldaste ja ohustatud liikidega seotud kaitse-eesmärkide saavutamiseks. Olemasoleva rahvusparki mõjupiirkonnas asuvate püsielupaikade kaitse tõhususe analüüs näitas, et peamiselt 2000-ndate alguse teadmiste ja selleaegsete ohutegurite põhjal piiritletud püsielupaigad ja kehtestatud kaitsemeetmed ei ole taganud liikide soodsat seisundit ning mitme liigi arvukus kahaneb jätkuvalt ja elupaigad degradeeruvad.

Looduskaitseeaduse üks peamisi eesmärke on looduse kaitsmine selle mitmekesisuse säilitamise, looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku, taimestiku ja seenestiku liikide soodsa seisundi tagamisega. Vastavalt LKS § 3 lõikele 2 loetakse liigi seisund soodsaks, kui selle asurkonna arvukus näitab, et liik säilib kaugemas tulevikus oma looduslike elupaikade või kasvukohtade elujõulise koostisosana, kui liigi looduslik levila ei kahane ning liigi asurkondade pikaajaliseks säilimiseks on praegu ja tõenäoliselt ka edaspidi olemas piisavalt suur elupaik.

Alutaguse rahvusparki laiendusosal elutsevad liigid, kelle kaitseks rajatud püsielupaikade kaitsekord ja/või ulatus on selgelt ebapiisav, et elimineerida ümbritsevate ohutegurite mõju, on eeskätt lendorav, metsis, must-toonekurg, männisinlane, karvane kruupsamblik, must limasamblik, sõrmjas tardsamblik, väike käopõll ja Russowi sõrmkäpp. Eesti liikide punase nimestiku hindamiskriteeriumite järgi on kõikide nende liikide seisund väljasuremisskaala järgi ohustatud, neist lendorav, must-toonekurg ja habekakk on *kriitilises seisundis (critically endangered)*, must limasamblik on *väljasuremisohus (endangered)* ning metsis, Russowi sõrmkäpp, sõrmjas tardsamblik, karvane kruupsamblik ja männisinlane on *ohualtid (vulnerable)*. Kokku lisandub rahvusparki laienedes riiklikult kaitstud elupaiku või paraneb olemasolevate kaitstud elupaikade kvaliteet Eesti punase nimestiku ohustatuse skaalal kategooriasse „ohualdis“, „väljasuremisohus“ või „kriitilises seisundis“ kuuluvatest liikidest ja/või kahaneva arvukustrendiga liikidest kokku 37 liigile.

Alutaguse rahvusparki laiendusosal leiduvatest liikidest kuuluvad I kaitsekategooriasse lendorav, must-toonekurg, merikotkas, kalakotkas, väike-konnakotkas ja habekakk. LKS § 46 lõike 1 alusel arvatakse I kaitsekategooriasse liigid, mis on Eestis haruldased, esinevad väga piiratud alal, vähestes elupaikades, isoleeritult või väga hajusate asurkondadena, ning liigid, mis on hävimisohus, mille arvukus on inimtegevuse mõjul vähenenud, elupaigad ja kasvukohad rikutud kriitilise piirini ja väljasuremine Eesti looduses on ohutegurite toime jätkumisel väga tõenäoline. LKS § 48 lõike 1 kohaselt tuleb I kaitsekategooria liikide kõikide teadaolevate elupaikade või kasvukohtade kaitse tagada kaitsealade või hoiualade moodustamise või püsielupaikade kindlaksmääramisega. Neist lendorava, must-toonekure ja kalakotka elupaikade kaitstus paraneb olulisel määral, kuna nende liikide kaitseks loodud püsielupaikade ulatus on elupaikade säilimiseks ja populatsioonide soodsa seisundi tagamiseks või saavutamiseks pikas perspektiivis ebapiisav.

- Rahvusparki laiendamisega tagatakse väljaspool olemasolevaid püsielupaiku asuvatele EELISesse kantud lendorava elupaikadele kaitse 620 ha ulatuses. Ühtlasi arvestatakse lendorava elupaikade ruumilist paiknemist ning jälgitakse, et elupaigad ei jääks isolatsiooni

ja nendevaheline sidusus oleks tagatud. Isoleeritud alamasurkondade vahelise sidususe parandamiseks võetakse kaitse alla ka elupaikade vahelisel riigimaal paiknevaid lendoravale sobivaid metsakooslusi. Lendorava puhul on populatsiooni jätkusuutlikkuse tagamiseks elupaikade kaitse kõrval võtmetähtsusega saavutada sidusus nii alamasurkondade sees kui ka vahel. Metsaosade täiendav kaitse alla võtmine parandab Muraka raba ümbruse alampopulatsiooni sidusust Alajõe-Smolnitsa-Jaama alampopulatsiooniga ning sealtkaudu üle Narva jõe Venemaa populatsiooniga. Seega toetab rahvusparki laienemine lisaks elupaikade otsesele kaitsele ühtlasi lendorava kaitse tegevuskava eesmärki parandada alampopulatsioonide sidusust, mistõttu peaks vähenema alampopulatsioonide arv. Nii elupaikade kaitse alla võtmine olemasolevate kaitstavate alade piiride muutmise kaudu kui ka leiukohtade sidusa võrgustiku tagamine on lendorava kaitse tegevuskavas I prioriteedi tegevused.

- Laiendusala on teada üks must-toonekure pesapaik (olemasoleva rahvusparki alal kaks pesapaika) ja kaitstava ala laiendamine panustab suure loodusmetsamassiivi/potentsiaalsete elupaikade kujunemise kaudu liigi seisundi paranemisesse. Samavõrra olulise tähtsusega on suurepinnalise kaitse kaudu võimalike toitumisveekogude – kunagiste looduslikus sängis metsaojade – kaitse ja looduslikkuse taastamine, kuna toitumisalade kehv seisund ja vooluveekogude jätkuv degradeerumine on must-toonekurele suure tähtsusega ohutegur.
- Habekakku on Eestis, sealhulgas Alutagusel, kohatud juhuvaatluste käigus ja pesitsemisest on üksikuid teateid. Kuna habekakk on tüüpiline boreaalsete metsade liik, suurendab Alutaguse rahvusparki laiendamine nii sobivate pesitusbiotoopide kvantiteeti kui ka kvaliteeti, kuna liik eelistab pesapaigana vanu küpseid metsi ja suuri loodusmetsamassiive. Soolade kaitse ja seisundi parandamine tagab lagedate soolaikude säilimise, mis parandab kaku toitumisvõimalusi.
- Kuigi merikotka, kalakotka ja väike-konnakotka Eesti populatsiooni seisundit võib praeguse arvukuse juures pidada soodsaks, on olemasoleva olukorra säilitamiseks vajalik tagada piisavalt suure elupaiga pikaajaline säilimine lokaalsel tasandil, mis on eelduseks liigi arvukuse püsimiseks. Liikide tegevuskavad soovivad pesi ümbritsevat sobivat metsaala kaitsta suuremas ulatuses, kui seda teevad praegused püsielupaigad, kuid majanduspiiranguid on võimalik seada üksnes kaitse all olevale alale. Rahvusparki laiendusala hõlmab sobivaid soo- ja metsamaastikke kõikidele meie kotkaliikidele, mis tagab piirkonnas seni teadmata ja potentsiaalsete pesapaikade kaitse.

II kaitsekategooriasse kuuluvad LKS § 46 lõike 2 järgi liigid, mis on ohustatud, kuna nende arvukus on väike või väheneb ning levik Eestis väheneb ülekasutamise, elupaikade hävimise või rikkumise tagajärjel ja mis võivad olemasolevate keskkonnategurite toime jätkumisel sattuda hävimisohu. LKS § 48 lõike 2 kohaselt tuleb II kaitsekategooria liikide vähemalt 50 protsendi teadaolevate elupaikade kaitse tagada kaitsealade moodustamisega lähtuvalt alade esinduslikkusest. Kuna Alutaguse rahvusparki laiendamine on suunatud sidusa looduslikus seisundis metsamassiivi kujunemisele, pakub laiendusala esinduslikke elupaiku esmalt suurte jätkusuutlike metsaökosüsteemidega seotud liikidele nagu metsis ja männisinelane. Rahvusparki laiendamisega võetakse kaitse alla väljaspool kaitstavaid alasid asuvaid männisinelase elupaiku 91 ha ulatuses, mis hõlmab 13 teadaolevat elupaigalaiku. EELISesse kantud metsise elupaiku tuleb juurde 10 513 ha ulatuses.

Metsise kaitse tegevuskava toob kõige tõhusama kaitsemeetmena välja suured loodusmaastikes paiknevad kaitsealad, mille saavutamiseks tuleb suurte kaitsealade naabruses paiknevad väärtuslikud metsise elupaigad liita ühtseks kaitsekorralduslikuks tervikuks. Seega loob rahvusparki laiendamine võimalused metsise soodsa seisundi saavutamiseks mitmel tasandil – kaitseta elupaikade kaitse alla võtmisega ning olemasolevate püsielupaikade laiendamise või

ümbertsoneerimisega tõhustatakse üksikute elupaikade ja piirkondlikku kaitset, teisalt tagatakse levikukoridori toimimine nii Eesti ja Venemaa populatsioonide kui ka Alutaguse ja Sadala-Endla tuumalade ning sealtkaudu ülejäänud Eesti vahel. Sellega panustab laiendusettepanek märkimisväärselt kogu Eesti metsise asurkonna soodsa seisundi saavutamisse.

Kokku elutseb rahvuspargi laiendusala teadaolevalt 27 II kaitsekategooriasse kuuluvat liiki, kellest 14 liigi elupaikade kaitse alla võtmisel ja piirangute rakendamisel võib ette näha nende elutingimuste paranemist. Need liigid on lisaks metsisele ja männisinelasele kanakull, mustsaba-vigle, laanerähn, valgeselg-kirjurähn, karvasjalg-kakk, Russowi sõrmkäpp, kahar parthein, sookäpp, sale villpea, õrn tarn, karvane kruupsamblik ja sõrmjas tardsamblik.

Rahvuspargi laienedes suureneb elupaikade pindala kõikidele boreaalsetele maastikele iseloomulikele piirkonnas elutsevatele liikidele. Valdavalt on laiendusala sihtliikide kaitse seotud: 1. suurepinnalise elupaiganõudluse ja häirimatuse vajadusega nii metsades kui ka soodes; 2. metsamajandusest puutumatu või vähemõjutatud metsaga; 3. kuivendusest puutumatu või vähemõjutatud metsade ja soodega; 4. endiste põlengualadega⁷.

Alutaguse rahvuspargi sihtliigi, metsise osas on modelleeritud kukkede arvu võimalikke arengustsenaariume vastavalt metsa majandamisviisidele metsise elupaikades⁸. Analüüs kinnitab, et metsise arvukuse peamine tegur on kvaliteetse elupaiga pindala, mis on hästi tulevikku prognoositav ja analüüsitav. Kavandatavad piirangud riigimaadel Alutaguse suurtes (Agusalu ja Puhatu) metsise elupaikades väljaspool praegu kaitse all olevaid alasid näitavad suurimat täiendavat elupaigapotentsiaali (kolmandiku võrra rohkem kukkesid), mis kinnitab suurte olemasolevate asurkondade olulisust metsise kaitse tõhustamisel. See tähendab, et olemasoleva rahvuspargiga piirnevate väikesepindalaliste püsielupaikade alusel sidusa ja funktsionaalse elupaigamassiivi loomine on metsise kaitse perspektiivikam võrreldes killustatud väikeste alade kaitse alla võtmisega.

Kui Eestis tervikuna näitab viimaste aastate metsise kevadine mänguseire kukkede koguarvukuse langust, siis Alutaguse laiendusala püsielupaikades on kukkede arvukus pigem tõusnud või jäänud samale tasemele. Suure tõenäosusega näitab see alates 2021. aastast (alates rahvuspargi laiendusettepaneku tegemisest) kavandataval laiendusala kehtinud raiepiirangute mõju. Samuti on ilmnunud piirangute positiivne mõju lendoravale – viimastel aastatel on püsivalt asustatud olnud kavandataval laiendusala asuvad Narva jõe äärsed lendorava elupaigad.

Eesmärk: seni kaitseta ja ebapiisavalt kaitstud soode kaitse

Sooelupaikade ja soodega seotud liikide seisundi parandamiseks võetakse kaitse alla 3040 ha sooalasid, millest seni kaitseta suuremad sood on Virunurme raba, Lemmaku, Kaasiku, Kassisaare, Õpetaja ja Pikasilla soo. Lisaks hõlmab laiendusala hulgaliselt väikesi, paarikümne kuni saja hektari suurusi kriivadevahelisi soolaike.

⁷ Palo, A. 2021. Alutaguse rahvuspargi ja selle lähümbruse väärtuste Zonation analüüsi tulemuste tõlgendamine. Alutaguse rahvuspargi laiendusettepaneku väärtuste hindamine. Ekspertiis.

⁸ Lõhmus, A. (koost), Kaasik, A., Kaasiku, T., Kont, R., Kuresoo, L. 2025. Metsise (*Tetrao urogallus*) kui suunisliigi seisundi alternatiivsed tulevikuprognosisid lähtudes erinevatest kaitsekorralduslikest stsenaariumidest Eestis. Aruanne.

Mitu rahvusparki koosseisu kuuluvat suurt sood (Lipu soo, Feodorisoo, Virsu soo, ja Ratva raba) on kaitse all osaliselt: kaitstav ala on piiritletud mööda lagesoo serva või sooservadesse kaevatud kraave, jättes tähelepanuta soo kui hüdroloogilise ja funktsionaalse terviku kaitse vajaduse. Seetõttu võetakse kaitse alla eelnimetatud soode servades asuvaid riigimaid. Sooökosüsteemi toimimiseks vajaliku puhvri puudumise tõttu on kunagised sooservade siirde- ja madalsoometsad kuivenduse mõjul asendunud kõdusoometsadega ja jätkub kunagiste lagesooelupaikade kvaliteedi halvenemine. Kaitse alla võtmine võimaldab reguleerida sookooslusi mõjutavate kuivendussüsteemide rekonstrueerimis- ja hooldustöid ning teha kaitsekorralduslikke tegevusi loodusliku veerežiimi taastamiseks.

Lisaks soodele jääb Alutaguse rahvusparki laiendusale 520 ha seni kaitseta kaitset ja säilitamist vääri vaid soometsi, millest esinduslikumad ja ulatuslikumad on Feodorisoo kaguosa soostuvad kaasikud ning Struuga luha lõunaosa lodumetsad ja madalsookaasikud.

Sood on vastutuselupaigad, mille loodusliku seisundi säilimisest sõltub otseselt neis elavate liikide käekäik. Alutaguse rahvusparki laiendusale elutsevatest soodega seotud liikidest on ohustatud (Eesti liikide punase nimestiku hinnangul kriitilises seisundis, väljasuremisohus või ohualdis) kalakotkas, harilik sookäpp, kahar parthein, kõdu-koralljuur, metsis, mustsaba-vigle, Russowi sõrmkäpp, väike käopõll, heletilder, suurkoovitaja ja teder. Nende liikide säilimine on otseselt sõltuvuses soolade loodusliku seisundi säilimisest.

Eesti riigi kliimapoliitika raamdokument „Kliimapoliitika põhialused aastani 2050” toetab turbaaladel süsiniku säilitamist. Metsanduse ja maakasutuse alavaldkonnas näeb strateegia ette, et „säilitatakse või suurendatakse soolade turbas seotud süsinikuvartu. Vältitakse soode edasist kuivendamist ning juba kuivendatud turbaaladel taastatakse võimaluse korral looduslähedane veerežiim või vältitakse alade edasist degradeerumist”. Seega on rahvusparki laiendamine soode kaitse tõhustamiseks kooskõlas Eesti kliimaeesmärkidega.

Euroopa Liidu elurikkuse strateegia aastani 2030 rõhutab, et kaitsta tuleb süsinikurikkaid ökosüsteeme, sh turbaalasid, ja märgalasid. Strateegia toob välja ka EL looduse taastamise kava: peamised kohustused 2030. aastani, mille järgi tuleb taastada 2030. aastaks olulised kahjustatud ja süsinikurikkaste ökosüsteemidega alad, tagada, et elupaikade ja liikide kaitsestaatus ja -suundumus ei halvene ning tagada, et vähemalt 30% elupaikadest ja liikidest saavutab soodsa kaitsestaatus või vähemalt näitab positiivset suundumust.

Eesmärk: looduslike vooluveekogude valglaalumine kaitse

Laiendusala hõlmab mitmeid metsaojaid ja väiksemaid jõgesid, millest kõik on maaparanduse eesmärgil õgvendatud ja täielikult looduslikus sängis ei voola neist enam ükski. Rahvusparki laienedes jäävad kaitstavale alale pikemate lõikudena Ojamaa jõe, Kõveroja, Rosseli oja, Uusküla oja, Imatu oja, Remniku oja ja Jaama jõe ülemjooks. Looduslike vooluveekogude õgvendamine on mõjutanud kõiki selle mõjualasse jäävaid kooslusi ja seal toimuvaid protsesse.

Alutaguse rahvusparki laiendamine ja majanduspiirangute rakendamine asetab uude perspektiivi ka kuivendussüsteemide hooldamise ja rekonstrueerimise vajaduse ja ulatuse, mis tuleb tänapäevaste teadmiste kohaselt ümber kavandada. Metsaojade ja -jõgede ning nende valglaalade kaitse alla võtmine annab võimaluse välja selgitada kaitseväärtuste poolest olulisemad ja hüdroloogiliste tingimuste poolest tundlikumad piirkonnad (nt endiste soometsade alad), kus on võimalik luua tingimused ojade loodusliku seisundi taastamiseks piirkondades, kus see ei tekita konflikti metsa majandamisega.

Eesmärk: metsavajakute kaitseks soovitatud metsaalade range kaitse alla võtmine

Alutaguse rahvuspargile liidetavate püsielupaikade piiranguvööndites asub 435 hektarit metsavajakute kaitseks valitud metsaalasid. Metsavajakute kaitse alla võtmisega parandatakse rangelt kaitstava metsamaa tüpoloogilist esinduslikkust, st et rangelt kaitstud oleks 10% igast metsatüübist, mis oli Eesti metsanduse arengukava aastani 2020 üks eesmärke. Laane-, salu- ja soovikumetsade tüpoloogilise esindatuse eesmärki ei ole veel lõplikult saavutatud ja selle protsessi lõpule viimise vajadust on rõhutatud Eesti metsanduse arengukava 2030 eelnõus⁹.

Kuna piiranguvööndi režiim ei taga metsakoosluste puutumatut arengut, tuleb sihtkaitsevööndisse tsoneerida kokku 435 ha Kaasiksoo metsise püsielupaiga ning Ojadevahe, Nissipõllu, Jõemaa, Mädamänniku, Suuremurru ja Lõpe lendorava püsielupaiga piiranguvööndis asuvaid metsaalasid.

Eesmärk: terviklik ja kulutõhusam kaitse korraldamine

Kuna ettepanekuala tõhusamat kaitset vajavad väärtused paiknevad ruumiliselt kompaktselt ning liikide (püsi)elupaigad, ohustatud kooslused ja maastikulised väärtused kattuvad ja on tihedalt läbipõimunud, on kogu ala kaitse korraldamine nii administratiivse kui ka praktilise kaitsekorralduse seisukohast hõlpsam ja kulutõhusam kui kaitse üksikute liikide kaitseks mõeldud püsielupaikade kaudu. Terviklik lähenemine kaitseväärtustele, st ettepanekus esitatud eraldiseisvate elupaikade tervikuks liitmine võimaldab laiaulatuslikku ja kõiki ohutegureid arvestavat eesmärgipärast ruumilist planeerimist leevendus-, kaitse- ja taastamisabinõude rakendamiseks, samuti võimaldab see lihtsustada haldusmenetlust.

Põhjendus: seniste püsielupaikade ebapiisav ulatus ja kaitsekord

Lendorava püsielupaigad

Alutaguse rahvuspargiga liidetakse kokku 52 lendorava püsielupaika, millest 35 püsielupaika on automaatsed püsielupaigad, mis moodustatakse lendorava pesapuude leidmisel looduskaitseeaduse § 50 lõike 2 punkti 1 alusel ringikujulise alana 25 m raadiuses ümber iga teadaoleva pesapuu (pindala ümber ühe pesapuu 0,19 ha). Ringikujulised püsielupaigad asuvad üldjuhul keset majandusmetsa ja kaitsevöönd hoiab ära pesapuude langetamise, kuid ei taga lendorava püsivaks elutsemiseks piisava suurusega turvalist elupaika. Ka ei ole ringide vahel asuvale majandusmetsale võimalik kehtestada täielikke raiepiiranguid, mistõttu loomad hülgavad servaepekti tõttu avatuks jäänud pesapuud. Seetõttu on metsamaastiku sidusus lendorava asurkonnas puudulik. Kui ka püsielupaik moodustatakse ümber mitme lähestikku paikneva pesapuu, on selle ulatus enamasti väiksem kui ühe emaslooma kodupiirkonna keskmine suurus (8,3 ha)¹⁰. Nii on automaatsete ringikujuliste püsielupaikade pindala vaid 0,19–6,9 ha ja 35 automaatse püsielupaiga pindala on kokku üksnes 65 ha.

Ringikujuliste püsielupaikade Alutaguse rahvuspargiga liitmisel laiendatakse neid ümbritsevat kaitstavat ala lendorava elupaiganõudlusi ja maastikuolusid arvestavalt minimaalselt EELISesse kantud elupaiga riigimaal asuva osa piirides. Sellega võetakse ringikujuliste püsielupaikade ümber kaitse alla täiendavalt kokku 620 ha ulatuses EELIS-esse kantud lendorava elupaiku. Ühtlasi arvestatakse lendorava elupaikade ruumilist paiknemist ja

⁹ <https://kliimaministeerium.ee/MAK2030>

¹⁰ Lendorava kaitse tegevuskava, kinnitatud Keskkonnaameti peadirektori 04.01.2023 käskkirjaga nr 8-2/23/24.

jälgitakse, et elupaigad ei jääks isolatsiooni ja nendevaheline sidusus oleks tagatud. Isoleeritud alamasurkondade vahelise sidususe parandamiseks võetakse kaitse alla ka elupaikade vahelisel riigimaal paiknevaid lendoravale sobivaid metsakooslusi.

Kalakotka püsielupaigad

Alutaguse rahvuspargiga liidetakse kokku 21 kalakotka püsielupaika. Kõik laiendusala asuvad kalakotka püsielupaigad on moodustatud automaatselt LKS § 50 lõike 2 punkti 2 alusel 200 meetri raadiuses ümber pesapuu. See teeb püsielupaiga suuruseks keskmiselt 12,5 ha. Kuigi 200 m on piisav pesametsa füüsiliseks säilimiseks, annab liigi kaitse tegevuskava¹¹ soovitusel rakendada teatud piiranguid, sh metsa majandamisel täiuse 0,7 säilitamine vähemalt kuni 500 m raadiuses. Majanduspiiranguid on võimalik seada üksnes kaitse alla olevale alale. Alutaguse rahvuspargi ja selle laiendusala sood on Eesti tihedaimalt asustatud kalakotka piirkondi. Kuigi kalakotka populatsiooni seisund on hetkel soodne, tuleb arvukuse hoidmiseks vähendada asurkonnale toimivate ohutegurite mõju ja selleks laiendatakse kaitstavat ala kalakotka pesapuude ümbruses minimaalselt EELIS-es registreeritud elupaiga ulatuses.

Metsise püsielupaigad

Alutaguse rahvuspargiga liidetakse üheksa metsise püsielupaika kogupindalaga 4744 ha. Metsise püsielupaigad on kaitse alla võetud keskkonnaministri 13. jaanuari 2005. a määrusega nr 1 „Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine”. Määrusega sätestatud kaitsekord ja piirid on välja töötatud enam kui 20 aasta taguste teadmiste põhjal ja selles on olulisi vajakuid nii kaitstava ala ulatuse kui ka tsoneeringu osas. Kaitstav ala hõlmab vaid metsise vahetut mänguala ja selle lähiümbrust, mitte aga metsisekanade sigimisala ja suviseid elupaiku. Püsielupaigad on üksteisest isoleeritud ja puudub nende omavaheline sidusus.

Liites Alutaguse rahvuspargile sellega piirnevad metsise püsielupaigad ja laiendades kaitstavat ala, moodustub metsisele sobiv erinevaid elupaiku ühendav metsamassiiv, mis ühendab sidusaks territooriumiks kõik Alutaguse tuumala elupaigad Muraka raba lääneküljelt Narva jõeni. Just Alutaguse piirkonnas on metsise elupaikade sidususe loomine võtmetähtsusega, kuna see tagab jätkusuutliku levikukoridori toimimise nii Eesti ja Venemaa populatsioonide vahel kui ka Alutaguse ja ülejäänud Eesti vahel. Sellega panustab Alutaguse rahvuspargi laiendamine märkimisväärselt kogu Eesti metsise asurkonna soodsa seisundi saavutamisse. Metsise püsielupaikade Alutaguse rahvuspargiga liitmisel võetakse kaitse alla olemasolevate püsielupaikade vahel asuvad seni kaitseta EELISesse kantud metsise elupaigad riigimaal kogupindalaga 10 513 ha.

Samblike ja soontaimede kaitseks loodud püsielupaigad

Kivinõmme karvase kruupsambliku püsielupaik ning Kautvere musta limasambliku ja sõrmja tardsambliku püsielupaik on kaitse alla võetud keskkonnaministri 10. augusti 2006. a määrusega nr 58 ning Pikasilla 1 ja Pikasilla 2 käpaliste püsielupaik on kaitse alla võetud Keskkonnaministri 03.02.2011 määrusega nr 10.

Samblike kaitseks loodud püsielupaigad pindalaga vastavalt 6,1 ha ja 10,5 ha ei pruugi liikide ökoloogilisi nõudlusi arvestades pikas perspektiivis nende säilimist tagada, kuna väikese pindalaga pikliku kujuga püsielupaikadel on servaeefekti mõjualas suurem osa elupaigast, mis muudab elupaiga mikrokliimaatilisi tingimusi, kui sellega piirneval alal toimuvad lageraied või kraavide rekonstrueerimistööd.

¹¹ Kalakotka kaitse tegevuskava, kinnitatud Keskkonnaameti peadirektori 12.11.2019 käskkirjaga nr 1-1/19/208.

Käpaliste püsielupaigad pindalaga 4,8 ha ja 8,5 ha hõlmavad üksnes kaitstavate taimede vahetut kasvukohta. Püsielupaiku kaitse alla võttes ei ole arvestatud seda, et soode ja seal kasvavate taimeliikide kaitset saab tagada üksnes kogu koosluse veerežiimi mõjutavat ala kaitstes. Ebasoodsa, eeskätt kuivendusega seotud mõju välistamiseks tuleb kaitsta sood kui hüdroloogilist tervikut.

Rahvusvahelistest lepingutest tulenev kohustus

Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (edaspidi *loodusdirektiiv*) II lisa liikidest võetakse rahvusparki laiendamisel kaitse alla lendorava ja männisinelase elupaiku. Loodusdirektiivi II lisas on ühenduse tähtsusega looma- ja taimeliigid, mille kaitsmine nõuab erikaitsealade määramist, seejuures on lendorav esmatähtis liik, kelle kaitsmise eest nii ühendus kui ka liikmesriik erilist vastutust kannavad.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ, 30. november 2009 loodusliku linnustiku kaitse kohta (edaspidi *linnudirektiiv*) I lisas olevatest liikidest laienevad 17 liigi kaitseks mõeldud territooriumid, sealhulgas suureneks elupaikade pindala boreaalsetele maastikele eriti iseloomulikele liikidele nagu metsis ja teder, laanepüü ja kakulised, samuti kotkaste ja must-toonekure pesitsuspaigad. Linnudirektiivi I lisa liikide kaitse on Euroopa Liidu liikmesriikidele, sh Eestile kohustuslik ning riigid peavad rakendama vajalikke meetmeid, mis taksitavad elupaikade hävimist, saastamist ja lindude häirimist nii sees- kui ka väljaspool nende kaitseks loodavaid alasid.

Vanade metsade kaitset toetavad EL-is bioloogilise mitmekesisuse strateegia ja metsastrateegia. ELi elurikkuse strateegia 2030 alapealkirjaga „Toome looduse oma ellu tagasi” (COM/2020/380) rõhutab vajadust loodust rohkem kaitsta. Peatükis 2.1 tuuakse välja, et Euroopa Liidus tuleks kaitsta vähemalt 30% maismaast ning range kaitse alla võtmiseks on väga oluline kindlaks määrata, kaardistada ja seire alla võtta kõik EL-is veel alles olevad loodus- ja põlismetsad ning neid rangelt kaitsta. Sidusa ja vastupanuvõimelise üleeuroopalise loodusvõrgustiku toimimiseks on oluline luua ökoloogilised koridorid, et vältida geneetilist eraldamist, võimaldada liikide rännet ning säilitada ja toetada heas seisundis ökosüsteeme.

EL-i uus metsastrateegia aastani 2030 (COM/2021/572) seab eesmärgiks kaitsta, taastada ja suurendada Euroopa Liidus metsade osakaalu, et võidelda kliimamuutustega, tagasi keerata bioloogilise mitmekesisuse kadu ning kindlustada vastupidavad ja multifunktsionaalsed ökosüsteemid. Strateegias tuuakse välja, et eelkõige peavad olema range kaitse all kõik põlismetsad ja vanad metsad, mis moodustavad hinnanguliselt vaid ligikaudu 3% ELi metsamaast ning on üldiselt väikesed ja eraldiseisvad salud. Põlismetsad ja vanad metsad on EL-i ühed kõige rikkalikumad metsaökosüsteemid, ladustavad märkimisväärsed süsinikuvarusid ja seovad süsinikku ka atmosfäärist ning on elurikkuse ja tähtsate ökosüsteemiteenuste pakkumise jaoks üliolulised.

2.2. Pindalaliste muudatuste sisu

Alutaguse rahvusparki laiendatakse kokku **24 749 ha** võrra ja kaitseala uus pindala on **69 768 ha**.

2.2.1. Alutaguse rahvuspargile liidetavad kaitse all olevad alad

Alutaguse rahvuspargile liidetakse kokku 97 olemasolevat eri liikide kaitseks loodud **püsielupaika**, kokku **7506 ha suurune maa-ala, mis on juba praegu kaitse all**. Sellest eramaid on 857 ha. Lisaks liidetakse rahvuspargile riigimaal paiknev **5,7 ha suurune Paadenurme looduskaitseala** Kiissa sihtkaitsevööndi lahustükk.

Seni kehtivate püsielupaikade määruste kohaselt on rahvuspargile liidetavate püsielupaikade maast 3000 ha sihtkaitsevööndis ja 4506 ha piiranguvööndis. Püsielupaikade Alutaguse rahvuspargile liitmisel arvatakse 2534 ha varem piiranguvööndis asunud riigimaad ja 5,8 ha eramaad sihtkaitsevööndisse. 1966 ha püsielupaikade piiranguvööndi maadest jääb ka pärast rahvuspargile liitmist piiranguvööndisse. Tsoneeringu muudatus on tingitud metsise ja lendorava püsielupaikade ebapiisavast kaitsekorrrast, mis ei taga kaitstavate väärtuste säilimist.

Rahvuspargile liidetavates püsielupaikades on kokku 857 ha eramaid, millest sihtkaitsevööndis on 183 ha ja piiranguvööndis 674 ha. Eramaal asuvast piiranguvööndist arvatakse maaomaniku avalikustamisel laekunud ettepaneku alusel sihtkaitsevööndisse 5,8 ha Kauksi metsise püsielupaiga piiranguvööndi maad. Muus osas eramaade tsoneeringut ei muudeta.

Tabel 1. Alutaguse rahvuspargiga liidetavad püsielupaigad. Üksikasjalik loetelu püsielupaikadest on esitatud seletuskirja lisas

9 metsise püsielupaika	4736 ha
54 lendorava püsielupaika	2599 ha
21 kalakotka püsielupaika	242 ha
Kaatermu must-toonekure püsielupaik KLO3000492	21,6 ha
Roostoja merikotka püsielupaik KLO3001459	12,5 ha
Kuru merikotka püsielupaik KLO3000300	10,6 ha
Uuetoa väike-konnakotka püsielupaik KLO3000300	22,9 ha
Männisinelase püsielupaik KLO3000002	9,7 ha
Kautvere musta limasambliku ja sõrmja tardsambliku püsielupaik KLO3000569	6,1 ha
Kivinõmme karvase kruupsambliku püsielupaik KLO3000570	10,5 ha
Pikasilla 2 käpaliste püsielupaik KLO3001223	8,5 ha
Pikasilla 1 käpaliste püsielupaik KLO3001220	4,8 ha
Luiska kanakulli püsielupaik	37,5 ha
Katase kanakulli püsielupaik	19,7 ha

2.2.2. Alutaguse rahvuspargile liidetavad seni kaitseta alad

Alutaguse rahvuspargi laiendamisega võetakse kaitse alla kokku **17 237 ha** seni kaitseta maad, millest

- riigi omandis olevat maad on 17 200 ha;
- sihtotstarbeta maana on märgitud 13 ha suurune Alutaguse vallas Smolnitsa külas asuv Tõrvalille maaüksus (tunnus 13001:001:0644), mille omandi ulatus on selgitamisel. Maaüksusele jääb osa Smolnitsa lendorava püsielupaigast (KLO3002121) 14 pesapuuga,

mis alates selle avastamisest 2020. aastal on olnud püsivalt asustatud, mistõttu arvatakse see Smolnitsa sihtkaitsevööndisse. Maaüksus asub tervikuna metsamaal, kus kasvavad haava enamusega lendoravale sobivad puistud ja selle kaitse alla võtmine on ülioluline, et tagada lendoravale sobiva elupaiga ja levikukoridori säilimine kuni 150 m laiuse liinitrassi ja Peipsi järve vahelisel metsaribal. Ligikaudu 0,7 ha maaüksusest on Alutaguse valla üldplaneeringuga määratud tehnoehitiste maa-alaks. Sihtkaitsevööndi alale tootmisotstarbeta rajatise rajamine kinnistu tarbeks on kaitse-eeskirja § 12 lõike 2 punkti 1 kohaselt kaitseala valitseja nõusolekul lubatud, sealjuures tuleb arvestada, et selle rajamisel ja käitamisel ei kahjustataks lendorava elupaika.

- Eraomandis olevaid maid on 24 ha. Kaitse alla võtmise ettepanek tehakse kahe eramaaüksuse – Otsa-Sahkani (22901:008:0110, 5 ha) ja Männiku (81501:004:0036, 19 ha) – puhul, kus asuvad majanduslikult vähe tulutoovad soised metsad ning mis oma asukoha tõttu vahetult soomassiiviga piirnevana moodustavad osa elupaigatervikust. Maaüksustel hakkab kehtima Metsiste piiranguvööndi kaitsekord, kuna maaüksused jäävad EELISesse kantud metsise elupaiga alale.

2.3. Alutaguse rahvusparki välispiir ja vööndite piirid

2.3.1. Piiritlemise üldpõhimõtted

Alutaguse rahvuspark on piiritletud 43 lahustükina ning tsoneeritud 42 sihtkaitsevööndiks ja 22 piiranguvööndiks. Rahvusparki piiri kaardile kandmisel on alusena kasutatud Eesti põhikaarti (mõõtkava 1 : 10 000) ja maakatastri andmeid. Piiritlemisel on võimalikult suures osas kasutatud looduses hõlpsasti jälgitavaid maastikuobjekte: kraave, sihte, metsateid- ja radu, või katastrisse kantud kinnistupiire. Turbamaadel asuvad piirikraavid on enamasti piiritletud kaitsealale, et reguleerida maaparandussüsteemide hoiutoid, mis võiksid negatiivselt mõjuda märgadele kooslustele. Mineraalmaal asuvad kraavid on kaitsealast välja arvatud juhul, kui nende toimimisest sõltuvad kaitsealast väljaspool asuvad majandusmetsad. Katastrisse kantud riigiteed on kaitsealast välja tsoneeritud. Muude võimaluste puudumise korral on piiritlemisel kasutatud kõlvikupiire ja metsaeraldiste piire.

2.3.2. Sihtkaitsevööndite laiendamine

Alutaguse rahvusparki sihtkaitsevööndite kogupindala kasvab 40 245 ha-lt 53 880 ha-ni. Sihtkaitsevööndeid laiendatakse kokku 13 635 ha võrra, millest 5937 ha on varasemast kaitse all (sellest 3000 ha püsielupaikade sihtkaitsevöönditena, 5,7 ha Paadenurme looduskaitseala sihtkaitsevööndina, 2540 ha on seniste püsielupaikade piiranguvööndi ala ning 391 ha Alutaguse rahvusparki Kurtna, Jõuga piiranguvööndi ja Agusalu piiranguvööndi ala, mis arvatakse sihtkaitsevööndisse). 7698 ha on esimest korda kaitse alla võetavat ala.

Eramaid on sihtkaitsevööndis kokku 661 ha (1,2% vööndi pindalast), millest 187 ha on rahvusparkile liidetavate püsielupaikade eramaad ja 474 ha senise rahvusparki eramaad.

Sihtkaitsevööndisse arvatakse ohustatud ja kaitsealuste liikide elupaigad nagu metsise mänguaegsed elupaigad, lendorava pesametsad, kotkaste pesapuid ümbritsevad alad, aga ka suuremad kompaksemad soosalad, nagu Virunurme, Pikasilla, Veletu ja Lemmaku soo, ning olemasoleva Alutaguse rahvusparki sihtkaitsevöönditega vahetult piirnevad soosalad, mis on seni vaid osaliselt kaitse all, nagu Feodorisoo, Kassisaare soo ja Virsu soo. Ka arvatakse sihtkaitsevööndisse raietest ja kuivendusest vähemmõjutatud maastikukompleksid, mis on

elupaigaks paljudele ohustatud liikide. Sellisteks aladeks on Ristikivi raba-Lemmaku soo piirkond, Agusalu soostikust lõunasse jääv Kүүrakasoo piirkond ja Luiska luitestiku-Pikasilla soo piirkond.

Sihtkaitsevööndite piiritlemisel on eeskätt lähtutud lendorava ja metsise kaitse tegevuskavast. Olemasolevate sihtkaitsevöönditega liidetakse nendega piirnevad seni kaitseta või püsielupaikadena kaitse all olevad alad vastavalt kaitseväärtuste sarnasele olemusele ja paiknemisele.

2.3.2.1. Arvila-Kaasiksoo (endine Arvila) sihtkaitsevöönd

Senisele Arvila sihtkaitsevööndile (312,8 ha) liidetakse lahustükina Kaasiksoo metsise püsielupaiga (KLO3000029) sihtkaitsevööndi ala ja 770,2 ha püsielupaiga piiranguvööndi riigimaast, mis arvatakse sihtkaitsevööndisse. Tsoneeringut muudetakse, et olulised metsise mängu- ja elupaigad asuksid sihtkaitsevööndis. Seni kaitseta alast liidetakse vööndile riigimaal asuv Oandu soo lõunaosa 87,8 ha ulatuses.

Vööndi laiendus hõlmab kahte metsisemängu (Kaasiksoo 1, EELIS-e ID: 346 848 739 ja Kaasiksoo 2, ID: -231 951 190) ning selle keskseks kaitse-eesmärgiks on metsise mängu- ja elupaikade seisundi tagamine. Selleks on oluline soo- ja metsakoosluste metsisele sobiva struktuuri säilitamine ja parandamine ning metsakuivendusest mõjutatud Kaasiksoo ja Oandu soo alal on vajalik teha looduslikku veerežiimi taastavaid tegevusi. Vööndi laiendus hõlmab ka EELISesse kantud laanepüü, tedre, karvasjalg-kaku ja kanakulli elupaiku. Kaasiksoo püsielupaiga vööndiga liitmise tõttu saab vööndi uueks nimeks Arvila-Kaasiksoo sihtkaitsevöönd. Vöönd koosneb kahest lahustükist kogupindalaga 1501,2 ha ja asub riigimaal.

Sihtkaitsevööndi laienduse piir kulgeb mööda kraave ja teid. Kraavid on üldjuhul arvatud sihtkaitsevööndisse, välja arvatud vööndi lääne- ja idaosas paiknevad eramaadega piirnevad põhja-lõunasuunalised piirikraavilõigud, mis on arvatud kaitsealast väljapoole. Vööndiga piirnevad teed koos teekraavidega on tzoneeritud vööndist väljapoole.

2.3.2.2. Feodorisoo sihtkaitsevöönd

Senisele Feodorisoo sihtkaitsevööndile (1855,8 ha) liidetakse LKS § 50 lõike 2 punkti 1 alusel moodustatud Riisisna (KLO3001989) ja Jaama (KLO3002131) lendorava püsielupaik tervenisti ning LKS § 50 lõike 2 punkti 2 alusel moodustatud Jaama kalakotka püsielupaiga (KLO3002015) riigimaale jääv osa. Varem kaitse all olevaid alasid liidetakse vööndile kokku 9,2 ha.

Ühtlasi võetakse kaitse alla 476,5 ha vööndi edela- ja idaosaga piirnevaid riigimetsamaid – Feodorisoo servaalade märgi metsi ja kunagisi sooheinamaid, kuhu on kujunemas väärtuslikud soostuvad ja soo-lehtmetsad. Vööndi kaitse-eesmärgiks on Agusalu soostiku kaguosas asuva Feodorisoo kui hüdroloogilise terviku ja sookooslustele iseloomulike liikide kaitse, millele lisandub lendorava elupaikade kaitse. Feodorisoo servametsade kaitse alla võtmine on võtmetähtsusega Narva jõe äärseid ja Peipsi põhjarannikul asuvaid lendorava elupaiku ühendava levikukoridori toimimiseks, kuna praegustes piirides kaitse all olevad alad – nii Feodorisoo lagealad kui ka Struuga luhamaastikud – on lendoravale sobimatud, lisaks killustavad Feodorisoo ja luhtade vahelist metsariba Jaama ja Keetsemani elamupiirkond, kuni 150 m laiune liinikoridor ning ulatuslikud lageraiealad.

Laiendatud Feodorisoo sihtkaitsevööndi pindala on 2341,6 ha. Eramaid on 32,9 ha ja need on varasemast kaitse all Alutaguse rahvuspargi koosseisus.

2.3.2.3. Heinasoo sihtkaitsevöönd

Senisele Heinasoo sihtkaitsevööndile (4701,6 ha) liidetakse vööndiga lõuna poolt piirnev seni kaitseta soo- ja metsamassiiv, mis väärib tähelepanu looduslikuna säilinud veerežiimi poolest – väikesed Garbaata (Küürakasoo) siirdesood ja nende vahelised metsad on kraavitamata ja seetõttu suure looduskaitse väärtusega. Liidenduse sisse jäävad LKS § 50 lõike 2 punkti 2 alusel moodustatud Remniku kalakotka püsielupaigad (KLO3001503, KLO3002160, KLO3002970, KLO3001920, KLO3002016), LKS § 50 lõike 2 punkti 1 alusel moodustatud Remniku oja lendorava püsielupaik (KLO3002950) ning Küüraka soo lendorava püsielupaiga (KLO3002951) riigimaa osa. Varem kaitse all olevaid alasid liidetakse vööndile kokku 61,1 ha.

Heinasoo sihtkaitsevööndi kirdeosaga liidetakse seni kaitseta Agusalu soostiku orgaaniliseks osaks olev Kassisaare soo, kuhu ulatuvad EELIS-esse kantud sooliikide mudatildri, heletildri, mustsaba-vigle ja tedre elupaigad ning LKS § 50 lõike 2 punkti 2 alusel moodustatud Kassisaare kalakotka püsielupaik (KLO3001276). Laiendatud Heinasoo sihtkaitsevööndi eesmärk on kaitsta tervikliku kompleksina Agusalu soostiku esinduslikumat ja ulatuslikumat osa linnurikaste soonikutega siirdesoid, mis vahelduvad väikeste rabadega ja liivaluidete ehk kriivadega, ning kaitse alla võetavaid soode servametsi.

Kaitse alla võetakse 779,8 ha riigimaid ja Heinasoo sihtkaitsevööndi uus pindala on 5542,2 ha. Eramaid on 14,9 ha, mis on varasemast kaitse all Alutaguse rahvuspargi koosseisus.

Vööndi laiendatud osa on piiritletud mööda teid, kraave ja metsasihte, mis jäävad vööndist väljapoole.

2.3.2.4. Kullamäe sihtkaitsevöönd

Senisele Kullamäe sihtkaitsevööndile (304,5 ha) liidetakse Ongassaare metsise püsielupaiga (KLO30000379) sihtkaitsevöönd ja 233 ha senist piiranguvööndi ala, Kamarna metsise püsielupaiga (KLO3000030) sihtkaitsevöönd ja 135 ha piiranguvööndi riigimaast, Kaatermu must-toonekure püsielupaiga (KLO3000492) sihtkaitsevööndi osa, Kivinõmme karvase kruupsambliku püsielupaik (KLO3000570), Pikasilla 1 (KLO3001220) ja Pikasilla 2 (KLO3001223) käpaliste püsielupaik, Luiska kanakulli püsielupaik (KLO3002751), Pikasilla (KLO3002384) ja Imatu kalakotka (KLO3001499) püsielupaik. Kaitse all olevaid alasid liidetakse vööndile kokku 754,9 ha ulatuses.

Esimest korda võetakse kaitse alla kokku 584,4 ha riigimetsamaad. Vööndisse arvatakse Ongassaare metsise püsielupaiga ja Imatu metsatee vahelised metsakooslused, kus paikneb Agusalu kriivade esinduslikumaid osi – Luiska luitestik koos Luiska metsaga, ning Pikasilla väikesed sooalad, mis on olulised kaitsealuste käpaliste kasvukohtadena. Vööndi laiendamise vajadus on seotud metsise elu- ja määngupaikade, must-toonekure, kalakotka ja kanakulli elupaikade, ohustatud ja haruldaste soontaimede ja samblikuliikide kasvukohtade ning maastikuelementide kaitsega. Laiendusala hõlmab piirkonna esinduslikumat, 11–12 kukega Taga-Varesmetsa metsisemängu (EELIS-e ID: 22 312 016), mille mängualast ligi kolm neljandikku jääb kaitstavast alast väljapoole ja selle säilimine ei ole tagatud – olulise survetegurina tuuakse esile tugev raie mõju.

Vöönd koosneb neljast lahustükist ja selle uus pindala on 1643,7 ha. Eramaid jääb vööndisse 9,4 ha ja need on varasemast kaitse all Kaatermu must-toonekure ja Kullamäe metsise püsilelupaiga sihtkaitsevööndi koosseisus.

2.3.2.5. Kurtna sihtkaitsevöönd

Senist Kurtna sihtkaitsevööndit (454,2 ha) laiendatakse 192 ha võrra ja vööndi uus pindala on 645,7 ha. Vööndisse arvatakse Natura 2000 Kurtna loodusalal asuv Kurtna piiranguvööndi osa, mille metsakooslustest üle 80% vastab loodusdirektiivi metsaelupaigatüübi kriteeriumitele. Metsaelupaikade range kaitse alla võtmine on põhjendatud asjaoluga, et metsaelupaikade seisund Eestis ei ole loodusdirektiivi rakendamise aruande¹² järgi soodne ja loodusaladel paiknevate metsaelupaikade säilimine tuleb tagada vastavalt loodusdirektiivi artiklile 6. Metsaelupaikade kaitse-eesmärgiks on väljakujunenud looduslike koosluste säilimine, mille eelduseks on metsa majandamise keelustamine.

2.3.2.6. Kõnnu sihtkaitsevöönd

Senist Kõnnu sihtkaitsevööndit (130,6 ha) laiendatakse 51,5 ha võrra ja vööndi uus pindala on 182,1 ha. Vööndisse arvatakse Natura 2000 Jõuga loodusalal asuv senine piiranguvööndi ala, mille metsakooslustest 77% vastab loodusdirektiivi metsaelupaigatüüpide kriteeriumitele,

2.3.2.7. Laukasoo sihtkaitsevöönd

Senist Laukasoo sihtkaitsevööndit (3252,5 ha) laiendatakse 271,6 ha võrra ja vööndi uus pindala on 3524,1 ha. Liidenduste puhul on suuremas osas tegemist seni kaitseta sooservadega, mis paiknevad riigimaal. Vööndis on eramaid 102,8 ha ja need on varasemast kaitse all Alutaguse rahvusparki koosseisus.

2.3.2.8. Matkasoo sihtkaitsevöönd

Senisele Matkasoo sihtkaitsevööndile (1932 ha) liidetakse sellega piirnevad Nissipõllu lendorava püsilelupaigad (KLO3001766 ja KLO3002781), Lõpe lendorava püsilelupaiga (KLO3000540) sihtkaitsevöönd ja 31,5 ha piiranguvööndi riigimaast ning Kuuse-Jaani lendorava püsilelupaiga (KLO3000541) sihtkaitsevööndi ala. Kaitse all olevaid alasid liidetakse vööndile kokku 315,8 ha.

Seni kaitseta aladest liidetakse vööndile Mäetaguse jõe ja Rannapungerja jõe vahelisel alal paiknev seni kaitseta Mädasoo seda ümbritsevate metsakooslustega. Vööndi laiendamine tõhustab oluliselt lendorava kaitset: Nissipõllu ja Lõpe elupaiga ning nende vahel asuvate metsakoosluste kaitse tagamine aitab oluliselt kaasa Muraka raba idaosa ning Tärivere mäel asuvate lendorava elupaikade sidususe säilimisele.

Lahustükina liidetakse vööndile Kaasikusoo, millest väike osa on kaitse all seal paiknevate LKS § 50 lõike 2 punkti 2 alusel moodustatud ringikujuliste Lõpe (KLO3001155) ja Ees-Roostoja (KLO3001346 ja KLO3002161) kalakotka püsilelupaigaga. Vööndiga liidetavate seni kaitseta maade pindala on kokku 580 ha ja need on riigi omandis. Lendorava kõrval on vööndi kaitse-eesmärgiks Muraka soostiku kagupoolsete soode: Matkasoo, Leterma soo, Mädasoo ja Kaasiku

¹² Loodusdirektiivi rakendamise aruanne. Allikas:

http://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=ee/eu/art17/envxtxasa/EE_habitats_reports-20190725-083848.xml&conv=589&source=remote.

soo ning soodega seotud elustiku kaitse. Kaasikusoos asuvad EELISesse kantud tedre, kalakotka, sookure ja heletildri elupaigad.

Vöönd koosneb mõlemal pool Iisaku–Tudulinna–Avinurme maanteed asuvast kahest lahustükist ja selle uus pindala on 2827,8 ha. Eramaid on kokku 34,7 ha, millest 18,5 ha on kaitse all endiste lendorava püsielupaikade (Nissipõllu, Lõpe ja Kuuse-Jaani) sihtkaitsevööndi koosseisus ja 16,2 ha Alutaguse rahvuspargi koosseisus.

Vööndi laienduse piir kulgeb mööda metsasihte, kraave, maaüksuste piire, teid ja Rannapungerja jõge. Põhjapoolses lahustükis on piirnevad kraavid ja teed vööndist välja piiritletud, vööndisse jäävad üksnes Katmani ja Mädasoo metsateed. Vööndi lõunapoolses lahustükis on Kaasiku (Lõpe) soo piirikraavid tsoneeritud vööndisse.

2.3.2.9. Mustassaare-Lõpe (endine Mustassaare) sihtkaitsevöönd

Senisele Mustassaare sihtkaitsevööndile (232,7 ha) liidetakse tervenisti Sildlasoo (KLO3001849), Suur-Reissaare (KLO3001998), Reissaare (KLO3001898), Jõemaa (KLO3002780) ja Uuetoa (KLO3001847) lendorava püsielupaik ning Uuetoa väikekonnakotka püsielupaik (KLO3000300). Saarevälja lendorava püsielupaigast (KLO3001769) liidetakse Mustassaare sihtkaitsevööndile püsielupaiga sihtkaitsevöönd ja 68,6 ha piiranguvööndi riigimaast, Mäe lendorava püsielupaigast (KLO3001765) sihtkaitsevöönd ja 12,3 ha piiranguvööndi riigimaast, Mädamänniku lendorava püsielupaigast (KLO3001764) sihtkaitsevöönd ja 77,5 ha piiranguvööndi riigimaast, Suuremurru lendorava püsielupaigast (KLO3001755) sihtkaitsevöönd ja piiranguvööndi riigimaa osa (97,8 ha) ning Jõemaa lendorava püsielupaigast (KLO3001747) sihtkaitsevöönd ja piiranguvööndi riigimaal asuv osa. Kaitse all olevaid alasid liidetakse vööndile 914,4 ha ulatuses.

Vööndiga liidetakse seni kaitseta riigimaid – LKS § 50 lõike 2 punkti 1 alusel moodustatud ringikujuliste Sildlasoo ja Uuetoa lendorava püsielupaigaga piirnevaid haava enamusega puistuid – 110 ha ulatuses. Vööndi laiendamise ja tsoneeringu muudatuste peamine eesmärk on lendoravale sobivate metsaalade säilitamine ning laane- ja salumetsade kaitse. Laane- ja salumetsade kaitse eesmärgil arvatakse sihtkaitsevööndisse kokku 210 ha Jõemaa, Mäe, Mädamänniku ja Suuremurru lendorava püsielupaiga piiranguvööndi metsi. Sihtkaitsevööndi laiendamise ja püsielupaikade tsoneeringu muudatuste kaudu tekib sidus ja terviklik range kaitsega elupaigakompleks Muraka raba idaserva ning Muraka raba ja Selisoo vahelistest lendorava elupaikadest (elupaikadevahelised alad arvatakse piiranguvööndisse). Vööndi uueks nimeks saab Mustassaare-Lõpe sihtkaitsevöönd ja selle pindala vööndi piiri muutmise järel on 1024,7 ha. Eramaid on kokku 46,4 ha ning need asuvad endiste lendorava püsielupaikade (Saarevälja ja Suuremurru) sihtkaitsevööndi maadel.

Vöönd koosneb üheksast lahustükist ja lahustükkide piirid kulgevad mööda kinnistupiire, teid ja kraave, mis on piiritletud vööndist väljapoole. Tagatalu (tunnus 13001:001:1210) ja Saarevälja (tunnus 49802:003:0060) maaüksusel järgib vööndi piir Saarevälja lendorava püsielupaiga (KLO3001769) sihtkaitsevööndi lõunapoolse lahustüki piiri, mille kirjeldus on leitav riigipilves asuvast lendorava püsielupaikade seletuskirjast¹³.

2.3.2.10. Oonurme (endine Palkmetsa) sihtkaitsevöönd

¹³ <https://pilv.envir.ee/index.php/s/LMmeWPj2FdZNS4g?dir=undefined&path=%2FP%C3%BCsielupaigad&openfile=3617>

Senisele Palkmetsa sihtkaitsevööndile (214 ha) liidetakse Kiissa (KLO3002924), Kiissametsa (KLO3002484), Kirsipuu (KLO3002469), Kunturi (KLO3002000), Leemetsi (KLO3001899), Mikhlimurru (KLO3000553), Lehmasoone S (KLO3001841), Niinemetsa (KLO3102307), Pasuna (KLO3001863, KLO3000547), Peressaare (KLO3000548), Pikanoka (KLO3001856), Siimu (KLO3001857) ja Viilipoja (KLO3001852) lendorava püsielupaik tervenisti, Põldemasaare lendorava püsielupaiga (KLO3001760) sihtkaitsevöönd ja 39,6 ha piiranguvööndi riigimaast, Pärnamäe (KLO3001762), Põdra (KLO3002397) ja Tütarsaare (KLO3001987) püsielupaiga riigimaal asuv osa, Ojadevahe (KLO3001768) püsielupaiga sihtkaitsevöönd ja piiranguvööndi riigimaa osa ning Kaukvere (KLO3000553) püsielupaiga sihtkaitsevööndi ala. Püsielupaikadena kaitstavat ala liidetakse vööndile kokku 918,8 ha ulatuses, millest eramaid 102,8 ha ja need on varasemast kaitse all Põldemasaare, Pasuna ja Mikhlimurru lendorava püsielupaikade sihtkaitsevööndi koosseisus.

Seni kaitseta aladest liidetakse vööndile LKS § 50 lõike 2 punkti 1 alusel moodustatud ringikujulisi lendorava püsielupaiku ümbritsevad EELISesse kantud lendorava elupaigad ja lendoravale potentsiaalselt sobivaid haava enamusega pesametsi kokku 682 ha ulatuses. Laiendatud sihtkaitsevööndi peamine kaitse-eesmärk on sidusa ja jätkusuutliku elupaigakompleksi loomine Muraka raba lääneküljel asuvatest Kaukvere-Oonurme-Peressaare piirkonna lendorava elupaikadest. Vöönd nimetatakse ümber Oonurme sihtkaitsevööndiks.

Oonurme sihtkaitsevöönd koosneb 19 lahustükist ja selle uus pindala on 1814,8 ha. Vööndis on eramaid 32,1 ha ning tegemist on eelnevalt Mikhlimurru ja Pasuna lendorava püsielupaigas asunud eramaadega.

2.3.2.11. Ratva-Metsküla sihtkaitsevöönd

Senisele Ratva-Metsküla sihtkaitsevööndi (146,4 ha) lõunapoolse lahustükiga liidetakse sellest kirde pool asuv Ratva metsise püsielupaiga (KLO3000039) sihtkaitsevööndi ala ja 92 ha püsielupaiga piiranguvööndi riigimaast.

Kaitseta alast liidetakse vööndile sellest edela poole jäävad Ratva Järvesoo lõunaosa siirde- ja madalsoomuldadel metsad 262,7 ha ulatuses. Laienduse ja tsoneeringu muutmise eesmärgiks on seni kaitseta metsise elupaikade ja Ratva raba servaalade kraavitusest mõjutatud märgade metsade kaitse ja seisundi parandamine. Vöönd hõlmab Ratva metsisemängu (EELIS-e ID: 2 102 492 266) ja metsise pesitsemiseks sobivaid elupaiku. Ratva-Metsküla sihtkaitsevööndi uus pindala on 548,2 ha ja see asub riigimaal.

Vööndi laienduse piir kulgeb mööda kraave ja teid. Kraavid on arvatud vööndisse, välja arvatud endise püsielupaiga idaküljel asuvad eramaadega piirnevad kraavid. Vööndiga piirnev Vaabu-Jürioja metsatee lõik jääb vööndist väljapoole, teekraav on arvatud vööndisse, et vajaduse korral oleks võimalik seada tingimusi teekraavi hooldamisele ja vältida rekonstrueerimis- või hooldustööde negatiivset mõju teega piirenvatele soometsadele.

2.3.2.12. Roostoja sihtkaitsevöönd

Senisele Roostoja sihtkaitsevööndile (286,2 ha) liidetakse vööndiga lääne poolt piirnev väike seni kaitseta Roostoja soo, kus asub LKS § 50 lõike 2 punkti 2 alusel moodustatud Roostoja kalakotka püsielupaik (KLO3001345) ning lahustükina LKS § 50 lõike 2 punkti 1 alusel moodustatud Tudulinna oja lendorava püsielupaik (KLO3002943) seda ümbritsevate lendoravale sobivate metsakooslustega. Vöönd on väärtustelt mitmekesine: väikesood

(Madissaare soo, Ruunasoo ja Roostoja soo) ja nendevahelised metsakooslused pakuvad elupaiku metsisele, kalakotkale ja lendoravale. Seni kaitseta ala liidetakse vööndile 112 ha.

Kolmest lahustükist koosneva Roostoja sihtkaitsevööndi uus pindala on 412,7 ha ja see asub kogu ulatuses riigimaal. Laiendatav ala kulgeb mööda katastripiire, kraave ja teid, mis on vööndist välja tsoneeritud.

2.3.2.12. Rüütli sihtkaitsevöönd

Senisele Rüütli sihtkaitsevööndile (875,4 ha) liidetakse Ristikivi metsise püsielupaik (KLO3000040) ning LKS § 50 lõike 2 punktide 1 ja 2 alusel moodustatud Kõrtsikraavi lendorava püsielupaik (KLO3002944), Roostoja merikotka püsielupaik (KLO3001459) ja Roostoja kalakotka püsielupaigad (KLO3002163, KLO3002163 ja KLO3001506).

Kaitseta aladest võetakse kaitse alla püsielupaikadega piirnevaid riigimetsamaid 988,2 ha ulatuses, millega tagatakse kuivendusest vähemõjutatud ja suure looduskaitseliku väärtusega Lemmaku-Ristikivi-Rüütli sookompleksi ning kõrge kvaliteediga metsise elupaikade kaitse. Rüütli soos on teadaolevalt Alutaguse piirkonna viimaste aastate võimsaim, Ristikivi metsisemäng (EELIS-e ID: 241 686 632, 2024. a 16 kukke). Lemmaku siirdesoodes ja rabades on registreeritud ka tedre, heletildri, mudatildri, sookure, punaselg-õgija, mustsaba-vigle, suurkoovitaja ja hallõgija elupaiku ning ohustatud taimeliikide saleda villpea ja Russowi sõrmkäpa kasvukohti.

Vööndi jagavad neljaks lahustükiks Ristikivi–Kõveroja, Lemmaku ja Ülejõe–Kopli metsateed, mis on tsoneeritud piiranguvööndisse. Laiendusala on piiritletud suuremas osas mööda katastripiire ja metsateid. Vööndi uus pindala on 2217,9 ha ja see asub kogu ulatuses riigimaal.

2.3.2.13. Smolnitsa sihtkaitsevöönd

Senisele Smolnitsa sihtkaitsevööndile (128,8 ha) liidetakse LKS § 50 lõike 2 punkti 1 alusel moodustatud Remniku (KLO3001997), Teeristimetsa (KLO3002949), Karoli (KLO3002955), Vihtse (KLO3002980), Struga (KLO3002954) ja Permisküla (KLO3002957) lendorava püsielupaigad tervenisti, osa Vasknarva lendorava püsielupaigast (KLO3003129) ning Feodorimetsa (KLO3002959), Keetsmani metsa (KLO3002958) ja Smolnitsa lendorava püsielupaiga (KLO3002121) riigimaa osa. Kaitse alla olevat ala liidetakse vööndile kokku 20,3 ha.

Seni kaitseta aladest arvatakse vööndisse ringikujulisi püsielupaiku ümbritsevad EELIS-esse kantud lendorava elupaigad ja liigilise koosseisu poolest elupaigaks sobivad puistud Kauksi–Vasknarva maanteeга piirneval alal, Jaama ja Karoli küla ning Narva jõe vahel ning lõunapoolne veerandik Narva jões asuvast Permisküla saarest. Seni kaitseta ala liidetakse vööndile 269 ha ja see asub kogu ulatuses riigimaal.

Vööndi laiendamise järel lisandub Smolnitsa sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärkide hulka luite- ja metsamaastiku säilitamise kõrval ka lendorava elupaikade kaitse. Selles piirkonnas killustavad lendoravale vajalikku metsamassiivi nii Jaama kui ka Karoli küla tiheasustusalad ja nendega piirnevad avamaastikud, ligi 150 m laiune liinikoridor ning ulatuslikud lageraiealad Feodorisoo ja Kauksi–Vasknarva maantee vahel, mistõttu on kaitstava ala laiendamine võtmetähtsusega, et tagada lendorava levikukoridori toimimine Narva jõe äärsete ja Peipsi põhjarannikul asuvate lendorava elupaikade vahel.

Smolnitsa sihtkaitsevöönd koosneb 14 lahustükist ja selle pindala on 417,9 ha. Vööndis on eramaid 39,4 ha ja see on varasemast kaitse all Alutaguse rahvusparki koosseisus.

2.3.2.14. Struuga sihtkaitsevöönd

Senisele Struuga sihtkaitsevööndile (1244,6 ha) liidetakse 28,8 ha vööndi edelaosaga piirnevat riigimaad olemasoleva sihtkaitsevööndi ja Kuremäe–Vasknarva maantee vahelisel alal. Valdavas osas on tegemist keskealiste madal- ja siirdesoo kasvukohatüübi sanglepikute või kaasikutega, millel on perspektiiv kujuneda looduskaitseks väärtuslikeks soostuvateks ja soo-lehtmetsadeks. Vööndi uus pindala on 1273,4 ha.

2.3.2.15. Kauksi-Valgesoo sihtkaitsevöönd (endine Valgesoo sihtkaitsevöönd)

Senisele Valgesoo sihtkaitsevööndile (357,8 ha) liidetakse Kauksi metsise püsielupaiga (KLO3000031) sihtkaitsevöönd ja 77 ha piiranguvööndi riigimaast, Kuru metsise püsielupaiga (KLO3000035) sihtkaitsevöönd ja 56 ha piiranguvööndi riigimaast, Sälliku (KLO3002975) ja Rannapungerja (KLO3002800) lendorava püsielupaik, Kauksi männisinelase püsielupaik (KLO3000002) ning Sälliku kalakotka püsielupaiga (KLO3002407), Kuru merikotka püsielupaiga (KLO3001372) ja Katase kanakulli püsielupaiga (KLO3002742) riigimaa osa.

Vööndi laiendusele jäävad Kauksi (EELISE ID: 1 236 269 389), Sälliku (ID: 436 988 640), Kuru (ID: -1 446 758 116), Võhma-Kuru (ID: 568 949 334) ja Valgesoo (ID: -671 486 398) metsisemängud, millest Sälliku, Võhma-Kuru ja Valgesoo mängude keskmeks on seni kaitseta. Kokku liidetakse vööndiga 739,9 ha uusi alasid: Valgesoo (Virusoo, Laapatniku soo) läänepoolne osa ning sellega piirnevad metsakooslused, et tagada soo kui hüdroloogilise terviku soodsa seisundi säilimise, ning Sälliku Rebasmäe alused puisrabalaigud, kus leidub kalakotka, tedre, mudatildri, heletildri, soo-loorkulli, suurkoovitaja ja hallõgija elupaiku.

Vööndi laiendamisel ja tsoneeringu muudatustel on oluline osa piki Peipsi põhjarannikut asuvate Kauksi, Kuru, Võhma-Kuru, Valgesoo ja Alajõe metsise elupaiga omavahelise ühenduse parandamisel, mida killustavad paralleelselt kulgevad Tartu-Jõhvi maantee, 330 kV kõrgepingeliinid ning nende vahel asuvad lageraialad.

Sihtkaitsevöönd nimetatakse selle geograafilise ulatuse järgi ümber Kauksi-Valgesoo sihtkaitsevööndiks ja selle pindala on 1610,1 ha. Eramaid on kokku 94,4 ha, millest 78,3 ha on varasemast kaitse all Kauksi ja Kuru metsise püsielupaiga sihtkaitsevööndi ja männisinelase püsielupaigana, 5,8 ha Kauksi metsise püsielupaiga piiranguvööndina ning 10,4 ha Alutaguse rahvusparki koosseisus. Vöönd koosneb viiest lahustükist, mis on piiritletud mööda katastripiire, teid, kraave, metsasihte. Kahe idapoolse lahustüki puhul on piiritlemisel kasutatud ka märgala ja metsa vahelist kõlvikupiiri ja metsaeraldiste piire.

2.3.2.16. Veletu sihtkaitsevöönd

Senisele Veletu sihtkaitsevööndile (853,4 ha) liidetakse Alajõe metsise püsielupaiga (KLO3000026) sihtkaitsevöönd ja piiranguvööndi riigimaad ning LKS § 50 lõike 2 punkti 2 alusel moodustatud Alajõe kalakotka püsielupaigad (KLO3001632, KLO3001504 ja KLO3002464). Samuti arvatakse vööndisse 147 ha senist Alutaguse rahvusparki Agusalu piiranguvööndi ala, kus suurema osa vööndist moodustavad loodusdirektiivi metsa elupaikade kiriteeriumitele vastavad metsakooslused.

Kaitseta alasid liidetakse vööndile 831,8 ha ning need hõlmavad metsisele sobivaid kõrge kvaliteediga kuivendusest vähemõjutatud metsa- ja sookooslusi (Veletu siirdesoolaigud) ning EELIS-esse kantud kalakotka, metsise, tedre, heletildri, punaselg-õgija, laanepüü, karvasjalgkaku ja sookure elupaiku. Vööndi laiendamine mängib olulist rolli piki Peipsi põhjarannikut asuvate metsise elupaikade ühendamisel, mis tagab sidususe Muraka soostiku lõunaosa ja Agusalu-Puhatu piirkonna metsise elupaikade vahel.

Vööndi laiendusala on piiritletud mööda katastripiire ja teid, mis vööndiga piirnedes on tsoneeritud sihtkaitsevööndist väljapoole. Vööndi uus pindala on 2214,2 ha, millest eramaale jääb varem Alutaguse rahvuspargis asunud 8,4 ha suurune maaüksus.

2.3.2.17. Virunurme sihtkaitsevöönd

Senisele Virunurme sihtkaitsevööndile (116,9 ha) liidetakse Võhkassaare lendorava püsielupaiga (KLO3001751) sihtkaitsevöönd ja 47 ha piiranguvööndist, kokku liidetakse varem kaitse all olevat ala 183,3 ha.

Seni kaitseta aladest liidetakse vööndile Virunurme raba koos seda ümbritsevate metsakooslustega pindalaga 995 ha. Raba servaalad on tugevalt metsakuivendusest mõjutatud ja kaitse alla võtmine võimaldab teha loodusliku veerežiimi taastamisele suunatud tegevusi. Kaitstava ala laiendamine Ojamaa jõe osas aitab kaasa II kaitsekategooria ja loodusdirektiivi I lisa samblaliigi juus-kiilsirbiku Eesti ainsa kasvukoha säilimisele, millele kasvukohast ülesvoolu toimuda võivad kuivendussüsteemide hooldus- või rekonstrueerimistööd on suure tähtsusega ohuteguriks. Vööndi laiendamise eesmärgiks Virunurme raba kaitse alla võtmise kõrval on vanade metsadega seotud haruldaste ja ohustatud liikide, sh lendorava, laanepüü, musta limasambliku ja haava-tardsambliku elupaikade säilitamine.

Vööndi uus pindala on 1294,7 ha ja see koosneb mõlemal pool Kaukvere–Virunurme metsateed asuvast kahest lahustükist (rahvusparki läbiv teelõik on tsoneeritud piiranguvööndisse) ja asub täielikult riigimaal. Vööndi põhjapoolne lahustükk on piiritletud peaaesjalikult mööda kraave, mis on arvatud vööndisse ja mööda Kaukvere–Virunurme metsateed. Lõunapoolses lahustükis jääb riigimetsa kvartalite OO067, OO053 ja OO058 põhjapiiril kulgev kraav piiranguvööndisse.

2.3.3. Piiranguvööndi ala laiendamine

Alutaguse rahvuspargi piiranguvööndi ala laieneb kokku kaheksa piiranguvööndi ja 11 114 ha võrra. Senise 14 piiranguvööndi kogupindalaga 4774 ha asemel on Alutaguse rahvuspargis 22 piiranguvööndit kogupindalaga 15 888 ha.

Rahvuspargile juurde liidetavast piiranguvööndi alast 1965 ha on varasemast kaitse all püsielupaikade piiranguvöönditena ja 9536 ha on esimest korda piiranguvööndina kaitse alla võetavat ala. 192 ha senise rahvuspargi Kurtna piiranguvööndi ala, 52 ha Kõnnu piiranguvööndi ala ja 147 ha Agusalu piiranguvööndi ala arvatakse sihtkaitsevööndisse.

Piiranguvööndis on eramaid kokku 1174 ha (7,4% vööndi pindalast), millest 669 ha on varasemast kaitse all püsielupaikadena, 481 ha Alutaguse rahvuspargi koosseisus ja 24 ha on esimest korda kaitse alla võetavat ala.

Piiranguvööndisse arvatakse Peipsi põhjaranniku puhkepiirkonnad, asulate lähedal paiknevad tiheda pinnasteede võrgustikuga ja marja-seenekorjamise eesmärgil külastatavad alad nagu Võhmajärve soo ja Võhma luitestiku ning Rannapungerja-Kauksi-Kuru piirkond, Iisaku asulaga piirnev Õpetaja soo ja Kõrtsikraavi piirkond. Samuti arvatakse piiranguvööndisse väljaspool metsise mägualasid asuvad aastaringsed elupaigad ja lendorava elupaikade vahelised alad. Riigimaanteid rahvusparki koosseisu ei arvata ja metsamassiive läbivad suuremad metsateed tzoneeritakse piiranguvööndisse. Ühtlasi jälgitakse, et laiendusala piirnevatele eramaadele säiliks võimaluse korral ligipääs läbi piiranguvööndi ala.

Muudatusi ei ole Härjaoja, Kirikumäe, Mäetaguse tammiku, Narva jõe, Tärivere ja Vasknarva piiranguvööndi puhul.

2.3.3.1. Alutaguse piiranguvöönd

Alutaguse piiranguvöönd pindalaga 4571,3 ha moodustatakse 1042 ha ulatuses kaitse all olevatest Kaasiksoo, Kauksi, Ongassaare ja Kamarna metsise püsielupaiga ning Alutaguse rahvusparki Agusalu, Arvila, Jõuga, Mustassaare, Puhatu ja Roostoja piiranguvööndi aladest.

Uute aladena võetakse kaitse alla 3529 ha riigimetsamaad. Vööndi eesmärk on väljaspool mägualasid asuvate metsise elupaikade ja sigimisalade kaitse ja selle piiritlemisel on arvestatud metsise EELIS-esse kantud elupaikade piire, ühtlasi seob vöönd tervikuks Alutaguse tuumalal asuvad sihtkaitsevööndisse tzoneeritud mägupaigad, mis tagab metsise elupaikade kompaktse ja jätkusuutliku kaitse. Vöönd asub tervenisti riigimaal ja koosneb 28 eraldipaiknevast lahustükist. Vööndis kehtestatav kaitsekord ja piirangud lähtuvad metsise kaitse tegevuskavast.

2.3.3.2. Agusalu piiranguvöönd

Agusalu piiranguvööndi pindalaga 283,3 ha moodustavad olemasoleva rahvusparki Agusalu piiranguvööndi alad. Piiranguvööndi pindala väheneb 534 ha võrra, mis on tingitud riigimaal asuvate metsise elupaikade arvamisest Alutaguse piiranguvööndisse. Vööndis on eramaid 170,8 ha ja need on varasemast kaitse all Alutaguse rahvusparki koosseisus. Agusalu piiranguvööndis kaitsekorras muudatusi ei ole.

2.3.3.3. Jõuga piiranguvöönd

Jõuga piiranguvööndi pindala väheneb 51,5 ha võrra, kuna osa vööndist arvatakse metsise elupaikade kaitse tõhustamise eesmärgil Alutaguse piiranguvööndisse. Vööndi uus pindala on 63,4 ha ja kehtiva kaitsekorras muudatusi ei ole.

2.3.3.4. Kauksi piiranguvöönd

Kauksi piiranguvöönd pindalaga 1164,7 ha moodustatakse Rannapungerja jõe vasakkaldal Lemmaku ja Kauksi vahel ning lahustükkidena Sälliku-Kuru piirkonnas asuvatest seni kaitseta riigimaadest. Vööndi eesmärk on püsivalt kõrgmetsa säilitamine Iisaku–Rannapungerja suunal, kus metsade sidusust killustavad paralleelselt kulgevad Tartu–Jõhvi maantee, 330 kV kõrgepingeliinide trassikoridorid ja nende vahel asuvad lageraiealad. Metsakoosluste säilimine selles piirkonnas on oluline kõikidele katkematuid metsamassiive vajavatele liikidele, kuid

eeskätt toimib see jätkusuutliku ühenduskoridorina eraldipaiknevate Rannapungerja ja Sälliku lendorava elupaiga ning Muraka raba lõunaosa piirkonna ja Agusalu-Puhatu metsise elupaikade vahel. Rannapungerja lendorava leiukoht (KLO9132046) on liigi üha aheneva levikuareaali viimaste aastate kõige edelapoolseim asustatud elupaik Avinurme-Lohusuu suunal, mistõttu on ala kaitse alla võtmine ja metsa majandamisele piirangute seadmine lendorava jaoks kriitilise tähtsusega. Kaitse alla võtmine on oluline ka hõlpsasti kättesaadavate metsaga seotud ökosüsteemi hüvede alalhoidmiseks – piirkond on tiheda metsateede võrgustiku ja maantee läheduse tõttu kergesti ligipääsetav ja turvaline koht marja- ja seenekorjamiseks. Vööndis kehtestatav kaitsekord ja piirangud lähtuvad lendorava kaitse tegevuskavast ja lendorava püsielupaikade kaitse-eeskirjast.

2.3.3.5. Keetsemani metsa piiranguvöönd

Keetsemani metsa piiranguvöönd pindalaga 1056 ha moodustatakse Peipsi põhjarannikul ja Narva jõe ääres asuvatest seni kaitseta riigimaadest. Vöönd ühendab tervikuks Alutaguse rahvusparki Agusalu, Struuga ja Smolnitsa-Vasknarva lahustüki ning funktsioneerib lendorava levikukoridorina Peipsi põhjaranniku ja Narva jõe äärsete lendorava elupaikade vahel. Ala kaitse alla võtmine ja metsa majandamisele piirangute rakendamine on kriitilise tähtsusega piirkonnas, kus lendoravale vajalikku metsamassiivi killustavad Jaama ja Karoli küla tiheasustusala ja nendega piirnevad avamaastikud, ligi 150 m laiune liinikoridor ning ulatuslikud lageraiealad Feodorisoo ja Kauksi–Vasknarva maantee vahel. Vööndis koosneb üheksast lahustükist ja asub lausaliselt riigimaal. Vööndis kehtestatav kaitsekord ja piirangud lähtuvad lendorava kaitse tegevuskavast ja lendorava püsielupaikade kaitse-eeskirjast.

2.3.3.6. Kurtna piiranguvöönd

Kurtna piiranguvööndi pindala väheneb 192 ha võrra, kuna Natura 2000 Kurtna looduslal asuv vööndi osa, mille metsakooslustest üle 80% vastab loodusdirektiivi metsaelupaigatüübi kriteeriumitele, arvatakse sihtkaitsevööndisse. Metsaelupaikade range kaitse alla võtmine on põhjendatud asjaoluga, et nende seisund ei ole loodusdirektiivi rakendamise aruande¹⁴ järgi Eestis soodne ning loodusladel paiknevate metsaelupaikade säilimine tuleb tagada vastavalt loodusdirektiivi artiklile 6. Metsaelupaikade kaitse-eesmärk on väljakujunenud looduslike koosluste säilimine, mille eelduseks on metsa majandamise keelustamine.

2.3.3.7. Leterma piiranguvöönd

Leterma piiranguvööndi pindala väheneb 16,1 ha võrra ja vööndi uus pindala on 3,5 ha. Vööndis asuvad riigimetsamaad arvatakse lendorava elupaikade kaitse tõhustamise eesmärgil Metsküla piiranguvööndisse. Leterma piiranguvööndisse jääb Uku maaüksus (tunnus 49802:003:0009) sellel asuva majapidamise ja ümbritsevate rohumaadega ning vööndi kaitsekorras muudatusi ei ole.

2.3.3.8. Metsiste piiranguvöönd

Metsiste piiranguvöönd pindalaga 914 ha moodustatakse seniste Alajõe, Kaasiksoo, Ratva, Kamarna, Kauksi ja Kuru metsise püsielupaikade piiranguvööndite eramaid sisaldavatest aladest. Varem kaitse all olevaid eramaid on vööndis 614,6 ha ja kaitse alla võetavaid eramaid 24 ha. Vööndi eesmärk on väljaspool mängupaiku asuvate metsise elupaikade kaitse ja

¹⁴ Loodusdirektiivi rakendamise aruanne. Allikas:

http://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=ee/eu/art17/envxtaxa/EE_habitats_reports-20190725-083848.xml&conv=589&source=remote.

kaitsekorra määramisel on lähtunud metsise püsielupaikade kaitse-eeskirjast ja metsise kaitse tegevuskavast.

2.3.3.9. Metsküla piiranguvöönd

Metsküla piiranguvöönd pindalaga 755,2 ha moodustatakse 260,7 ha ulatuses varem kaitse all olevatest aladest – Alutaguse rahvuspargi Mustassaare piiranguvööndi lõunapoolsest lahustükist ja Leterma piiranguvööndi riigimaal asuvast osast ning Saarevälja, Mäe, Mädamänniku, Lõpe ja Suuremurru lendorava püsielupaiga piiranguvööndi aladest. Lisaks võetakse kaitse alla 494,5 ha püsielupaikade vahel asuvaid riigimaid. Piiranguvööndi eesmärk on servaepektist tuleneva negatiivse mõju vähendamine lendorava pesapuistutele, aga ka toitumisalade säilitamine ja ühenduskoridoride loomine pesapaikade vahel. Koos Mustassaare sihtkaitsevööndiga moodustub jätkusuutlik elupaigakompleks Muraka raba idakülje, Selisoo ja Tärivere mäe vahelistest lendorava elupaikadest. Eramaid jääb vööndisse 11 ha ja tegemist on varem Saarevälja, Lõpe, Mäe ja Suuremurru lendorava püsielupaiga piiranguvööndis asunud eramaadega. Vööndis kehtestatav kaitsekord ja piirangud lähtuvad lendorava kaitse tegevuskavast ja lendorava püsielupaikade kaitse-eeskirjast.

2.3.3.10. Oonurme piiranguvöönd

Oonurme piiranguvöönd pindalaga 895,6 ha moodustatakse 337,4 ha ulatuses varem kaitse all olevast Kaukvere, Põldemasaare, Võhkassaare ja Pasuna lendorava püsielupaiga ja Oonurme metsise püsielupaiga piiranguvööndist. Piiranguvööndi ülesanne on servaepektist tuleneva negatiivse mõju vähendamine sihtkaitsevööndisse arvatud lendorava pesapuistutele, aga ka toitumisalade säilitamine ja ühenduskoridoride loomine pesapaikade vahel. Oonurme piiranguvööndi eesmärgiks on sidusa ja jätkusuutliku elupaigakompleksi loomine Muraka rabast lääne poole jääva Kaukvere-Oonurme-Peressaare piirkonna lendorava elupaikadest. Vöönd on riigimaal ja selles kehtestatav kaitsekord ja piirangud lähtuvad lendorava kaitse tegevuskavast ja lendorava püsielupaikade kaitse-eeskirjast.

2.3.3.11. Peipsi põhjaranniku piiranguvöönd

Peipsi põhjaranniku piiranguvöönd pindalaga 277,1 ha moodustatakse seni kaitseta riigimaadele. Vöönd hõlmab Peipsi põhjaranniku puhkemetsi ja rannaalasid Kauksis ning Alajõel, sealhulgas RMK Kauksi ja Uusküla telkimisala, ning selle kaitse-eesmärk on maastikuliste väärtuste – Peipsi põhjaranniku luidete ja vanade rannamännikute – kõrval II kaitsekategooria metsamardika männisinelase ja nahkhiireliikide elupaikade kaitse. Vööndis kehtestatavad piirangud metsa majandamisele lähtuvad senises Alutaguse rahvuspargis kehtinud piirangutest. Kuna tegemist on puhkemajanduslikult olulise piirkonnaga, siis rahvaürituste korraldamisele kaitseala valitseja nõusoleku tingimust ei seata ning vööndis on valitseja nõusolekul lubatud avalikuks kasutamiseks mõeldud puhkeotstarbeliste ehitiste püstitamine.

2.3.3.12. Puhatu piiranguvöönd

Puhatu piiranguvöönd pindalaga 689,7 ha koosneb kuue lahustükina 490,3 ha ulatuses kaitse all olevast alast, millega liidetakse 199,4 ha seni kaitseta ala, mis on riigi omandis. Liidendused asuvad Alutaguse rahvuspargi Puhatu soostikku hõlmava osa servaaladel ja toimivad puhvrina sihtkaitsevööndis kaitstavatele väärtustele. Kaitsekorras võrreldes kehtiva kaitse-eeskirjaga muudatusi ei ole.

2.3.3.13. Rajasoo piiranguvöönd

Rajasoo piiranguvöönd (1286,4 ha) moodustatakse senisest Alutaguse rahvusparki Rajasoo piiranguvööndist (113,2 ha), millega liidetakse 1173,2 ha Iisaku–Tudulinna maantee, Iisaku asula ja Tartu–Jõhvi maantee vahelises kolmnurgas asuvaid seni kaitseta riigimaal asuvaid soo- ja metsaalasid. Kaitstavateks väärtusteks on Õpetaja, Kaasiku ja Sälliku sood seal paiknevate tedre, öösorri ja nõmmelõokese elupaikadega. Hea ligipääsetavuse, pinnasteede võrgustiku ja asula läheduse tõttu on tegemist sageli külastatavate aladega, ühtlasi läbib vööndit RMK Kotka matkarada. Kaitsekorras võrreldes kehtiva kaitse-eeskirjaga muudatusi ei ole.

2.3.3.14. Roostoja piiranguvöönd

Roostoja piiranguvöönd (398,7 ha) moodustatakse 48,4 ha ulatuses senisest Kuuse-Jaani lendorava püsielupaiga piiranguvööndist ja ülejäänud osas lahustükina kaitse alla võetavast alast Muraka raba lõunaosa ja Tagajõe vahel, mis talitleb olulise sidusalana Suuressaare, Tagajõe ja Roogendiku lendorava elupaikade vahel. Laiemas maastikulises mastaabis moodustab vöönd riigimaal asuva ida-läänesuunalise jätkusuutliku levikukoridori Oonurme piirkonna, Roogendiku ja Härjaoja ning kaudselt ka Tärivere mäe elupaikade vahel. Vööndis kehtestatav kaitsekord ja piirangud lähtuvad lendorava kaitse tegevuskavast ja lendorava püsielupaikade kaitse-eeskirjast.

2.3.3.15. Virunurme piiranguvöönd

Virunurme piiranguvöönd pindalaga 721,3 ha moodustatakse Virunurme raba ja Lipu sooga piirnevatest seni kaitseta riigimaadest. Vööndi loomise eesmärk on soode servaalade kaitse alla võtmine, et võimaldada seada tingimusi sooservades asuvate kuivendussüsteemide hooldus- ja rekonstrueerimistöödele ning hoida ära soosalade edasine degradeerumine. Vöönd koosneb kahest Virunurme rabaga ja Lipu sooga piirnevast lahustükist, millest valdava osa moodustavad Lipu sooga piirnevad kunagised soosalad, praegu kraavitatud kõdusoometsad. Unikaalse ja Muraka soostiku väärtuslikuima osa, Soome aabasoodede sarnaneva Lipu soo seisundi säilitamiseks peavad olema välistatud soo veerežiimi negatiivselt mõjutada võivad tegevused nii riikliku eesvooluna toimival Ojamaa jõel kui ka sooga piirneval metsaalal.

2.3.3.16. Võhmajärve piiranguvöönd

Võhmajärve piiranguvöönd (241,7 ha) moodustatakse Sälliku-Kuru teega piirnevatest seni kaitseta riigimaadest, mis hõlmavad Võhmajärve sood, Kaika sood, Võhma järve ja osa Võhma luitestikust. Vööndi eesmärk on nii maastikuliste väärtuste – mitmekesise soo- ja metsamaastiku ning piirkonnale iseloomulike pinnavormide kriivade – kaitse ja säilitamine kui ka kaitsealuste soo- ja metsaliikide elupaikade alalhoidmine. Hea ligipääsetavuse ja teedevõrgustiku tõttu on tegemist on külastatava piirkonnaga, kus kaitsekorras võrreldes kehtiva kaitse-eeskirjaga muudatusi ei ole.

3. Menetluse kirjeldus

Minister algatas Alutaguse rahvusparki laiendamise 17. oktoobri 2024. a käskkirjaga nr 1- 2/24/401. Rahvusparki kaitse-eeskirja muutmise eelnõu avalik väljapanek toimus 18. juunist 5. septembrini 2025.a Keskkonnaameti Jõhvi kontoris ning Alutaguse, Lügänu, Vinni

ja Mustvee vallavalitsuses. Teade kaitse-eeskirja avaliku väljapaneku kohta avaldati 18. juunil ajalehes Õhtuleht, 19. juunil ajalehes Põhjarannik, Severnoje Poberezje ja Virumaa Teataja ning 20. juunil ajalehes Vooremaa. Samasisuline teade avaldati 17. juunil 2025. a väljaandes Ametlikud Teadaanded. Lisaks avaldati teade ja viited avalikustatavatele dokumentidele Keskkonnaameti kodulehel. Peamiselt kohalikele elanikele suunatud artikkel Alutaguse rahvusparki laiendamisest avaldati Alutaguse valla 2025. a augustikuu infolehes.

Vastavalt looduskaitseseaduse § 9 kohasele kaitse alla võtmise menetlusele saadeti teated menetluse algatamise, kaitse-eeskirja eelnõu avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta Alutaguse, Lüganuse, Vinni ja Mustvee Vallavalitsusele, Riigimetsa Majandamise Keskusele kui kaitsealal paiknevate riigimetsade haldajale, Transpordiametile kui riigimaantee haldajale, Muinsuskaitseametile, Politsei- ja Piirivalveametile, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusele, Eesti Erametsaliidule, Keskkonnaõiguse Keskusele, Eesti Omanike Keskliidule ja Eesti Keskkonnaühenduste Kojale, 54 eraisikust maaomanikule ja 26 juriidilisest isikust maaomanikule. Maaomanikele saadeti e-kirjad (e-posti aadressi puudumisel paberkirjad rahvastikuregistris märgitud aadressile) märkega kinnitada kirja kättesaamist vastuskirja saatmisega. Vastuskirja mittelaekumisel helistati omanikele, et veenduda teavituse kohalejõudmises. Omanikele saadetud teavituskirjad sisaldasid selgitusi konkreetselt neile kuuluvate maaüksuste kohta – rahvusparki laiendamisel sisulisi muudatusi ja lisapiiranguid omanike jaoks ei kaasne (seniste metsise püsielupaikade piiranguvööndite maadel raiepiirangud mõnevõrra leevenevad) ning muutub üksnes kaitstava loodusobjekti nimi, ühtlasi anti kirjas ülevaade võimalikest soodustustest ja hüvitiste taotlemise võimalustest (maamaksu soodustus ja looduskaitseliste piirangutega eramaade hüvitised). Kirjas oli ka öeldud, et kui nimetatud tähtjaks ei ole kaitse-eeskirja eelnõu kohta parandusettepanekuid või vastuväiteid esitatud, arvestatakse, et vastuväited puuduvad.

Mõned maaomanikud võtsid telefoni teel ühendust ja küsisid lisaselgitusi nende maade püsielupaigast rahvusparki arvamise kohta. Neile selgitati laiendamise protsessi ja põhjendusi, kompensatsioonide taotlemise võimalusi ja maade omandamise protseduuri. Alutaguse maaomanikes tekitab ebakindlust lendorava võimalik levimine nende maadele, mis toob LKSi kohaselt kaasa püsielupaiga loomise. Keskkonnaamet toob välja, et eeskätt eraomanikest metsaomanikega on väga keeruline ühendust saada, sest petukõnede ja metsa ülesostjate kõnede kartuses ei vasta inimesed võõrastele numbritele.

Väljasaadetud teated ei jõudnud kuue eraisikust adreassaadini. Nende maaomanike teavitamiseks avaldati lisakuulutus 19. detsembri ajalehes Õhtuleht, milles anti eelnõu täiendus- ja parandusettepanekuteks aega 10. jaanuarini 2026. a.

Avaliku väljapaneku ja arutelu käigus tehtud ettepanekutest esitab ülevaate tabel 2.

Esitaja	Ettepaneku sisu	Vastus
Alutaguse Vallavolikogu	Ei nõustu uute alade kaitse alla võtmisega kuni ei ole lahendatud maamaksu kompenseerimise otsemehhanism omavalitsustele läbi maamaksuseaduse tasandusfondist sõltumatult.	Selgitatud. 11.04.2024 tehti valitsuskabinetis otsus kompenseerida kohalikele omavalitsustele kaitstavatel loodusobjektidel kehtiva maamaksusoodustuse tõttu saamata jääv tulu 100% tasandusfondi kaudu. Sellega on arvestatud nii 2025. a riigieelarve seaduses kui 2026. a riigieelarve seaduses. Kavas on muuta maamaksuseadust ja sätestada riigi kohustus KOV-idele saamata jääv maamaksu tulu kompenseerimiseks seaduse tasandil.
	Kaitse-eeskirja eelnõu on vastuolus LKS-ga, kuna raietööd on osades vööndites lubatud aastaringselt. LKS § 55 lg 6 ¹ sätestab, et lindude pesitsusperioodil on nende tahtlik häirimine keelatud.	Selgitatud. Kõiki LKS sätteid kaitse-eeskirjas ei dubleerita ja need kehtivad ka siis, kui neid ei ole eeskirjas välja toodud. Lindude häirimist reguleerib LKS § 55 lg 6 ¹ punkt 2, mille järgi on keelatud looduslikult esinevate lindude tahtlik häirimine, eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal. Vastav märges pesitsusrahust kinnipidamise kohta lisatakse kõikidele kaitstavatel aladel registreeritud metsateatistele.
	Arusaamatuks jääb kõrgepingeliinide kaitstava ala hulka arvamise mõte, kuna neil ei ole looduskaitsest väärtust. Soovitakse teada, milliseid lisapiiranguid see kaasa toob.	Selgitatud. Kaitsealasid läbivate liinikoridoride kaitstava ala hulka arvamine võimaldab seada tingimusi trassikoridoris kavandatavatele raietele lindude pesitsusajal, anda soovitusi madala puistu jätmiseks lendoravakoridoride toimimiseks või säilitada vanu haabu lendorava elupaikadega piirneva liini servas. Kõik kõrgepingeliinid tzoneeritakse piiranguvööndisse, kus hooldustööde tegemine ei vaja KeA nõusolekut.
	Teete ettepaneku lubada Struuga sihtkaitsevööndis lisaks kraavide ja vanajõgede suudmete puhastamisele ka Jaama jõe ja selle vanajõgede puhastamist. Jaama küla all kasvavad soodid kinni, takistatud on paatidega jõe pääsemine. Lisada see säte kaitse-eeskirja.	Selgitatud. LKS veekogude puhastamist, kui on tegemist taimestiku ja väikeses koguses sette eemaldamisega, ei reguleeri. See ei ole loakohustuslik tegevus ja seda ei tooda välja kaitse-eeskirjades. Sõltuvalt tegevuse mahust võib see vajada Natura-hindamist, kuna tegemist on Struuga loodusala.
	Alutaguse rahvuspargi laiendusala ei tohi takistada piirkonna arengut ja tagatud peab olema üldplaneeringu elluviidavus.	Arvestatud. KeA on rahvuspargi laiendamise otstarbekuse hindamisel ja edasisel laiendusala piiritlemisel lähtunud Alutaguse valla üldplaneeringust (kehtestatud Alutaguse Vallavolikogu 29.10.2020 otsusega nr 285), laiendusala on välja jäetud puhkemajanduse arendamiseks määratud supelrandade alad. Peipsi põhjarannikul võetakse kaitse alla üksnes loodusväärtustega alad, kus eelnõu kohaselt on KeA nõusolekul lubatud avalikult kasutatavate hoonete püstitamine ning rahvaürituste korraldamisele piiranguid ei seata. Muudes piirkondades ei ole ette näha vastuolusid, kuna üldplaneeringu järgi asub laiendusala rohevõrgustikuna määratletud alal riigimetsamaal.
Foreko OÜ (Karo Mets, Roger Puit, Valga Puu)	Loobuda muudatusest, mille järgi loodavas Metsiste piiranguvööndis ei ole turberaiel järgmine raievõte lubatud enne kui järelkasvu kõrgus on vähemalt 6 meetrit, kuna see muudab turberaiete tegemise ebamõistlikuks.	Arvestatud. Määruse eelnõu muudetud. Metsiste piiranguvööndis metsa majandamisele seatavad piirangud sõnastatakse (§ 16 lg 1 p 4) järgmiselt: Kaitseala valitseja nõusolekul on Metsiste piiranguvööndis lubatud lageraie langi suurusega kuni üks hektar ja turberaie langi suurusega kuni kaks hektarit 1. augustist 31. jaanuarini, kusjuures raie piirneval eraldisel ei ole lubatud enne, kui järelkasvu keskmine kõrgus on vähemalt kuus meetrit, turberaiel peab raiejärgkude vahe olema vähemalt 10 aastat ning üle 60 aasta vanuse metsa osakaal ei tohi jääda vähemaks kui 50%.
	Loobuda sättest, mille kohaselt Alutaguse rahvuspargi kõikides piiranguvööndites ei ole uuendusraiel järgmine raievõte ja raie piirneval eraldisel lubatud enne, kui järelkasvu keskmine kõrgus on vähemalt 6 meetrit.	Arvestatud. Metsade majandamist puudutavat sätet muudeti ja parandati sõnastust: raie piirneval eraldisel ei ole lubatud enne, kui järelkasvu keskmine kõrgus on vähemalt kuus meetrit ning turberaiel peab raiejärgkude vahe olema vähemalt 10 aastat. Vastavat tingimust ei laiendata kõikidele piiranguvöönditele, vaid üksnes Metsiste piiranguvööndile.

	Endiste metsise püsielupaikade piiranguvöönditest moodustatavas Metsiste piiranguvööndis kehtestatakse raie tegemise eeldusena kaitseala valitseja nõusolek, mis tähendab, et looduskaitsepiirangud muutuvad rangemaks, kuigi on rõhutatud, et eraomanikele seatud piirangud rangemaks ei muutu.	Selgitatud. Kuigi metsise määruses ¹⁵ metsade majandamisele kaitseala valitseja nõusoleku eeltingimust ei ole, toimub metsateatise menetlemisel raie lubatavuse osas igakordne kaalumine – kontrollitakse metsa vanuse ja koosseisu vastavust raie eeldustele ja muude loodusväärtuste olemasolu. Selleks, et viia igapäevane praktika kooskõlla määrusega, lisatakse kaitseala valitseja nõusoleku tingimus ka endise metsise püsielupaikade piiranguvööndi alal metsa majandamist reguleerivasse lõiku sarnaselt kehtiva Alutaguse rahvuspargi kaitse-eeskirjaga.
Eesti Erametsaliit	Majanduslike mõjude osas on jäetud hindamata puidu väärimisega loodav lisandväärtus, sealhulgas maksutulu osa. Arvutustes soovitatakse kasutada Ernst & Young Baltic AS ja Eesti Metsa- ja Puidutööstuse Liidu koostöös valminud analüüsi andmeid.	Osaliselt arvestatud, seletuskirja täiendatud. Seletuskirja on lisatud metsa- ja puidusektori sotsiaalmajandusliku mõju analüüs, milles on kasutatud SMI andmeid keskmise metsatagavara kohta ja Statistikaameti andmeid metsamajandamise ja puidutööstuse loodava lisandväärtuse osas.
	Eramaadel saamata jääva puidutulu osas soovitakse teada, mis meetodika alusel on saadud tulemused, et Natura 2000 metsaalade metsaressursi keskmine väärtus, on sihtkaitsevööndis on 134 eurot/ha ja piiranguvööndis 72 eurot/ha.	Selgitatud, seletuskirja täiendatud. Kasutusele võetakse Life-IP projekti „Loodusriikas Eesti” raames Maaülikooli, Keskkonnainvesteeringute keskuse ja Eesti Erametsaliidu koostöös valminud töö „Natura 2000 metsaaladele seatud piirangute tõttu maaomanikul saamata jääva sissetuleku arvutamise meetodika koostamine” alusel koostatud analüüs erametsa hüvitiste määrade kohta, mis väljendab keskmistatult saamata jäänud tulu, mille määr oli sihtkaitsevööndis 167 eur/ha.
	Pinnases oleva süsinikuvaru osas puudub selgitus, kuidas süsinikuvaru kaitse alla võtmisel muutub – kajastada tuleks laiendamise kaasnevaid muutusi süsinikuvaru bilansis.	Selgitatud, seletuskirja täiendatud. Süsinikuvaru suuremahulisi muudatusi kaitse alla võtmisega ei kaasne. Siiski võib arvestada süsinikuvaru mõningase suurenemisega, kui sihtkaitsevööndites jäetakse turbapinnasel kraavid hooldamata, mis muidu tooks kaasa süsinikuheite suurenemise. Puudub piisavalt täpne meetodika, et kohapõhiselt välja arvutada, kui palju süsinikku jääks sidumata juhul, kui ala ei võetaks kaitse alla ja planeeritaval sihtkaitsevööndi alal jätkuks tavapärane kuivendussüsteemide hooldamine.
	Vajab täpsustamist, kas muude ökosüsteemi hüvede väärtus on potentsiaalne tulu või saamata jääv tulu, nt kajastatakse kasemahlast saadavat võimalikku tulu sihtkaitsevööndis, samal ajal on sihtkaitsevööndis majandustegevus keelatud. Ka ülejäänud loodushüvede puhul tuleks välja tuua positiivne või negatiivne muutus tingituna rahvuspargi laiendamisest.	Selgitatud, seletuskirja täiendatud. Ökosüsteemi hüvede arvutamisel on lähtutud ELME2 projekti tulemustest ja see väljendab ökosüsteemi pakutavate teenuste maksimaalset potentsiaalset väärtust, mida võimaldavad looduslikus seisundis kasvukohad, arvestamata kogumise reaalselt teostatavust, turusituatsiooni või kaitse-eeskirjast tulenevaid võimalikke piiranguid. ELME projekt on pigem töövahend looduskeskkonna seisundi hindamiseks, kui saadava tulu kalkulaator.
	Palutakse täpsemalt hinnata Alutaguse rahvuspargi laiendamisega seotud kulutusi, mis on kavandatud KliM ja KeA eelarvesse.	Mittearvestatud. Välja töötatud seletuskirja mõjude hindamise formaadis ei esitata kaitsealade administreerimise kulusid. Ametikohtade arvu suurenemist ette ei nähta, mõningal määral võib suurened halduskoormus nt metsateatiste menetlemisel.
	Eelnõu ja seletuskiri pole kooskõlas HÕNTEga, puudub mõju regionaalarengule, tööhõivele, ettevõtlusvõimalustele jm.	Mittearvestatud. Kaitse alla võtmise määruste seletuskirjad ei sisalda analüüsi, kuidas võiks kaitse alla võtmine mõjutada muude valdkondade arengut vastavas piirkonnas. Alutaguse rahvuspargi laiendamisel võetaks uute aladena kaitse alla peamiselt riigimaid ning puudub meetodika, et hinnata, kuidas see mõjutab lokaalset ettevõtluskeskkonda.
Eesti Metsa- ja Puidutööstuse Liit	Majanduslike mõjude osas on jäetud hindamata puidu väärimisega loodav lisandväärtus, sealhulgas maksutulu osa.	Osaliselt arvestatud, seletuskirja täiendatud. Seletuskirja lisatakse metsa- ja puidusektori sotsiaalmajandusliku mõju analüüs, milleks kasutatakse SMI andmeid keskmise metsatagavara kohta ja Statistikaameti andmeid metsamajandamise ja puidutööstuse loodava lisandväärtuse osas. Seda meetodikat kasutatakse kõikides seletuskirjades.
	Pinnases oleva süsinikuvaru osas puudub selgitus, kuidas süsinikuvaru kaitse alla võtmisel muutub – kajastada tuleks laiendamise kaasnevaid muutusi süsinikuvaru bilansis. Kuna laiendusala kavandatavaid turbakaevandusi ei jää, siis puudub otsene oht mullasüsinikutagavara muutustele.	Selgitatud, seletuskirja täiendatud. Süsinikuvaru suuremahulisi muudatusi kaitse alla võtmisega ei kaasne. Siiski võib arvestada süsinikuvaru suurenemisega – sihtkaitsevööndites ei hooldata turbapinnasel kraave, mis tooks kaasa süsinikuheite suurenemise. Ei ole piisavalt täpset meetodikat, et kohapõhiselt välja arvutada, kui palju süsinikku jääks sidumata juhul, kui

¹⁵ Keskkonnaministri 13.01.2005 määrus nr 1 „Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine“

		ala ei võetaks kaitse alla ja planeeritaval sihtkaitsevööndi alal jätkuks tavapärane kuivendussüsteemide hooldamine.
	Viia läbi täiendav mõjude analüüs, mis arvestaks reaalsete mõjudega.	Mittearvestatud. Kaitse alla võtmise määruste seletuskirjad ei sisalda analüüsi, kuidas võiks kaitse alla võtmine mõjutada muude valdkondade arengut vastavas piirkonnas. Alutaguse rahvusparki laiendamisel võetakse uute aladena kaitse alla peamiselt riigimaid ning puudub metoodika, et hinnata, kuidas see mõjutab lokaalset ettevõtluskeskkonda.
Eesti Keskkonnaühenduste Koda	Mitte lubada uuendusraieid riigimaa piiranguvööndites.	Mittearvestatud. Piiranguvööndist kogupindalaga 15 890 ha on uuendusraied keelatud ligi 9000 ha-l. Uuendusraied on lubatud u 6700 ha-l, mille hulgas on endiste metsise püsielupaikade alad eramaadel, kus lähtuti olemasolevast kaitsekorrast, st säilis uuendusraiete tegemise võimalus. Uuendusraied (turberaied kuni 2 ha) on lubatud praeguse rahvusparki piiranguvööndi aladel, kus kaitsekorda ei muudeta ja nendega piirnevatel ökoloogiliste tingimuste poolt sarnastel aladel.
	Mitte lubada lageraieid hall-lepikutes.	Mittearvestatud. Hall-lepikuid on piiranguvööndi aladel kokku 39 ha (0,2%), valdav osa neist eramaadel on asuvad väikesepindalised eraldised. Tegemist on lagedatele aladele kasvanud puistutega, kus lageraie eesmärgiks on metsa uuendamine majanduslikult tulusama puuliigiga ning lageraie keelustamine tooks eraomanikele kaasa lisapiiranguid.
	Arvata rahvusparki koosseisu sellest võrreldes ELFi esialgse ettepanekuga välja jäänud alad.	Mittearvestatud. Alutaguse rahvusparki laiendusala piiritlemisel ja tsoneeringu väljatöötamisel on aluseks kaitse põhjendatuse ja otstarbekuse hinnang ning loodusväärtuste paiknemine.
	Arvata sihtkaitsevööndisse piiranguvööndis asuvad loodusväärtuslikud alad.	Osaliselt arvestatud. Sihtkaitsevööndisse arvatakse Veletu soost loode suunas asuvad metsad, mis vastavad Natura metsaelupaigatüüpide kriteeriumitele, ala liidetakse olemasolevale Veletu sihtkaitsevööndile. Muudel aladel on Natura elupaigatüüpidest väärtusteks soolupaigatüübid ning arvestades seal kehtivat uuendusraiate keeldu, ei ohusta ka piiranguvööndi kaitsekord soolupaikade säilimiselt.
Kaitseministeerium	Võimaldada riigikaitse ehitiste püstitamist kogu rahvusparki alal.	Arvestatud. Määruse eelnõu ja seletuskirja muudetud. Kaitseala valitseja kaalutlusotsusena on võimalik ehitiste püstitamine riigikaitse tarbeks.
MTÜ Eesti Suurkiskjad	Toetab RP laiendamist. Tegemist on Eesti suurkiskjate jaoks üliolulise piirkonnaga.	
Ida-Viru Linnuklubi	Toetab RP laiendamist. Rahvusparki laiendamine soodustab loodusturismi arengut, mis suurendab piirkonna atraktiivsust nii Eestis kui Euroopas	
Eesti Loodusturismi Ühing	Toetab RP laiendamist	
Maaomanik (Kauksi ja Kuru metsise PEP)	Ei nõustu oma maaüksuste (22401:004:0346, 22401:004:0345, 22401:004:0334) arvamiseiga Alutaguse rahvusparki.	Mittearvestatud. Maaomanikele on selgitatud nii kirjalikult kui telefoni teel, et püsielupaikade Alutaguse rahvusparkile liitmine lisapiiranguid kaasa ei too, täiendavalt neile kuuluvaid maid kaitse alla ei võeta ja muutub üksnes kaitstava ala nimi. Samuti anti ülevaade võimalikest soodustustest ja hüvitistest ning maade riigile omandamise võimalustest.
Maaomanik (Kauksi metsise PEP)	Ei nõustu oma maaüksuse (81501:005:0452) arvamiseiga Alutaguse rahvusparki.	
Maaomanik (Saarevälja lendorava PEP)	Ei nõustu oma maaüksuse (13001:001:1210) arvamiseiga Alutaguse rahvusparki.	
Maaomanik (Suuremurru ja Lõpe lendorava PEP)	Ei nõustu oma maaüksuste (22401:002:0013 ja 22401:002:0014) arvamiseiga Alutaguse rahvusparki.	
Maaomanik (Kuru metsise PEP)	Teeb ettepaneku maaüksus (22401:004:0010) kaitse alt välja arvata.	Arvestatud. Osaliselt õuemaad sisaldav maaüksus lõikab Kuru metsise püsielupaiga servaala 1,7 ha ulatuses. Väljaarvamine ei ohusta metsise asurkonna seisundit, kui võetakse alla täiendavalt riigimaid lääne- ja kirde suunal.
Maaomanik (Kauksi metsise PEP)	Teeb ettepaneku osa piiranguvööndis asuvast maaüksusest (22401:004:0102) skv-sse arvata.	Arvestatud. Looduskaitsealadel kaalutlustel arvatakse 5,8 ha piiranguvööndis asunud maaüksusest Kauksi-Valgesoo sihtkaitsevööndisse (algne ettepanek hõlmas 10,2 ha suurust

		ala). Maaüksus jääb metsise elupaiga KLO9133451 alale ja sealsed keskealsed karusambla- mustika kkt metsakooslused on olulised pesakondade toitumisalane ja mänguvälise elupaigana. Skv-sse arvamine on põhjendatud looduskaitse ruumilise planeerimise seisukohast - piirkonnas on palju eramaid, mis jäävad väljapoole Alutaguse rahvusparki laiendusala ja kus metsa majandamisele piiranguid ei seata. Ka väikesel pindalal range kaitsega ala suurendamine aitab kaasa vanade metsade kujunemisele ja nendega seotud liikide kaitsele, mis on Alutaguse rahvusparki laiendamise põhieesmärgid.
Maaomanik (Kamarna metsise PEPi õuemaal)	Soovib ehitamisvõimaluste olemasolu õuemaal (22401:003:0277).	Arvestatud. Senise Kamarna metsise püsielupaiga piiranguvööndis asub hoonestatud maaüksus, kus metsise püsielupaikade määruuse kohaselt on ehitiste püstitamine keelatud. Kaitse-eeskirja täiendatakse, § 15 lg 2 punkti 3 kohaselt on Metsiste piiranguvööndis õuemaal KeA nõusolekul lubatud kuni kahekorruselise hoone püstitamine.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määruse eelnõu koostamisel on arvestatud vastavust Euroopa Liidu õigusele, eelkõige Euroopa nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) ehk loodusdirektiivile. Loodusdirektiivi artikli 2 lõike 1 kohaselt on nimetatud direktiivi eesmärk looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmisega kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilimisele EL liikmesriikide territooriumil. Loodusdirektiivi artikli 3 lõigete 1 ja 2 kohaselt luuakse Euroopa ökoloogiline võrgustik Natura 2000, mille loomisse annab oma panuse iga liikmesriik võrdeliselt sellega, millisel määral leidub tema territooriumil loodusdirektiivis nimetatud looduslike elupaigatüüpe ja liikide elupaiku.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” (RT III, 22.01.2025, 2) lisa 1 punkti 2:

alapunktile 6 on Natura 2000 võrgustiku loodusalaks esitatud Agusalu loodusala,
alapunktile 13 on Natura 2000 võrgustiku loodusalaks esitatud Alajõe loodusala,
alapunktile 55 on Natura 2000 võrgustiku loodusalaks esitatud Jõuga loodusala,
alapunktile 99 on Natura 2000 võrgustiku loodusalaks esitatud Kauksi loodusala,
alapunktile 150 on Natura 2000 võrgustiku loodusalaks esitatud Kurtna loodusala,
alapunktile 227 on Natura 2000 võrgustiku loodusalaks esitatud Muraka loodusala,
alapunktile 243 on Natura 2000 võrgustiku loodusalaks esitatud Mäetaguse loodusala,
alapunktile 322 on Natura 2000 võrgustiku loodusalaks esitatud Puhatu loodusala,
alapunktile 381 on Natura 2000 võrgustiku loodusalaks esitatud Selisoo loodusala,
alapunktile 396 on Natura 2000 võrgustiku loodusalaks esitatud Smolnitsa loodusala,
alapunktile 403 on Natura 2000 võrgustiku loodusalaks esitatud Struuga loodusala ning
alapunktile 444 on Natura 2000 võrgustiku loodusalaks esitatud Tudusoo loodusala.

Alutaguse rahvuspark hõlmab eelmises lõigus loetletud loodusalasid. Seetõttu tuleb Alutaguse rahvuspargis tegevuste kavandamisel hinnata nende mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade kohta kehtivaid erisusi.

Agusalu, Alajõe, Jõuga, Kauksi, Kurtna, Muraka, Mäetaguse, Puhatu, Selisoo, Smolnitsa, Struuga ja Tudusoo loodusala on esimest korda kinnitatud Natura 2000 võrgustiku alaks Euroopa Komisjoni 12. detsembri 2008. a otsusega 2009/94/EÜ, millega võeti vastavalt nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade teine ajakohastatud loetelu (teatavaks tehtud numbri K(2008) 8046 all, ELT L 043, 13.02.2009, lk 245–392). Viimati ajakohastati boreaalse biogeograafilise piirkonna loodusalade nimekirja Euroopa Komisjoni 7. veebruari 2025. a rakendusotsusega (EL) 2025/238, millega võeti vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade loetelu kaheteistkümnnes uuendatud versioon (teatavaks tehtud numbri C(2025) 738 all, ELT L 7, 17.02.2025).

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ ehk linnudirektiivi artikli 1 kohaselt käsitleb nimetatud direktiiv kõikide looduslikult leiduvate linnuliikide, kaasa arvatud nende munade, pesade ja elupaikade kaitset EL liikmesriikides. See hõlmab nende liikide kaitset, hoidmist ja kontrolli ning kasutamist. Linnudirektiivi artiklite 2 ja 3 kohaselt võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed, sealhulgas kaitsealade loomine, eelnimetatud linnuliikide arvukuse hoidmiseks tasemel, mis vastab eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele, arvestades samal ajal majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi.

Alutaguse rahvuspargis on olulisteks kaitse-eesmärkideks linnudirektiivi I lisas nimetatud 31 linnuliigi kaitse.

Alutaguse rahvuspargiga liidetav ala hõlmab Natura 2000 võrgustikku arvatud Kauksi ja Alajõe loodusala tervenisti, Agusalu ja Muraka loodusala osaliselt (ülejäänud osa Agusalu ja Muraka loodusalast jääb rahvuspargi praegustesse piiridesse) ja väikeses osas Tudusoo loodusala kokku 2819 ha ulatuses, mis on varasemast kaitse all metsise, lendorava ja männisinelase püsielupaikadena ja Tudusoo looduskaitseala Kiissa sihtkaitsevööndina. Kuigi loodusala moodustavad Alutaguse rahvuspargiga liidetavast alast vähem kui 12%, on laiendusala majandamispiirangute rakendudes perspektiiv loodusdirektiivi elupaikade kujunemiseks suurem kui majandusmetsades. Euroopa Keskkonnaagentuuri raportis „Looduse seisund Euroopa Liidus. Aruanne linnudirektiivi ja elupaikade direktiiviga kaitstud liikide ja elupaigatüüpide kaitsestaatuse ja suundumuste kohta ajavahemikul 2013–2018” (EEA Report No 10/2020) rõhutatakse, et kuigi liikmesriikidel on otsene kohustus tagada eeskätt Natura-aladel asuvate elupaikade kaitse, tuleb tähelepanu pöörata ka väljaspool Natura-alasid asuvate elupaikade ja väärtuste seisundile ning kaitsele. Esile tuuakse kaitsealuste elupaikade taastamise ning kaitstavate alade vahelise funktsionaalse sidususe tagamise vajadus. Seega võimaldab Alutaguse rahvuspargi laiendamine panustada elupaigatüüpide soodsa seisundi saavutamisse ja kaudselt ka Natura võrgustiku toimimisse vaatamata sellele, et laiendusettepanek hõlmab vaid väikese osa Natura alasid.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse mõju on positiivne loodus- ja elukeskkonnale. Määruse rakendamine aitab parandada kaitsealuste liikide elupaikade seisundit, mille kaudu säilib looduskeskkonna mitmekesisus. Looduskeskkonna mitmekesisus tagab omakorda hea ja mitmekesise elukeskkonna säilimise inimestele.

Kaitsealuste liikide lendorava ja metsise püsielupaikadena kaitse all oleva alade laiendamine ja Alutaguse rahvuspargi koosseisu arvamine aitab kaasa rahvusvaheliste kohustuste täitmisele, seega on mõju välissuhetele positiivne. Vanade metsade, mis on lendorava ja metsise elupaigaks, ning elupaikade ja bioloogilise mitmekesisuse kaitset toetavad Euroopa Liidu elurikkuse strateegia ja metsastrateegia. Euroopa Liidu elurikkuse strateegia aastani 2030 (COM/2020/380) seab liikmesriigile konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid elurikkuse (liikide ja elupaikade seisundi) parandamiseks aastaks 2030. Metsastrateegia aastani 2030 (COM/2021/572) seab eesmärgiks kaitsta, taastada ja suurendada Euroopa Liidus metsade osakaalu, et võidelda kliimamuutustega, keerata tagasi bioloogilise mitmekesisuse kadu ning kindlustada vastupidavad ja multifunktsionaalsed ökosüsteemid. Kinnitatakse õigusakt toetab otseselt nende eesmärkide saavutamist.

Teadaolevalt ei ole määruse kehtestamisel vastuolusid Lüganuse, Mustvee ja Vinni valla üldplaneeringuga, milles rahvuspargi laiendusala on määratud rohevõrgustiku alaks.

Alutaguse valla üldplaneeringus on u 50 ha Peipsi põhjaranniku piiranguvööndi alast määratletud puhke- ja virgestustegevuse, haljasala ja parkmetsa ning supluskoha maa-alana, piirkond tervikuna on eeskätt suvisel ajal intensiivselt külastatav ja seal asub RMK külastustaristu, sh Kauksi ja Uusküla telkimisalad. Eeltoodust lähtuvalt ei seata Peipsi põhjaranniku piiranguvööndis rahvaürituste korraldamisele kaitseala valitseja nõusoleku tingimust (§ 15 lõige 1 punkt 2) ning kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud avalikult

kasutatavate hoonete püstitamine (§ 15 lõige 2 punkt 3), mis võimaldab püstitada hooneid puhkemajanduse arendamiseks. Ligikaudu 0,7 ha laiendatava Smolnitsa sihtkaitsevööndi alast on üldplaneeringu järgi määratud tehnoehitiste maa-alaks. Sihtkaitsevööndi alale on kaitse-eeskirja § 12 lõike 2 punkt 1 järgi kaitseala valitseja nõusolekul võimalik tootmisotstarbeta rajatise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu tarbeks.

Maamaksu muutused

Määruse eelnõu kohaselt võetakse kaitse alla 17 237 ha seni kaitseta maad, millest 7697 ha arvatakse sihtkaitsevööndisse ja 9536 ha piiranguvööndisse. Tsoneeringut muudetakse varem kaitse all oleva maa puhul - kokku arvatakse piiranguvööndist sihtkaitsevööndisse 2727 ha.

Maamaksuseaduse § 4 lõike 1 punkti 1¹ kohaselt kaitsealade sihtkaitsevööndi maalt maamaksu ei maksta ja § 4 lõike 2 kohaselt makstakse looduskaitseaduse §-s 31 sätestatud piiranguvööndi maalt maamaksu 50% maamaksumäärast. Maamaksu tulu väheneb uute alade kaitse alla võtmise ja kaitse all oleva piiranguvööndi maa sihtkaitsevööndisse tsoneerimise tõttu. Saamata jääva maamaksutulu arvutuste aluseks on rahandusministri 16. oktoobri 2024. a määrus nr 38¹⁶. Sisendandmeteks on maaüksuste maksustamishind maakatastri andmete järgi ning kohalike omavalitsuste kehtestatud maamaksumäär, mis 2025. aastal on nii Alutaguse, Lüganuse, Mustvee kui Vinni vallas 0,5 protsenti maa maksustamishinnast aastas.

Alutaguse vallas väheneb maamaksutulu uute alade kaitse alla võtmise ja kaitse all olevate alade piiranguvööndist sihtkaitsevööndisse arvamise tõttu hinnanguliselt 49 100 eurot aastas.

Lüganuse vallas väheneb maamaksutulu uute alade kaitse alla võtmise ja püsielupaikade piiranguvööndist sihtkaitsevööndisse arvamise tõttu 10 430 eurot aastas.

Mustvee vallas väheneb maamaksutulu uute alade kaitse alla võtmise ja püsielupaikade piiranguvööndist sihtkaitsevööndisse arvamise tõttu 500 eurot aastas.

Vinni vallas väheneb maamaksutulu uute alade kaitse alla võtmise tõttu 1350 eurot aastas

Vastavalt valitsuskabinetis 11.04.2024 tehtud otsusele kompenseeritakse alates 2025. aastast omavalitsustele riiklike looduskaitsealade piirangute tõttu saamata jääv maamaksutulu tasandusfondi kaudu 100% ulatuses. Sellega on arvestatud nii 2025. a riigieelarve seaduses kui 2026. a riigieelarve seaduses Kompenseerimine toimub eelneva aasta andmete alusel ehk 2027. aastal makstakse kompensatsiooni 2026. aastal saamata jääva maamaksu eest. Kavas on viia maamaksuseadusesse muudatus ja sätestada riigi kohustus hüvitada kohalikele omavalitsustele saamata jäänud maamaks. Uute alade kaitse alla võtmisel on vajalik tasandusfondi ette näha lisavahendid omavalitsustele saamata jääva maamaksutulu kompenseerimiseks. Riigi eelarvestrateegia protsessis on vajalik taotleda täiendavaid rahalisi vahendeid looduskaitsealade piirangute tõttu laekumata jääva maamaksu kompenseerimiseks.

Maade riigile omandamise kulu

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 20 võib riik kokkuleppel kinnisasja omanikuga omandada kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, kinnisasja väärtusele vastava tasu eest, lähtudes Vabariigi Valitsuse 8. juuli 2004. a määruses nr 242 „[Kaitstavat](#)

¹⁶ Rahandusministri 16.10.2014 määrus nr 38 „Maamaksu arvutamise ja tasumise ning maksusoodustuse taotlemise kord”.

loodusobjekti sisaldava kinnisasja riigi poolt omandamise ja ettepanekute menetlemise kord ning kriteeriumid, mille alusel loetakse ala kaitsekord kinnisasja sihtotstarbelist kasutamist oluliselt piiravaks, ning kinnisasja väärtuse määramise kord ja alused” esitatud tingimustest. Eramaa riigile omandamise kohustused suurenevad avalikustamisel laekunud ettepaneku alusel 5,8 ha eramaa piiranguvööndist sihtkaitsevööndisse arvamisel. Maa-ameti tehingute andmebaasi alusel toimus Alutaguse vallas 2025. aastal 1229 ha maatulundusmaaga 123 tehingut kogusummas 7 544 221 eurot, seega on ühe hektari hind keskmiselt 6139 eurot ning täiendava omandamiskohustusega 5,8 ha maatulundusmaa sihtotstarbega eramaa riigile ostmise korral oleks selle hind 35 600 eurot. Tegemist on hüpoteetilise summaga, kuna maid omandatakse riigile maaomaniku taotluse alusel ning senise praktika põhjal ei ole suurem osa maaomanikke maa riigile võõrandamisest huvitatud.

Metsiste piiranguvööndisse arvatakse 24 ha seni kaitseta eramaad, kus vastavalt kaitse-eeskirja muutmise määruse § 16 lg 1 punktile 4 on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud lageraie langi suurusega kuni 1 ha ja turberaie langi suurusega kuni 2 ha. Seega ei piirata kinnisasja sihtotstarbelist kasutamist ehk metsa majandamist olulisel määral ja rahvuspargi laiendamisel seoses uute alade kaitse alla võtmisega riigile omandamise lisakohustusi ei teki.

Erametsa toetuse kulu

Väljaspool Natura võrgustiku ala sihtkaitsevööndis asuvatele erametsaaladele on õigus taotleda hüvitist looduskaitseliste piirangute tõttu saamata jääva tulu eest. Toetuse andmise tingimused ja kord on kehtestatud maaeluministri 23. detsembri 2022. a määrusega nr 78 „Perioodi 2023–2027 Natura 2000 erametsades elurikkuse soodustamise toetus”, mille § 3 lg 1 punkti 1 kohaselt on toetuse määr väljaspool Natura 2000 ala asuva kaitstava loodusobjekti sihtkaitsevööndis 160 eurot hektari kohta aastas. Ettepanek tehakse 5,8 ha eraomandis oleva metsamaa piiranguvööndist sihtkaitsevööndisse arvamiseks ja selle realiseerumisel oleks makstava hüvitise suuruseks kokku kuni 928 eurot aastas.

Väljaspool Natura 2000 võrgustiku ala piiranguvööndis asuvale erametsaaladele on õigus taotleda alal looduskaitseliste piirangute järgimise tõttu saamata jääva tulu kompenseerimiseks toetust. Toetuse andmise tingimused ja kord on kehtestatud keskkonnaministri 14. aprilli 2014. a määrusega nr 10 „Erametsanduse toetuse andmise alused, taotluse kohta esitatavad nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise kord, taotluse hindamise alused ning toetuse tagasinõudmise kord“, mille § 13³ lg 7 kohaselt on toetuse määr väljaspool Natura 2000 võrgustiku ala asuvas kaitstava ala piiranguvööndis kuni 60 eurot hektari kohta aastas. Kokku tehakse ettepanek 22 ha eraomandis oleval metsamaal piiranguvööndi kaitsekorra kehtestamiseks ja selle realiseerumisel oleks makstava hüvitise suuruseks kokku kuni 1332 eurot aastas.

Poollooduslike koosluste hooldamisega seoses ei kaasne riigile määruse kehtestamisega lisakulusid, kuna hooldatava ala maht ei suurene.

Riigimetsast saamata jääv puidutulu

Metsise ja lendorava püsielupaikade piiranguvööndist ja Alutaguse rahvuspargi Agusalu, Kõnnu ja Kurtna piiranguvööndist arvatakse sihtkaitsevööndisse kokku 2670 ha metsa (sellest valmiv mets 265 ha ja küps mets 945 ha). Kaitse all mitteolevast metsast läheb range kaitse alla 5497 ha (sellest valmiv mets 646 ha ja küps mets 1342 ha) ning piiranguvööndisse 8426 ha (sellest valmiv mets 888 ha ning küps mets 1460 ha). RMK ei teosta uuendusraieid

metsaelupaigatüübis, mis asub kaitseala ja püsielupaiga piiranguvööndis¹⁷. Seega 622 ha ulatuses käesoleva määruse kehtestamisega mõju ei kaasne, kuna alal oli juba varasemalt metsamajandamine piiratud. Omaniku ootuse järgi¹⁸ ei teosta RMK uuendusraieid ka metsaelupaigatüübis, mis asub väljaspool kaitstavat ala. Seega 526 ha ulatuses käesoleva määruse kehtestamisega mõju ei kaasne, kuna alal oli juba varasemalt metsamajandamine piiratud.

Vastavalt RMK arvutustele vähendab range kaitse (kaitseta ala sihtkaitsevööndisse minemisel) puidukasutuse tulu keskmiselt 235 eurot hektari kohta aastas. Seega väheneb 1878 ha küpse ja valmiva metsa sihtkaitsevööndisse arvamisel tulu 441 330 euro võrra aastas. Kaitseta ala piiranguvööndisse arvamisel on metsade majandamine piiratud, raieaht väheneb 9/10 majandusmetsa lankide keskmisest, mis tähendab, et puidukasutuse tulu väheneb 211,5 eurot hektari kohta aastas. Seega väheneb 2274 ha kaitseta küpse ja valmiva metsa piiranguvööndisse arvamisel puidukasutuse tulu 480 950 eurot hektari kohta aastas. Piiranguvööndi metsade majandamine oli varem kitsendatud, majanduspiirangutega metsade kavandatav raieaht oli ligikaudu 1/10 majandusmetsa lankide keskmisest. Seega väheneb puidukasutuse tulu 23,5 eurot hektari kohta aastas. Piiranguvöönditest 1210 ha küpse ja valmiva metsa sihtkaitsevööndisse arvamisel vähendab tulu 28 435 eurot aastas.

Arvestades lisanduvate piirangutega alal asuva küpse ja valmiva metsa osakaalu, kus lähima kümne aasta jooksul oleks võimalik piirangute muutmiseta raieid teha, on saamata jääv tulu keskmiste määrade järgi ligikaudu 950 700 eurot aastas. Lisaks tuleb arvestada sellega, et suur osa kõnealustest küpsetest ja valmivatest metsadest on madala boniteediga ja asub märgalade vahetus läheduses niiske pinnasega aladel, kus puidu väärtus ja seega eeldatav tulu hektari kohta on keskmisest väiksem ning raie tegemine ebasobiva pinnase tõttu raskendatud või ei ole tulus. Keskkonnaagentuuri uuringu kohaselt jääb keskmiselt 40% raieküpsedel aladel väljastatud metsateatistest realiseerimata muudel põhjustel (ebasoodsad ilmastikuolud, puiduturu olukord jne).

Erametsast saamata jääv puidutulu

Eramaadel saamata jääva puidutulu arvutamise aluseks on võetud Natura 2000 metsaalade metsaressursi keskmine väärtus, mille alusel arvutati keskmine eeldatav aastane tootlus. Selle järgi on saamata jääv puidutulu sihtkaitsevööndis 167 eurot/ha ja piiranguvööndis 72 eurot/ha aastas. Käesoleva määrusega arvatakse 22 ha erametsa uue kaitstava alana piiranguvööndisse, seega on saamata jääva puidutulu hinnanguline väärtus eramaal 1584 eurot aastas.

Keskkonnaagentuuri SMI 2023 aruande¹⁹ järgi on Eesti keskmine metsa tagavara 194 tm /ha. Statistikaameti andmete²⁰ alusel (EM001) on metsamajandamise ja puidutööstuse loodav agregeeritud lisandväärtus 110 €/tm (2022. aasta seis, kus metsamajandamise haru puhul on arvestatud Eesti raiutud puidu hulka ja puidutööstuse puhul Eesti puidu ja imporditud puidu hulka). Eeltoodud hinnangu järgi jääks käesoleva määruse jõustumise järgselt 13 845 ha metsamaa kaitse alla võtmisel ja 2860 ha tsoneeringu muutmise tõttu metsamajanduse ja puidutööstuse poolt loomata kokku ligikaudu 170,6 miljonit eurot lisandväärtust 80 aastase tsükli jooksul (keskmine raiering). Keskkonnaagentuuri arvestuste järgi jääb piiranguvööndist sihtkaitsevööndisse tsoneerimisel võimalikust metsa majandamise mahust kasutamata eramaal

¹⁷ Alates 2018. aastast (https://rmk.ee/wp-content/uploads/2024/10/RMK_arengukava_2024-2028.pdf)

¹⁸ Alates 2023. aastast (kiri reg. nr 1-14/23/3763 <https://adr.envir.ee/et/document.html?id=c92430cb-0525-4a13-96e6-1547f3c3e1df>)

¹⁹ SMI 2023. a aruanne

²⁰ <https://andmed.stat.ee/et/stat>

umbes 30%, riigimaal RMK hinnangul umbes 10 %. Samuti on arvesse võetud seda, et piiranguvööndis on metsaelupaikades majandamine välistatud või oluliselt piiratud. Arvutuse eelduseks on teoreetiline võimalus, et praegu kaitse all mitteolev ressurss võetaks kohe kasutusse, mis saaks piirangute tõttu praktikas realiseeruda vaid piiratud ulatuses (takistused metsaseaduses, ilmastikus, turuhinnas ja omaniku tahtes).

Puidutulu arvestamisel puhul tuleb arvesse võtta ka raiest lähtuvaid emissioone ning nende rolli LULUCF sektori eesmärkide täitmisel, sh arvestades maakasutussektori heitkoguste ühikute hinda ja heitkoguste ostmise vajadust või müümise võimalust.

Süsinikuvaru arvutused

Ökosüsteemide hüvedest on Alutaguse rahvuspargi laiendamine väga oluline kliimaregulatsiooni seisukohalt ehk mulla süsinikuvaru ja maapealsesse biomassi seotud süsiniku varu osas. ELME2 projekti käigus koostatud süsinikuvaru kaardikihtide alusel on seni kaitseta ala pinnases olev süsinikuvaru kokku 26,4 milj tonni. Looduse hüvede väärtuse hinnastamisel laialdaselt kasutatava süsinikukaubanduse süsteemi (ETS – Emissions Trading System) hinda (2025. a keskmine hind 73,45 eurot/tCO₂) arvestades ning korrutades süsinikutonn süsihappegaasi ekvivalendile üleminekuks läbi süsinikuekvivalendi väärtusega (3,67), oleks see teoreetilises rahalises vääringus **7,1 miljardit eurot**. Tuleb arvestada, et kuniks tegemist on metsamaaga ja raiet ei tehta, siis süsinikuvaru vääring säilib sõltumata sellest, kas need kooslused jäävad kaitstavale alale või sellest välja. Samuti võib see muutuda, sõltuvalt raieviisist ja raiemahust. Kuid pikas perspektiivis mullad seovad süsinikku kuniks ala säilib metsamaana ja seal kasvab mets.

Sihtkaitsevööndi kaitsekorraga looduslikus seisundis või taastatud veerežiimiga soolaladel toimub turba moodustumine, mistõttu on Alutaguse rahvuspargile liidetava osa soolad pikaajalised süsiniku sidujad. Süsinikku siduvaid soomuldadel alasid on tulevases sihtkaitsevööndis 3900 hektarit, kus igal aastal seotakse turbasse süsinikku 0,2–0,3 t hektari kohta (780–1170 t aastas).

Seega on Alutaguse soode looduslikus seisundis märgaladena ehk olulise süsiniku sidujatena säilitamine väga oluline olukorras, kus riigil on kohustus kasvuhoonegaaside emissioone oluliselt vähendada ja süsiniku sidumist suurendada. Seejuures on oluline rõhutada looduslike tingimuste säilitamise ja parandamise tähtsust, mille seni tagab ainult sihtkaitsevööndi režiim. Potentsiaalne maakasutuse muutus (nt metsanduslik kuivendus) tooks kaasa lühiajalise süsinikusidumise kasvu puidus, aga summaarse süsinikuvaru kahanemise turba/mulla arvelt 1–3 t/ha aastas ja veel intensiivsema kuivenduse korral 4–6 t C ha/a kadu.

Kuigi süsinikuvaru suuremahulisi muudatusi kaitse alla võtmisega ei kaasne, võib arvestada varu mõningase suurenemisega, kui sihtkaitsevööndites jäetakse turbapinnasel kraavid hooldamata, mis muidu tooks kaasa süsinikuheite suurenemise. Piisavalt täpne meetoodika, et kohapõhiselt välja arvutada, kui palju süsinikku jääks sidumata juhul, kui ala ei võetaks kaitse alla ja planeeritaval sihtkaitsevööndi alal jätkuks tavapärane kuivendussüsteemide hooldamine, puudub.

Muud ökosüsteemi hüved

Lisaks mulla orgaanilise süsiniku hinnale on võimalik arvutada huvipakkuvatele aladele teisi ökosüsteemiteenuste rahalisi väärtusi (tabel 2). Teenuste hindamise meetoodika leiab ELME2

projekti tehnilisest lõpparuandest²¹. Kõikide teenuste hinnad peale mulla orgaanilise süsiniku ja puitsesse biomassi seotud süsiniku kirjeldavad ühe aasta potentsiaalset teenuse hinda, st nt 70-aastase raamistiku jaoks (tüüpilise raieringi aeg) tuleb vastavad hinnad korrutada 70-ga. Mulda seotud orgaaniline süsinik on aga pikaajaline süsinikudepoo, st mullas talletatakse atmosfäärist seotud süsinikku pikka aega. Arvutused väljendavad ökosüsteemi pakutavate teenuste maksimaalset potentsiaalset väärtust, mida võimaldavad looduslikus seisundis kasvukohad, arvestamata kogumise reaalsel teostatavust, turusituatsiooni või kaitse-eeskirjast tulenevaid võimalikke piiranguid. ELME projekt on pigem töövahend looduskeskkonna seisundi hindamiseks, kui saadava tulu kalkulaator.

Alutaguse rahvusparki laiendusala hinnatud ökosüsteemiteenuste koguväärtus on 7,7 miljardit eurot, kusjuures neist igal aastal taastootvate hüvede (ehk kõik hüved peale mulla orgaanilise süsiniku ja puitsesse biomassi seotud süsiniku) hind on 42,3 miljonit eurot. Pakutavatest ökosüsteemiteenustest on eeskätt mittemateriaalsete teenuste nagu loodusturismi ja rekreatsiooni väärtuse suurenemine otseselt seotud Alutaguse rahvusparki laienemisega, kui senised majandusmetsad looduslikumaks muutuvad ja katkematu loodusliku metsamassiivi ala laieneb.

Tabel 2. Valik ökosüsteemiteenuste majanduslikke väärtusi Alutaguse rahvusparki laiendusala statistika kokku ning sihtkaitsevööndis ja piiranguvööndis eraldi. Väärtused (välja arvatud mulda ja biomassi seotud süsinik) väljendavad laiendusala looduslikku pakkumist ehk potentsiaali aasta kohta ehk seda, mis, kus ja kui palju hetkel looduses olemas on olenemata inimese nõudlusest ja hüvede kasutusest

Ökosüsteemiteenuste hinnad	Alutaguse rahvusparki laiendus		
	SKV ja PV kokku	SKV-s	PV-s
Mulla org C hind (CO ² t hinnaga 75 eur)	7 273 331 100 €	4 237 843 800 €	3 035 487 300 €
Puitsesse biomassi seotud C (CO ² t hinnaga 75 eur)	388 533 900 €	216 134 200 €	172 399 700 €
Veevoogude reguleerimine	25 149 600 €	13 443 700 €	11 705 900 €
Potentsiaalne vee puhastamine	43 100 €	21 600 €	21 500 €
Õhusaaste puhverdamine	159 900 €	84 200 €	75 700 €
Erosioonikontroll (orgaanilise C ärakanne)	1 400 €	600 €	800 €
Erosioonikontroll (P ärakanne)	5 200 €	2 200 €	3 000 €
Loodusturism	4 394 500 €	2 539 200 €	1 855 300 €
Virgestusväärtus	2 166 100 €	1 139 800 €	1 026 300 €
Seened	4 871 500 €	2 494 800 €	2 376 700 €
Jõhvikad	1 647 000 €	1 160 000 €	487 100 €
Mustikad ja pohlad	3 654 100 €	1 647 300 €	2 006 900 €
Kokku	7 703 957 400 €	4 476 511 400 €	3 227 446 100 €

²¹ Helm, A., Kull, A., Kiisel, M., Poltimäe, H., Rosenthal, R., Veromann, E., Reitalu, T., Knoch, A., Virro, H., Möisja, K., Nurm, H.-I., Prangel, E., Vain, K., Sepp, K., Lõhmus, A., Linder, M., Otsus, M., Uemaa, E. (2023). Eesti maismaaökosüsteemide hüvede (ökosüsteemiteenuste) majandusliku väärtuse üleriigiline hindamine ja kaardistamine. Tehniline lõpparuanne. Riigihange "Maismaaökosüsteemiteenuste üleriigiline rahaline hindamine, sh meetodika väljatöötamine" (viitenumber 235366, Keskkonnaagentuur). Tartu Ülikool. Eesti Maatilikool.

Viimastel aastatel on hoogustunud Peipsi põhjaranniku sotsiaalmajanduslik areng, mis on seotud turismi ja mittemateriaalsete loodusressurssidega. RMK haldab Kauksis Alutaguse rahvusparki külastuskeskust ning on uuendamas ja kaasajastamas Kauksi puhke- ja telkimisala, Uuskülas avatakse SPA-keskus, mida reklaamitakse loodusspa-na ning Peipsi põhjaranniku suvilapiirkondades toimub varasemaga võrreldes intensiivne arendustegevus. Rahvusparki laiendamine suurendab piirkonna rekreatiivset ja puhkemajanduslikku väärtust ning mitmekesistab tunduvalt loodushariduse, matkamise ja looduses viibimisega seotud vaba aja veetmise võimalusi.

Rahvusparki valitsemiseks ja kaitse korraldamiseks vajalikud kulutused on kavandatud Kliimaministeeriumi ja Keskkonnaameti eelarves.

Vajalike vahendite lisataotlust menetletakse üldises korras riigieelarve koostamise protsessis kooskõlas riigi eelarvestrateegiaga ja arvestades eelarvelisi võimalusi. Riigieelarve strateegia perioodi jooksul kulude maht oluliselt ei muutu.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Vaidlustamine

Määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse kohaselt on ka keskkonnaorganisatsioonidel õigus esitada kaebus kohtusse. Keskkonnaasjades kohtusse pöördumist reguleerib keskkonnaseadustiku üldosa seadus (§-d 30 ja 31), mille kohaselt eeldatakse keskkonnaorganisatsioonide õiguste rikkumist või põhjendatud huvi, kui keskkonnaorganisatsioon vastab teatud kriteeriumidele (§ 31) ja kaebuse ese on seotud keskkonnaorganisatsiooni senise tegevuse või tegevusvaldkonnaga (§ 30 lõige 2).

8. Eelnõu kooskõlastamine

Määruse eelnõu kooskõlastatakse teiste ministeeriumidega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu.

Lisa. Alutaguse rahvuspargile liidetavad püsielupaigad

1. Lendorava püsielupaigad

1.1. Feodorimetsa lendorava püsielupaik (KLO3002959)

Feodorimetsa lendorava püsielupaik (1,7 ha) on moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 26 lendorava pesapuud 25 m raadiuses ümbritsevale maa-alale. Kompaktselt asuvaid pesapuid ümbritseb püsielupaik koosneb kahest lahustükist. Püsielupaik kuulub sihtkaitsevööndisse ja asub 1,4 ha ulatuses riigi omandis ning 0,3 ha ulatuses eraomandis oleval maal. Alutaguse rahvuspargiga liidetakse püsielupaiga riigimaa osa.

Ühtlasi võetakse kaitse alla püsielupaigaga piirnevad riigimaad, mis on lendorava jaoks sobimatute alade – Jaama küla tiheasustusala, Struuga luhtade ja 140 m laiuse liinikoridori – vahele kiilutud elupaiga säilimise jaoks kriitilise tähtsusega. 2024. aastal avastatud elupaik viitab sidususe säilimisele Eesti ja Venemaa populatsioonide vahel.

1.2. Jaama lendorava püsielupaik (KLO3002131)

Jaama lendorava püsielupaik (0,3 ha) on moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel kahte lendorava pesapuud 25 m raadiuses ümbritsevale maa-alale. Püsielupaik kuulub sihtkaitsevööndisse ja asub riigi omandis oleval maal. Püsielupaiga rahvuspargiga liitmisel võetakse kaitse alla EELISesse kantud lendorava elupaik (KLO9126284 pindalaga 8,8 ha) kogu ulatuses ning elupaigaga piirnevad riigimetsamaad.

Liidendus toimib levikukoridorina viimastel aastatel avastatud Permisküla saare (KLO9128207), Teeristimetsa KLO9133655 ja Smolnitsa KLO9132052 lendorava elupaikade vahel, mis tagab Alutaguse ja Venemaa populatsioonide vahelise ühenduse. Seetõttu on piirkonnas, kus metsamassiivi terviklikkust katkestab nii 150 meetri laiune kõrgepingeliini koridor kui ulatuslikud lageraiealad, kaitstava ala laiendamine metsamassiivi taastekkeks ning funktsionaalse sidususe tekitamiseks kaitse all olevate rahvuspargi lahusesade – Struuga luhtade ja Feodorisoo – vahel kriitilise tähtsusega.

1.3. Jõemaa lendorava püsielupaik (KLO3001747)

Jõemaa lendorava püsielupaiga (97 ha: 42,4 ha skv, 54,6 ha pv) sihtkaitsevöönd asub tervenisti riigimaal. Piiranguvööndist 25,1 ha asub riigimaal ja 29,4 ha eramaal. Alutaguse rahvuspargiga liidetakse üksnes püsielupaiga sihtkaitsevöönd ja piiranguvööndi riigi omandis olev osa (kokku 67,5 ha), mis tsoneeritakse sihtkaitsevööndisse. Püsielupaiga eramaal paiknev osa jääb endiselt kaitse alla Jõemaa lendorava püsielupaiga piiranguvööndina, kus kehtib keskkonnaministri 14.07.2006 määrusega nr 52 „Lendorava püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” kehtestatud kaitsekord.

Tsoneeringu muutmise tingib lisaks lendorava pesametsade range kaitse tagamisele vajadus kehtestada range kaitse metsavajakute alale – esinduslike sooviku- ja salumetsade levikualana on piiritletud pea kogu piiranguvööndi riigimaa osa. Metsavajakute ala kattub lendorava elupaigaga (KLO9131776).

1.4. Jõemaa lendorava püsielupaik (KLO3002780)

Jõemaa lendorava püsielupaik (2,75 ha) on moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses ümber 27 lendorava pesapuu. Ringikujulistest lahustükkidest koosnev püsielupaik kuulub sihtkaitsevööndisse ning paikneb kogu ulatuses riigimaal. Püsielupaik liidetakse Alutaguse rahvuspargile tervenisti.

Ühtlasi võetakse kaitse alla püsielupaigaga piirnevad Mäetaguse jõe vasakkaldal kasvavad lendoravale sobivaid elupaiku pakkuvad haava enamusega puistud, millega tagatakse lendorava elupaiga KLO9131776 terviklik kaitse ning tekitatakse sidus Saarevälja-Jõemaa-Mäe-Nissipõllu elupaigakompleks. Teisalt võimaldab kaitseala koosseisu kuulumine tingimusi seada eesvooluna toimiva Mäetaguse jõe rekonstrueerimistöödele, et välistada lendorava pesapuude eemaldamist kallaste puhastamisel.

1.5. Jõgiaru lendorava püsielupaik (KLO3002942)

Jõgiaru lendorava püsielupaik (1,88 ha) on moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses ümber 11 lendorava pesapuu ning paikneb sihtkaitsevööndis. Kaheksa pesapuud (1,35 ha) paiknevad eramaal ja kolm pesapuud (0,53 ha) riigimaal. Alutaguse rahvuspargiga liidetakse püsielupaiga riigimaa osa, ühtlasi võetakse kaitse all ümbritsevad metsa-alad, mis seovad tervikuks lahustükkidena paiknevad Alutaguse rahvuspargi Muraka raba sihtkaitsevööndi ja Pasti sihtkaitsevööndi.

1.6. Karoli lendorava püsielupaik (KLO9133665)

Karoli lendorava püsielupaik (0,78 ha) on moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses ümber kuue lendorava pesapuu ning paikneb sihtkaitsevööndis riigimaal.

Ühtlasi võetakse kaitse alla püsielupaigaga piirnevad riigimaad, mis on lendorava jaoks sobimatute aladega – Karoli küla tiheasustusala, Struuga luhtade ja 140 m laiuse liinikoridori – piirneva elupaiga säilimise jaoks kriitilise tähtsusega. 2024. aastal avastatud elupaik viitab sidususe säilimisele Eesti ja Venemaa populatsioonide vahel.

1.7. Kaukvere lendorava püsielupaik (KLO3000553)

Kaukvere lendorava püsielupaik (116,4 ha: 45,3 ha skv, 71,1 ha pv) asub tervenisti riigimaal ja arvatakse Alutaguse rahvuspargi koosseisu tervenisti. Tsoneeringu muudatusi ette ei nähta – piiranguvööndi ja sihtkaitsevööndi osakaal jäävad samaks.

Kaitstavat ala laiendatakse lõuna-edela poole jäävatele riigimetsamaadele, kus paikneb lendoravale sobivaid metsakooslusi ja mille kaudu tekitatakse jätkusuutlik ühendus Pikanoka lendorava elupaigaga. Kaukvere püsielupaik on osa Muraka raba lääneosas paiknevast esinduslikust ja toimivast Kaukvere-Põldemasaare-Võhkasaare elupaigakompleksist.

1.8. Keetsmani metsa lendorava püsielupaik (KLO3002958)

Püsielupaik (0,67 ha) on moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel üheksat lendorava pesapuud 25 m raadiuses ümbritsevale maa-alale. Kompaktselt asuvaid pesapuid ümbritseb püsielupaik koosneb kahest lahustükist. Püsielupaik kuulub sihtkaitsevööndisse ja asub 0,27 ha ulatuses riigi omandis ning 0,4 ha ulatuses eraomandis oleval maal. Alutaguse rahvuspargiga liidetakse püsielupaiga riigimaa osa.

1.9. Kiissa lendorava püsielupaik (KLO3002924)

Püsielupaik (1,44 ha) on moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel kümmet lendorava pesapuud 25 m raadiuses ümbritsevale maa-alale. Kompaktselt asuvaid pesapuid ümbritseb püsielupaik koosneb neljast lahustükist. Püsielupaik kuulub sihtkaitsevööndisse ja paikneb riigi omandis oleval maal.

1.10. Kiissametsa lendorava püsielupaik (KLO3002484)

Püsielupaik pindalaga 1,9 ha asub riigimaal ning on moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses ümber 13 lendorava pesapuu. Püsielupaik kuulub sihtkaitsevööndisse ja koosneb viiest eraldiasuvast lahustükist. Püsielupaik kattub Ojadevahe lendorava püsielupaiga (KLO3001768) piiranguvööndiga, mis arvatakse rahvuspargiga liitmisel tervenisti sihtkaitsevööndisse.

Lisaks püsielupaigale liidetakse rahvuspargile Keetsemani metsana tuntud Struuga luhtade ja Feodorisoo vaheline metsamassiiv, mis lisaks lendorava levikukoridorile toimimisele ühendab funktsionaalseks tervikuks Alutaguse rahvuspargi Struuga ja Feodorsioo lahustükid.

1.11. Kirsipuu lendorava püsielupaik (KLO3002469)

Püsielupaik pindalaga 2,5 ha asub riigimaal ning on moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses ümber 17 lendorava pesapuu. Alutaguse rahvuspargiga liidetakse Iisaku metskond 167 maaüksus (81501:001:0112), välja arvatud liinikoridori osa.

1.12. Kunturi lendorava püsielupaik (KLO3002000)

Püsielupaik pindalaga 0,22 ha asub riigimaal ning on moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses ümber kolme lendorava pesapuu.

Püsielupaiga rahvuspargiga liitmisel võetakse kaitse alla Kunturi lendorava elupaiga KLO9103334 riigimaal asuv osa (pindala 6,57 ha) ning Muraka raba edelaosaga piirnevad kõrge väärtusega Tagajõe-äärsed riigimetsamaad, kus leidub lendoravale sobivaid bioloogiliselt vanu metsi, mis on ühtlasi oluline lüli ühendamiseks Muraka raba lõunaosa lendorava elupaiku Peressaare-Tudusoo elupaikadega.

1.13. Kuuse-Jaani lendorava püsielupaik (KLO3000541)

Kuuse-Jaani lendorava püsielupaigast (120,7 ha: 72,3 ha skv, 48,4 ha pv) on riigi omandis olevat maad 92,8 ha ja eraomandis oleval maad 27,9 ha. Eramaadest 13,2 ha jääb sihtkaitsevööndisse ja 14,7 ha piiranguvööndisse. Rahvuspargiga liidetakse püsielupaik tervenisti ning selle tsonering ja kaitsekord, sh eramaade osas ei muutu. Püsielupaik on alates 2009. a olnud püsivalt asustatud.

Ühtlasi võetakse kaitse alla püsielupaigast põhja poole jäävad riigimetsamaad. Rannapungerja jõe ja Mäetaguse jõe vahel asuva nüüdseks metsastunud Mädasoo servametsad toimivad ühendusteena Kuuse-Jaani ja Lõpe elupaiga vahel, mis tagab Muraka raba ida-, kagu- ja lõunaosa metsade lendorava elupaikade omavahelise sidususe ning ühendab Muraka raba idaserva elupaiku pikalt isolatsioonis olnud, ent elujõulise Tärivere lendorava elupaigaga.

1.14. Kõrtsikraavi lendorava püsielupaik (KLO3002944)

Püsielupaik pindalaga 0,66 ha asub riigimaal ning on moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses ümber viie lendorava pesapuu. Püsielupaik arvatakse Alutaguse rahvuspargi koosseisu tervenisti.

Ühtlasi võetakse kaitse alla rahvuspargi Rüütli sihtkaitsevööndiga piirnev lendorava elupaik KLO9133645 ning sellest põhja poole jääv Kaasiku soo ja Õpetaja soo, millega moodustub terviklik ja esinduslik elupaigakompleks Iisaku-Tudulinna-Avinurme maantee, Iisaku asula ja Jõhvi-Tartu maantee vahelistele riigimaadele

1.15. Küüraka soo lendorava püsielupaik (KLO3002951)

Püsielupaik pindalaga 1,1 ha on moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses ümber kuue lendorava pesapuu. Püsielupaigast 0,19 ha (üks pesapuu koos 25 m puhvriga) jääb eramaale. Alutaguse rahvuspargile liidetakse püsielupaiga riigimaal paiknev osa. Eraomandis olev osa jääb edaspidi kaitse alla Kääraka soo lendorava püsielupaigana.

Ühtlasi võetakse kaitse alla püsielupaigast põhja poole jääv terviklik kuivendusest mõjutamata riigimetsamassiiv kuni Alutaguse rahvuspargi Heinasoo sihtkaitsevööndini.

1.16. Leemetsi lendorava püsielupaik (KLO3001899)

Püsielupaik pindalaga 3,6 ha asub riigimaal ning on moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses ümber 26 lendorava pesapuu. Püsielupaik kuulub sihtkaitsevööndisse ja koosneb viiest eraldiasuvast lahustükist. Püsielupaigast 1,43 ha kattub Pasuna lendorava püsielupaiga (KLO3000547) piiranguvööndiga, mis arvatakse tervenisti sihtkaitsevööndisse nagu ka Leemetsi püsielupaiga ringikujulisi lahustükke ümbritsevad riigimetsamaad.

Lisaks püsielupaiga rahvuspargiga liitmisele võetakse kaitse alla Leemetsi lendorava elupaiga KLO9123889 riigimaal asuv osa 21,1 ha ulatuses, mis arvatakse sihtkaitsevööndisse. Elupaiga eramaal olev osa (10,48 ha) jääb ka edaspidi kaitse alla Lassi lendorava püsielupaigana (KLO3002857) ja seda ei arvata rahvuspargi koosseisu.

1.17. Lõpe lendorava püsielupaik (KLO3000540)

Lõpe lendorava püsielupaiga (168 ha: 63,8 ha skv, 104,2 ha pv) piiranguvööndist 4,4 ha asub eraomandis oleval maal. Ülejäänud piiranguvööndi ala ja sihtkaitsevöönd paikneb riigi omandis oleval maal. Püsielupaik arvatakse rahvuspargi koosseisu tervenisti, sealjuures arvatakse piiranguvööndi riigimaast 31,5 ha sihtkaitsevööndisse. Piiranguvööndi eraomandis oleva kinnistu osas kaitsekord ja tsoneering ei muutu.

Tsoneeringu muutmise tingib vajadus arvata range kaitsega vööndisse lendorava pesametsadeks sobivad metsaosad ning teisalt kehtestada range kaitse metsavajakute alale. Esinduslike sooviku- ja salumetsade esinemisalana on piiritletud 16,4 ha senisest piiranguvööndi alast.

Ühtlasi võetakse kaitse alla Lõpe püsielupaigast vahetult lõuna poole jäävad riigimetsamaad – Rannapungerja jõe ja Mäetaguse jõe vahel asuva kunagise lageda, aga nüüdseks metsastunud Mädasoo servametsad toimivad lendorava levikukoridorina Lõpe ja Kuuse-Jaani elupaiga vahel ning sealtkaudu pikalt isolatsioonis olnud, aga siiani elujõulise Tärivere lendorava elupaigaga.

1.18. Mihklimurru lendorava püsielupaik (KLO3001757)

Mihklimurru lendorava püsielupaik (54,55 ha) kuulub tervenisti sihtkaitsevööndisse ning sellest 15,3 ha on era- ja 39,2 ha riigimaal. Püsielupaik liidetakse Alutaguse rahvuspargiga tervenisti. Tsoneeringu osas muudatusi ette ei nähta, kogu alal kehtib sihtkaitsevööndi kaitsekord ka edaspidi.

1.19. Mädamänniku lendorava püsielupaik (KLO3001764)

Mädamänniku lendorava püsielupaik (163,78 ha: 46,93 ha skv, 116,85 ha pv) asub kogu ulatuses riigi maal ja liidetakse Alutaguse rahvuspargiga tervenisti. Piiranguvööndist 77,5 ha arvatakse sihtkaitsevööndisse.

Tsoneeringu muutmine on tingitud vajadusest kehtestada range kaitse metsavajakute alale. Esinduslike sooviku- ja salumetsade esinemisalana on piiritletud kogu piiranguvööndist

sihtkaitsevööndisse arvatav ala. Teisalt tekitatakse lendorava jaoks kompaktne range kaitsega Mädamänniku-Suuremuru elupaigakompleks, mille maksimaalse kvaliteedi tagamine on Muraka raba idaosa alampopulatsiooni osa säilimise jaoks kriitilise tähtsusega.

1.20. Mäe lendorava püsielupaik (KLO3001765)

Mäe lendorav püsielupaiga (138,05 ha, 98,92 ha skv, 39,13 ha pv) piiranguvööndist 10,9 ha asub eraomandis oleval maal. Ülejäänud piiranguvöönd ja sihtkaitsevöönd on riigi omandis. Püsielupaik arvatakse Alutaguse rahvusparki koosseisu tervenisti, sealjuures eramaa osas tsoneeringut ja kaitsekorda ei muudeta. Piiranguvööndi riigimaast 12,3 ha arvatakse sihtkaitsevööndisse.

Tsoneeringu muutmise vajadus on tingitud kohustusest kehtestada range kaitse metsavajakute – esinduslike sooviku- ja laanemetsade – alale.

1.21. Niinemetsa lendorava püsielupaik (KLO3102307)

Püsielupaik pindalaga 2,3 ha asub riigimaal ja on moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses ümber 24 lendorava pesapuu.

Alutaguse rahvusparkiga liidetakse püsielupaik tervenisti, sealhulgas võetakse kaitse alla 50,6 ha suurune Niinemetsa lendorava elupaik (KLO9124708), kus kehtestatakse sihtkaitsevööndi kaitsekord. Kaitse alla võetav ala piirneb Aru lendorava püsielupaigaga.

1.22. Nissipõllu lendorava elupaik (KLO3002781)

Püsielupaik pindalaga 3,7 ha asub riigimaal ja on moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses ümber 33 lendorava pesapuu. Ringikujulistest lahustükkidest koosnev elupaik kattub Nissipõllu lendorava püsielupaiga (KLO3001766) piiranguvööndiga, mis tsoneeritakse sihtkaitsevööndisse.

Nissipõllu lendorava püsielupaik pindalaga 3,7 ha on sihtkaitsevööndis ja moodustatud 25 m moodustatud LKS § 50 lg p 1 alusel 25 m raadiuses raadiusega ringist ümber. Kaitstud Püsielupaik pindalaga 2,3 ha asub riigimaal ja on loodud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses 26 pesapuud ümbritsevale maa-alale. Lendorava elupaik KLO9131777 13,8 ha asub piiranguvööndis.

1.23. Nissipõllu lendorava püsielupaik (KLO3001766)

Nissipõllu lendorava püsielupai (104,5 ha: 36,84 ha skv, 67,66 ha pv). Püsielupaiga sihtkaitsevööndist 0,9 ha jääb eraomandis olevale maale. Piiranguvöönd asub riigi omandis oleval maal ja see arvatakse täies ulatuses sihtkaitsevööndisse.

Tsoneeringu muudatus on tingitud vajadusest tagada range kaitse piiranguvööndis asuvalle lendorava elupaigale KLO9131777 pindalaga 13,8 ha. Püsielupaik piirnev vahetult Alutaguse rahvusparki Matkasoo sihtkaitsevööndiga. Ühtlasi võetakse piiranguvööndina kaitse alla püsielupaigaga piirnevad riigimaad, mis tagab Muraka raba lääneserva Saarevälja-Nissipõllu-Jõemaa-Mäe elupaigakompleksi tervikliku ja jätkusuutliku kaitse.

1.24. Ojadevahe lendorava püsielupaik (KLO3001768)

Ojadevahe püsielupaiga (308,7 ha: 136,4 skv, 172,3 pv) piiranguvööndist 23 ha asub eraomandis oleval maal. Ülejäänud piiranguvöönd ja sihtkaitsevööndi ala on riigi omandis. Alutaguse rahvusparkiga liidetakse püsielupaiga sihtkaitsevöönd tervenisti ning piiranguvööndi riigi omandis olev osa, mis tsoneeritakse sihtkaitsevööndisse. Eraomandis

olevad maaüksused jäävad ka edaspidi kaitse alla Ojadevahe lendorava püsielupaiga piiranguvööndina.

Tsoneeringu muudatus on tingitud vajadusest tagada sobiv kaitsekord piiranguvööndis asuvalle 13 registreeritud pesapuuga Kiissametsa lendorava elupaigale (KLO9130760, 14,1 ha). Sihtkaitsevööndisse tsoneeritakse kogu elupaiga piiranguvööndi ala, kuna vastavalt lendorava kaitse tegevuskavale tuleb kaitsta ka riigimaal asuvaid lendoravale potentsiaalselt sobivaid elupaiku, et tulevikus oleks võimalik järkjärgult vähendada piiranguid eramaadel.

1.25. Pasuna lendorava püsielupaik (KLO3001863)

Püsielupaik pindalaga 1,6 ha asub riigimaal ja on moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses ümber 13 lendorava pesapuu. Püsielupaik arvatakse Alutaguse rahvuspargi koosseisu tervenisti. Püsielupaik asub Pasuna lendorava püsielupaiga (KLO3000547) piiranguvööndi alal, mis arvatakse Alutaguse rahvuspargiga liites tervenisti sihtkaitsevööndisse.

1.26. Pasuna lendorava püsielupaik (KLO3000547)

Pasuna lendorava püsielupaiga (276,1 ha: 102,3 ha skv, 173,7 ha pv) sihtkaitsevööndist 15,7 ha asub eraomandis oleval maal. Ülejäänud sihtkaitsevööndi ala ja piiranguvöönd asuvad riigimaal. Alutaguse rahvuspargiga liidetakse püsielupaik tervenisti ja senine piiranguvööndi ala arvatakse tervenisti sihtkaitsevööndisse. Eraomandis oleva maaüksuse osas tsoneeringut ja kaitsekorda ei muudeta ja jääb ka tulevikus sihtkaitsevööndisse.

1.27. Peressaare lendorava püsielupaik (KLO3000548)

Peressaare lendorava püsielupaik (63,7 ha: 26,9 ha skv 36,9 ha pv) asub riigimaal ning arvatakse Alutaguse rahvuspargi koosseisu tervenisti, ühtlasi arvatakse kogu püsielupaiga piiranguvööndi ala sihtkaitsevööndisse.

1.28. Permisküla lendorava püsielupaik (KLO3002957)

Püsielupaik pindalaga 1,72 ha on moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses 21 lendorava pesapuud ümbritsevale maa-alale ja see asub riigimaal. Kaitse alla võetakse lendorava elupaik tervenisti, mis on piiritletud 6,5 ha suuruse Permisküla metskond 133 maaüksusega (22901:007:0249). Elupaik asub Permisküla saare ja Jaama-Kuningaküla riigitee vahelisel alal ning otsene lüli Eesti ja Venemaa lendoravapopulatsioonide vahel.

1.29. Pikanoka lendorava püsielupaik (KLO3001856)

Püsielupaik pindalaga 0,19 ha on moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses ringina ümber ühe lendorava pesapuu. Lisaks ringikujulisele püsielupaigale võetakse kaitse alla 11,6 ha suurune Pikanoka lendorava elupaik KLO9112126 ning seda ümbritsevad riigimaad.

Liidendus on loogiline laiendus Oonurme ja Virunurme vahelises metsamassiivis asuvalle esinduslikule Kaukvere-Mihklimurru-Põldemasaare-Võhkassaare elupaigakompleksile.

1.30. Põdra lendorava püsielupaik (KLO3002397)

Püsielupaik pindalaga 0,35 ha on loodud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses kahte pesapuud ümbritsevale maa-alale. Püsielupaigast 0,23 ha, sh mõlemad pesapuud asub riigimaal ja 0,12 ha (osa pesapuid ümbritsevast puhveralast) eramaal. Alutaguse rahvuspargile liidetakse püsielupaiga riigimaa osa.

Ühtlasi võetakse kaitse alla EELISesse kantud Põdra lendorava elupaiga KLO9124725 seni kaitseta osa 5 ha ulatuses. Ülejäänud osa elupaigast on kaitse alla Pärnamäe ja Ojadevahe

püsielupaigana. Tegemist on elujõulise elupaigaga, kus on teada kokku 25 pesapuud, mis on alates 2019. aastast püsivalt asustatud.

1.31. Pärnamäe lendorava püsielupaik (KLO3001762)

Pärnamäe püsielupaigast (388,4 ha: 148,9 ha skv, 239,5 ha pv) liidetakse Alutaguse rahvuspargiga üksnes riigi omandis olev osa – 53,9 ha sihtkaitsevööndist ja 27,5 ha piiranguvööndist. Piiranguvööndi riigimaa tsoneeritakse sihtkaitsevööndisse. Pärnamäe lendorava püsielupaiga eraomandis olevaid kinnistuid Alutaguse rahvuspargiga ei liideta.

1.32. Põldemasaare lendorava püsielupaik KLO3001760

Põldemasaare lendorava püsielupaik (168,9 ha: 83,3 ha skv, 85,6 ha pv) on riigi omandis. Alutaguse rahvuspargiga liidetakse püsielupaik tervenisti ja 39,6 ha piiranguvööndist arvatakse sihtkaitsevööndisse.

Ühtlasi laiendatakse kaitstavat ala püsielupaigast lõuna suunas asuvatele riigimaadele, mis seob tervikuks Põldemasaare ja Pikanõmme püsielupaigad tekitades Muraka raba lääneküljele jätkusuutliku elupaigakompleksi.

1.33. Rannapungerja lendorava püsielupaik (KLO3003127)

Püsielupaik pindalaga (25,58 ha: 10 ha skv, 15,5 ha pv) asub riigimaal ja rahvusparki arvamisel selle tsoneeringut ei muudeta.

Ühtlasi võetakse kaitse alla püsielupaigaga piirnevad riigimetsamaad, mis tagab Rannapungerja lendorava elupaiga (KLO9132046) ja seda ümbritseva metsamaastiku tervikliku kaitse. Metsamaastikku killustavad Viru-Paide, Viru-Mustvee ja Balti-Tartu 330 kV kõrgepingeliinid, Jõhvi-Tartu maantee ja Rannapungerja jõe äärsed põllumaad, lisaks väiksemad metsateed ja madalpingeliinid, mistõttu on lineaartaristu objektide vahelise metsa säilimiseks raiepiirangute rakendamine riigimaadel selles piirkonnas lendorava jaoks olulise tähtsusega.

1.34. Reissaare lendorava püsielupaik (KLO3001898)

Püsielupaik pindalaga 1,5 ha asub riigimaal ja on loodud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses 16 pesapuud ümbritsevale maa-alale. Püsielupaik liidetakse Alutaguse rahvuspargile tervenisti.

Ühtlasi võetakse kaitse alla püsielupaigaga piirnevad riigimetsamaad, mis tagab Reissaare lendorava elupaiga (KLO9123885) pindalaga 20 ha tervikliku kaitse. Liidendus hõlmab Alutaguse rahvuspargi Muraka raba ja Mustassaare sihtkaitsevööndi ning Saarevälja lendorava püsielupaiga vahelist riigimetsamaad ja selle kaudu moodustub ühtne jätkusuutlik elupaigakompleks Muraka raba idaserva metsade lendorava elupaikadest.

1.35. Remniku lendorava püsielupaik (KLO3001997)

Püsielupaik pindalaga 2,3 ha asub riigimaal ja on loodud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses 26 pesapuud ümbritsevale maa-alale. Püsielupaik liidetakse Alutaguse rahvuspargile tervenisti.

Elupaik avastati 2019. aastal ja on olnud püsivalt asustatud. See viitab Alutaguse ja Venemaa lendoravapopulatsioonide vahelise levikukoridori olemasolule ja toimimisele, mistõttu on selles piirkonnas kaitstava ala laiendamine metsamassiivi säilimiseks ja taastekkeks kriitilise tähtsusega. Seetõttu võetakse sihtkaitsevööndi kaitsekorraga kaitse alla lendorava elupaik KLO9124740 pindalaga 38,9 ha tervenisti.

1.36. Remniku oja lendorava püsielupaik KLO3002950

Püsielupaik pindalaga 0,9 ha asub riigimaal ja on loodud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses kaheksat pesapuud ümbritsevale maa-alale. Alutaguse rahvuspargile liidetakse püsielupaik tervenisti. Elupaik avastati 2024. aastal.

2024. aastal avastatud lendorava elupaik viitab Alutaguse ja Venemaa lendoravapopulatsioonide vahelise levikukoridori olemasolule ja toimimisele, mistõttu on selles piirkonnas kaitstava ala laiendamine metsamassiivi taastekkeks kriitilise tähtsusega.

1.37. Riisisna lendorava püsielupaik (KLO3001989)

Püsielupaik pindalaga 1,8 ha asub riigimaal ja on loodud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses kümnet pesapuud ümbritsevale maa-alale. Alutaguse rahvuspargile liidetakse püsielupaik tervenisti.

Ühtlasi võetakse kaitse alla Riisisna lendorava elupaiga (KLO9124716) seni kaitseta 88,4 ha suurune osa (osa elupaigast on juba kaitse all Alutaguse rahvuspargi Heinasoo sihtkaitsevööndina), kus rakendub sihtkaitsevööndi kaitsekord. Rahvuspargile liidetav osa piirneb Alutaguse rahvuspargi Feodorisoo sihtkaitsevööndiga.

1.38. Roostoja lendorava püsielupaik (KLO3002941)

Püsielupaigast pindalaga 2,3 ha on loodud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses 13 pesapuud ümbritsevale maa-alale. Rahvusparki arvatakse 0,7 ha suurune, riigimaal asuv osa püsielupaigast.

1.39. Saarevälja lendorava püsielupaik (KLO3001769)

Saarevälja püsielupaigast (218,5 ha: 81 ha skv, 137,5 ha pv) on eraomandis olevat maad 48 ha ja riigi omandis olevat maad 170,5 ha. Eramaadest 28,3 ha on sihtkaitsevööndis ja 19,7 ha piiranguvööndis. Alutaguse rahvuspargiga liidetakse püsielupaik tervenisti ning 68,6 ha riigimaal asuvast piiranguvööndi alast arvatakse sihtkaitsevööndisse. Eramaaade osas kaitsekorda ja tsoneeringut ei muudeta.

Kuna püsielupaik piirneb ühelt poolt Muraka rabaga ja teisalt eramaade lageraiealadega, mis toimivad lendoravale levikutõkkena, võetakse kaitse alla püsielupaigaga piirnevad riigimaad, mis tekitada Saarevälja lendorava elupaiga sidusus Mäe ja Nissipõllu elupaigaga.

1.40. Siimu lendorava püsielupaik KLO3001857

Püsielupaik pindalaga 2,7 ha asub riigimaal ja on loodud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses ümber 25 pesapuu. Automaatsete ringidena moodustatud püsielupaik koosneb seitsmest hajusalt paiknevast lahustükist. 2010. aastal avastatud elupaik on alates 2019. aastast olnud püsivalt asustatud.

Lisaks püsielupaiga Alutaguse rahvuspargiga liitmisele võetakse tervenisti kaitse alla EELISesse kantud Siimu (Pikanõmme) lendorava elupaik (KLO9112128) pindalaga 37,6 ha, ja sellega piirnevad riigimetsamaad, mille tulemusena tekib Muraka raba lääneküljele sidus ja jätkusuutlik Võhkassaare-Põldemasaare-Pikanõmme elupaigakompleks.

1.41. Sildlasoo lendorava püsielupaik (KLO3001849)

Püsielupaik pindalaga 4,7 ha asub riigimaal ja on moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses ümber 48 pesapuu.

Pesapuud paiknevad piki Mäetaguse jõe mõlemat kallast ning lisaks püsielupaiga rahvuspargiga liitmisele võetakse sihtkaitsevööndina kaitse alla Sildlasoo lendorava elupaik (KLO9122422) pindalaga 24,8 ha tervenisti ning sellest ida poole jääv Mäetaguse jõe vasakkaldal paiknev riigimetsamaa Uuetoa väike konnakotka elupaigani. Alutaguse rahvuspargi Mustassaare sihtkaitsevööndiga piirnev kaitse alla võetav ala toimib ühenduslülina Muraka raba idaosa ja Selisoo edelaserva metsade lendorava elupaikade vahel.

1.42. Smolnitsa lendorava püsielupaik (KLO3002121)

Püsielupaik pindalaga 5,4 ha on moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses 93 pesapuud ümbritsevale maa-alale. Automaatsete ringidena moodustatud püsielupaik koosneb 15 hajusalt paiknevast lahustükist. Alutaguse rahvuspargiga liidetakse püsielupaiga riigimaal paiknev osa. Eramaal paikneb 1 ha püsielupaigast ja see jääb edaspidi kaitse alla Smolnitsa lendorava püsielupaigana.

EELISesse kantud 109,8 ha suurusest lendorava elupaigast KLO9126235 on 25,8 ha juba kaitse all Alutaguse rahvuspargi Smolnitsa sihtkaitsevööndina. Täiendavalt arvatakse Alutaguse rahvuspargi koosseisu elupaiga riigimaal asuv osa – 56,7 ha – ja seal hakkab kehtima sihtkaitsevööndi kaitsekord. Eramaal asuvat osa elupaigast – 17,9 ha – kaitstakse ka edaspidi Smolnitsa lendorava püsielupaigana (KLO9126235) ja seda Alutaguse rahvuspargiga ei liideta.

1.43. Struuga lendorava püsielupaik (KLO3002954)

Püsielupaik pindalaga 2,12 ha on moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses ümber 17 lendorava pesapuu 2024. aastal. Püsielupaigast 0,97 ha asub riigimaal ja 1,15 ha jääb eramaale. Alutaguse rahvuspargiga liidetakse püsielupaiga riigimaa osa. Eramaal asuv elupaik jääb kaitse alla Struuga lendorava püsielupaigana.

Püsielupaik asub Jaama-Kuningaküla riigitee, Jaama küla tiheasustusala ja Struuga luhtade vahelisel alal, kus napib talle sobivaid metsakooslusi. Seetõttu võetakse kaitse alla ka püsielupaiga ringidega piirnevad metsaalad põhja suunas, mis tagab ühendatuse Vihtse ja Karoli ning sealtkaudu Permisküla saarel asuvate elupaikadega.

1.44. Suur-Reissaare lendorava püsielupaik (KLO3001998)

Püsielupaik pindalaga 3,9 ha asub riigimaal ja moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses 35 pesapuud ümbritsevale maa-alale. Sihtkaitsevööndi kaitsekorraga automaatne püsielupaik jääb Saarevälja lendorava püsielupaiga (KLO3001769) piiranguvööndisse, mistõttu arvatakse püsielupaiga Alutaguse rahvuspargiga liitmisel sihtkaitsevööndisse ka Saarevälja lendorava püsielupaiga piiranguvööndi riigimaa osa.

1.45. Suuremurru lendorava püsielupaik (KLO3001755)

Püsielupaigast (205,6 ha: 102,3 ha skv, 103,3 ha pv) on eraomandis olevaid maid 23,6 ha ja riigi omandis olevat maid 182 ha. Eramaadest 18,1 ha kuulub sihtkaitsevööndisse ja 5,5 ha piiranguvööndisse. Alutaguse rahvuspargile liidetakse püsielupaik tervenisti ja eramaade osas jääb tsoneering ja kaitsekord samaks. Piiranguvööndi riigimaa osa tsoneeritakse sihtkaitsevööndisse.

Tsoneeringu muutmise tingib lisaks lendorava pesametsade kaitse tõhustamisele vajadus kehtestada range kaitse metsavajakute alale – esinduslike sooviku- ja salumetsade levikualana on piiritletud kogu piiranguvööndi riigimaa osa (97,3 ha).

1.46. Sälliku lendorava püsielupaik (KLO3002975)

Püsielupaik pindalaga 0,65 ha on moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses kolme pesapuud ümbritsevale maa-alale 2024. aastal. Püsielupaik asub riigimaal ja arvatakse Alutaguse rahvusparki tervenisti. Püsielupaik asub Tartu-Jõhvi maantee ja põllumassiivi vahelisel 160 m laiusel metsaribal ning elutingimuste säilitamiseks võetakse kaitse alla ka sellega piirnevad riigimetsamaad.

1.47. Teeristimetsa lendorava püsielupaik (KLO3002949)

Püsielupaik pindalaga 0,5 ha asub riigimaal ja moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses seitset pesapuud ümbritsevale maa-alale 2024. aastal.

Ühtlasi võetakse kaitse alla püsielupaika ümbritsevad riigimetsamaad, mille eesmärgiks on lendorava elupaiga KLO9133655 (2,5 ha) säilimine ning laiemas plaanis rahvusparki Smolnitsa, Struuga ja Feodorisoo lahustükkide funktsionaalseks ökoloogiliseks tervikuks sidumine. Liidendusalalt viimastel aastatel avastatud lendorava leiukohad viitavad Alutaguse ja Venemaa lendoravapopulatsioonide vahelise levikukoridori olemasolule ja toimimisele, mistõttu on piirkonnas, kus metsamassiivi terviklikkust katkestab nii 140 meetri laiune kõrgepingeliini koridor kui ulatuslikud lageraiealad, kaitstava ala laiendamine metsamassiivi taastekkeks kriitilise tähtsusega.

1.48. Tudulinna oja lendorava püsielupaik (KLO3002943)

Püsielupaik pindalaga 2,5 ha asub riigimaal ja moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses 26 pesapuud ümbritsevale maa-alale 2024. aastal.

Lisaks püsielupaiga rahvuspargiga liitmisele võetakse tervikuna kaitse alla riigimaal asuv 6,9 ha suurune Tudulinna oja lendorava elupaik KLO9133643 ning püsielupaiga ja Alutaguse rahvusparki vahelised lendoravale sobivad metsakooslused. Praegu kaitstav ala on piiritletud sookoosluste kaitset silmas pidades ning Muraka raba lõunaserva siirdesoomännikud lendoravale elupaigana ei sobi.

1.49. Tütarsaare lendorava püsielupaik (KLO3001987)

Püsielupaik pindalaga 3,5 ha on moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses 71 pesapuud ümbritsevale maa-alale ning koosneb 20 lahustükist. 2019. aastal avastatud elupaik on olnud senini igal aastal asustatud. Alutaguse rahvuspargile liidetakse püsielupaiga riigimaa osa (0,1 ha püsielupaiga servast jääb Pärnamäe lendorava püsielupaiga piiranguvööndis asuvalle eramaale ja seda rahvuspargile ei liideta).

Ühtlasi võetakse tervikuna kaitse alla riigimaal asuv Tütarsaare lendorava elupaik KLO9124709 pindalaga 76,5 ha. Aru ja Pärnamäe lendorava püsielupaiga vahelise riigimetsa kaitse alla võtmisel tekib kompaktne ja esinduslik elupaigavöönd, mis ulatub Muraka raba edelaosast üle Peressaare elupaikade Tudusoo looduskaitseala lõunaosa elupaikadeni.

1.50. Uuetoa lendorava püsielupaik (KLO3001847)

Püsielupaik pindalaga 2,2 ha on moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses 29 pesapuud ümbritsevale maa-alale. 2016. aastal avastatud elupaik on olnud tänaseni püsivalt asustatud. Alutaguse rahvuspargile liidetakse püsielupaiga riigimaa osa (0,05 ha püsielupaiga servast jääb eramaale ja seda rahvuspargile ei liideta).

Lisaks püsielupaiga maale võetakse kaitse alla Uuetoa lendorava elupaiga KLO9122423 seni kaitseta 8,1 ha suurune riigimaal asuv osa ning sellega piirnevad riigimetsamaad, mis seovad tervikuks Muraka raba idaserva ja Selisoo edelaserva metsades asuvad lendorava elupaigad.

1.51. Vasknarva lendorava püsielupaik (KLO3003129)

Püsielupaik (35,8 ha: 25,7 ha skv, 10,1 ha pv) asub riigimaal ning arvatakse rahvusparki tervenisti.

Ühtlasi võetakse kaitse alla püsielupaika ümbritsevad riigimetsamaad, mille eesmärgiks on lendorava elupaiga KLO9132052 (9,4 ha) säilimine ning laiemas mastaabis rahvusparki Smolnitsa, Struuga ja Feodorisoo lahustükkide funktsionaalseks ökoloogiliseks tervikuks sidumine.

Liidendusalt viimastel aastatel avastatud lendorava leiukohad viitavad Alutaguse ja Venemaa lendoravapopulatsioonide vahelise levikukoridori olemasolule ja toimimisele, mistõttu on selles piirkonnas, kus metsamassiivi terviklikkust katkestavad nii 150 meetri laiune kõrgepingeliini koridor kui ulatuslikud lageraialad, kaitstava ala laiendamine metsamassiivi taastekkeks kriitilise tähtsusega.

1.52. Vihtse lendorava püsielupaik (KLO3002980)

Püsielupaik pindalaga 2,11 ha on moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses ümber 22 lendorava pesapuud 2024. aastal. Püsielupaik asub tervenisti riigimaal.

Püsielupaik asub Jaama-Kuningaküla riigitee, Jaama ja Karoli küla tiheasustusalala ja 140 m laiuse kõrgepingeliini trassi vahelisel alal, kus napib talle sobivaid metsakooslusi. Seetõttu võetakse kaitse alla ka püsielupaiga ringidega piirnevad metsaalad lõuna ja põhja suunas, mis tagab ühendatuse Struuga ja Karoli elupaikadega.

1.53. Viilipoja lendorava püsielupaik (KLO3001852)

Viilipoja lendorava püsielupaik pindalaga 0,93 ha asub riigimaal ning on moodustatud LKS § 50 lg 2 p 1 alusel 25 m raadiuses kaheksat lendorava pesapuud ümbritsevale maa-alale.

Ühtlasi võetakse sihtkaitsevööndina kaitse alla riigimaal asuv lendorava elupaik KLO9123550 (11,8 ha) tervenisti ning Alutaguse rahvusparki Pasti sihtkaitsevööndi ja Pärnamäe lendorava püsielupaiga vaheline riigimetsamaa. Liidendus seob tervikuks olemasolevad kaitstavad alad, mille kaudu tekib jätkusuutlik Muraka raba edelaserva ja Peressaare-Tudusoo piirkonna elupaiku ühendav maastikukompleks.

1.54. Võhkassaare lendorava püsielupaik (KLO3001751)

Võhkassaare lendorava püsielupaik (237,5 ha: 112,8 ha skv, 124,8 ha pv) asub tervenisti riigimaal ja liidetakse Alutaguse rahvusparkile tervenisti. Ühtlasi tsoneeritakse 47 ha piiranguvööndi ala sihtkaitsevööndisse.

Püsielupaik piirneb ida poolt Alutaguse rahvusparki Lipu soo ja Virunurme sihtkaitsevööndiga ning lääne poolt Põldemasaare lendorava püsielupaigaga. Kaitstavaid alasid liites tekib Muraka raba lääneosa metsades asuvatest lendorava elupaikadest esinduslik ja jätkusuutlik kaitsekorralduslikult terviklik elupaigakompleks.

2. Metsise püsielupaigad

2.1. Alajõe metsise püsielupaik (KLO3000026)

Alajõe metsise püsielupaigast (518,4 ha: 109,1 ha skv, 409,3 ha pv) on eraomandis olevaid maid 132 ha. Kõik eramaad jäävad piiranguvööndisse ja rahvusparki koosseisu arvamise

nende osas kaitsekord ja tsoneering ei muutu. Kõik piiranguvööndis asuvad riigimaad (277,3 ha) tsoneeritakse sihtkaitsevööndisse.

Tsoneeringu muutmise vajaduse tingib Alajõe metsise mängupaiga ebapiisav kaitstus, kus rangelt kaitstud on vaid 41% olulisest elupaigast (1 km raadius ümber mängupaiga), mistõttu lageraied on toimunud mänguala piiril, ning mängus osalevate kukkede arvukus on languses (2018: 6 kukke, 2021: 5 kukke, 2022: 3 kukke). Senise piiranguvööndi alale jäävad ka kalakotka, karvasjalg-kaku, laanepüü ja tedre elupaigad.

Kuna metsise elupaiga kaitstus pole tagatud ka 3 km – suviste elupaikade - mastaabis, võetakse ühtlasi kaitse ala püsielupaigaga piirnevad riigimaad lääne, põhja ja ida suunas, millega tagatakse Alajõe metsisemängu sidusus lähimate – Valgesoo ja Veletu – mängudega.

2.2. Kaasiksoo metsise püsielupaik (KLO3000029)

Kaasiksoo metsise püsielupaigast (1271,8 ha: 342,4 ha skv, 929,4 ha pv) on eraomandis olevaid maid 12,5 ha. Kõik eramaad asuvad piiranguvööndis ning rahvuspargiga liitmisel nende osas tsoneering ei muutu. Püsielupaiga piiranguvööndi riigimaast arvatakse sihtkaitsevööndisse 770,2 ha.

Kaasiksoo metsise püsielupaik asub Muraka loodus- ja linnualal. Kahte metsisemängu – Kaasiksoo 1 ja Kaasiksoo 2 – hõlmava püsielupaiga tsoneeringu muutmise vajaduse tingib mängupaikade ebapiisav kaitstus, kus rangelt kaitstud on vastavalt 60% ja 35% olulisest elupaigast (1 km raadius ümber mängupaiga), ning piiranguvööndis asuvate loodusdirektiivi elupaigatüüpide looduslikus seisundis rabad (7110*), siirdesoo- ja rabametsad (91D0*), vanad loodusmetsad (9010*) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) range kaitse vajadus.

2.3. Kamarna metsise püsielupaik (KLO3000030)

Kamarna metsise püsielupaik (437,67 ha: 143,2 ha skv ja 294,4 ha pv) kuulub maaomandilt 355,1 ha ulatuses riigi omandisse ja 82,6 ha ulatuses eraomandisse. Eramaadest 4,2 ha asub sihtkaitsevööndis ja 78,4 ha piiranguvööndis. Rahvuspargiga liitmisel eramaade osas tsoneeringut ei muudeta. Piiranguvööndi riigimaast arvatakse 134,99 ha sihtkaitsevööndisse.

Tsoneeringu muutmise vajadus on tingitud Kamarna metsise mängupaiga ebapiisavast kaitsest, kus rangelt kaitstud on vaid 45% olulisest elupaigast (1 km raadius ümber mängupaiga) ning loodusdirektiivi elupaigatüüpide looduslikus seisundis rabad (7110*), vanad loodusmetsad (9010*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*) asumisest piiranguvööndis. Kamarna metsise püsielupaik asub Agusalu loodus- ja linnualal.

Vähendamaks elupaikade killustatust ja parandamaks metsise mänguvälise elupaiga kaitset, võetakse kaitse alla püsielupaigaga piirnevad riigimetsamaad, mille tulemusel tekib sidus ja esinduslik Agusalu soostiku põhjaosa metsise elupaiku ning metsa- ja sookooslusi hõlmav elupaigakompleks.

2.4. Kauksi metsise püsielupaik (KLO3000031)

Kauksi metsise püsielupaigast (651,89 ha: 239,48 ha skv, 412,64 ha pv) on eraomandis kokku 196,22 ha, millest 49,85 ha on sihtkaitsevööndis ja 146,37 ha piiranguvööndis. Rahvuspargiga liitmisel arvatakse 77 ha riigi omandis olevat piiranguvööndi maad ning 5,8 ha eraomandis olevat piiranguvööndi maad (maaomaniku ettepanekul) sihtkaitsevööndisse.

Kuigi püsielupaiga looduslikku seisundit mõjutab tihe teede- ja kraavivõrgustik ning viimastel aastatel toimunud teede ja kuivendussüsteemide rekonstrueerimistööd ning raied, on püsielupaiga jätkuv kaitse all olemine ja seda ümbritsevate riigimaade kaitse alla võtmine selles piirkonnas ülioluline, kuna püsielupaigaga ida poolt piirnevalt on Alutaguse metsamassiivi killustatus paralleelselt kulgevate Tartu-Jõhvi maantee, 330 kV kõrgepingeliinide ning nende vahel asuvate lageraialade kumulatiivse mõju tõttu suurim. Trassikoridoride ja teedevaheliste metsaalade kaitse alla võtmine on suunatud eeskätt metsamaastiku sidususe säilitamisele ja seal kehtestatakse piiranguvööndi kaitsekord.

2.5. Kuru metsise püsielupaik (KLO9102371)

Kuru metsise püsielupaigast (420,61 ha: 74,24 ha skv ja 346,38 ha pv) püsielupaigast on eraomandis 205,37 ha, millest 28,2 ha jääb sihtkaitsevööndisse ning 177,19 ha piiranguvööndisse. Alutaguse rahvuspargiga liitmisel arvatakse 1,7 ha püsielupaiga lõunapiiril asuvat piiranguvööndi maad, mis on eraomandis elamumaa, kaitse alt välja. Püsielupaiga lääneosas asuvad piiranguvööndi riigimetsamaad arvatakse 55,83 ha ulatuses sihtkaitsevööndisse, et tagad metsisemängu keskme asumine sihtkaitsevööndis.

Kuigi püsielupaiga looduslikku seisundit mõjutab tihe teede- ja kraavivõrgustik ning piiranguvööndi alal toimunud raied, on püsielupaiga jätkuv kaitse all olemine ja seda ümbritsevate riigimaade kaitse alla võtmine selles piirkonnas ülioluline, kuna püsielupaigaga lääne poolt piirnevalt on Alutaguse metsamassiivi killustatus paralleelselt kulgevate Tartu-Jõhvi maantee, 330 kV kõrgepingeliinide ning nende vahel asuvate lageraialade kumulatiivse mõju tõttu suurim. Trassikoridoride ja teedevaheliste metsaalade kaitse alla võtmine on suunatud eeskätt metsamaastiku sidususe säilitamisele ja seal kehtestatakse piiranguvööndi kaitsekord.

Metsisemäng on märgitud kahanev arvukusega, mõjuteguriteks elupaiga alal asuv tihe teede ja kuivenduskraavide võrgustik ning piiranguvöönd tehtud ulatslikud harvendusraied. Metsise kaitse tagamiseks võetakse kaitse alla püsielupaigast lääne-loodesse ja kirdesse jäävad riigimetsamaad, mis tagavad sidususe Kuru metsise elupaiga ning Kauksi ja Sälliku ning Võhma-Kuru metsisemängude vahel. Kuru metsise püsielupaiga ja sellega piirnev metsa-ala on oluline ühenduslülili Lääne- ja Ida-Alutaguse vahel, mida põhja poolt piiravad iisaku asula ja seda ümbritsevad põllumajandusmaastikud, lõuna poolt 140 m laiune 330 kV liini koridor ning Peipsi-äärsed tiheasustus- ja puhkealad.

2.6. Oonurme metsise püsielupaik (KLO3000038)

Oonurme metsise püsielupaiga (369,94 ha: 90,82 ha skv, 279,12 ha pv) piiranguvöönd kattub kokku 86,4 ha ulatuses lendorava püsielupaikade sihtkaitsevööndiga (50,4 ha Mihklimurru lendorava püsielupaiga, 29,7 ha ulatuses Kaukvere lendorava püsielupaiga ja 6,1 ha Põldemasaare lendorava püsielupaiga sihtkaitsevööndiga) ja nendel aladel kehtib praegu ja edaspidi sihtkaitsevööndi kaitsekord. Täiendavalt arvatakse sihtkaitsevööndisse 41,1 ha piiranguvööndi maad. Püsielupaigast 20,86 ha on eramaid, mis asuvad Mihklimurru ja Põldemasaare lendorava püsielupaiga sihtkaitsevööndiga kattuv alal ning need jäävad ka edaspidi sihtkaitsevööndisse.

Kuigi Oonurme metsise mänguaegse elupaiga kaitstust võib pidada heaks, on püsielupaiga ulatus kanade suvist elupaiganõudlust arvestades ebapiisav – 3 km raadiuses on kaitse all napilt 25% elupaigast. Täiendavalt võetakse kaitse alla püsielupaigaga piirnevad riigimetsamaad, mille kaudu seotakse tervikuks eraldiasuvad ringikujulised Pikanoka ja Siimu lendorava püsielupaigad

2.7. Ongassaare metsise püsielupaik (KLO9105919)

Ongassaare metsise püsielupaik (515,02 ha: 169,72 skv, 345,3 pv) paikneb tervenisti riigi omandis oleva maal. Püsielupaik hõlmab Pikassilla soo (id: 82 389 221) ja Taga-Varesmetsa (id: 22 312 016) metsisemängu, millest viimane on piirkonna esinduslikuim (2019: 11–12 kukke). Rahvuspargiga liitmisel arvatakse sihtkaitsevööndisse 233 ha senist piiranguvööndi ala.

Tsoneeringu muutmise vajadus on tingitud metsise elupaikade ebapiisavast kaitstusest. Taga-Varesmetsa metsisemängu kese jääb püsielupaigast väljapoole ning 1 km raadiuses paiknevast mänguaegsest elupaigast on kaitse all vaid 26%, kus kehtiv piiranguvööndi kaitsekord ei vasta metsise mänguaegsele elupaiganõudlusele. Eelnimetatud põhjusel laiendatakse kaitstavat ala ka püsielupaika ümbritsevatele riigimaadele mis tagab Ongassaare ja Kamarna metsise püsielupaiga omavahelise sidususe ning laiemas plaanis Agusalu soostiku põhjaosas asuva mitmekesise ja loodusväärtuste poolest rikkaliku maastikukompleksi tervikliku kaitse.

Ongassaare püsielupaik asub Agusalu loodus- ja linnualal ning seal paiknevate loodusedirektiivi elupaigatüüpide looduslikus seisundis rabad (7110*), vanad loodusmetsad (9010*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*) seisundi säilimine ja paranemine peab olema tagatud.

2.8. Ratva metsise püsielupaik (KLO3000039)

Ratva metsise püsielupaigast (215,3 ha: 46,9 ha skv, 168,3 ha pv) eraomandis on 61,9 ha, mis asub piiranguvööndis ning rahvuspargiga liitmisel nende osas tsoneering ja kaitsekord ei muutu. Piiranguvööndi riigimaast rahvuspargiga liitmisel arvatakse 92 ha senist piiranguvööndi ala sihtkaitsevööndisse.

Tsoneeringu muutmise vajadus on tingitud metsise mänguaegse elupaiga ebapiisavast kaitstusest, kus mängupaiga kese koos vahetu mängualaga jääb piiranguvööndisse. Ratva metsisemäng (id: 2 102 492 266) on kahaneva arvukusega (2017: 5 kukke, 2022: 3 kukke), mille puhul on oluliseks mõjuteguriks on piiranguvööndis toimunud raied ja toimiva kraavituse tagajärjel toimunud puistu tihenemine. Ratva metsise püsielupaik jääb ühtlasi Muraka linnu- ja loodusala, mis ühtlasi seab ranged kohustused sealsete loodusedirektiivi elupaigatüüpide vanad loodusmetsad (9010*), soostuvad- ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*) seisundi säilitamiseks ja paranemiseks.

2.9. Ristikivi metsise püsielupaik (KLO3000040)

Ristikivi metsise püsielupaik (341,78 ha: 121,13 ha skv, 220,65 ha pv) asub tervenisti riigimaal. Metsise kaitse tõhustamiseks arvatakse püsielupaiga ala tervenisti sihtkaitsevööndisse ning võetakse kaitse alla püsielupaika ümbritsevad riigimetsamaad.

Olemasolevates piirides püsielupaik katab napilt üksnes 1 km raadiuses metsise mänguaegse elupaiga ruumilised vajadused ning hea elupaigakvaliteediga kunagine võimas Ristikivi metsisemäng (id: 241 686 632) on oma hiilgust taastamas (2009: 18 kukke, 2018: 9 kukke, 2024: 16 kukke). Soo lõunaosast leiti 2024. aastal 18 kukega tedremäng. Kaitstava ala laiendamine tagab kvaliteetse ja kuivendusest ja raietest vähemõjutatud Lemmaku soo-Ristikivi raba tervikliku soo- ja metsamaastiku säilimise ning laiemas plaanis tekitab funktsionaalse elupaigakompleksi Alutaguse rahvuspargi lahustükina kaitse all oleva Laevasoo ning Rannapungerja jõe ja Jõhvi-Tartu maantee vahelisele alale, mis lisaks Ristikivile hõlmab Kauksi (Id: 1 236 269 389), Sälliku (Id: 436 988 640) ja Rajasoo (Id: -778 227 353) metsisemängu.

3. Kalakotka püsielupaigad

3.1. Alajõe kalakotka püsielupaik (KLO3001504)

LKS § 50 lg 2 p 2 alusel piiritletud 12,5 ha suurune püsielupaik hõlmab ringikujulist ala 200 meetri raadiuses ümber pesapuu ja seal kehtib sihtkaitsevööndi kaitsekord, mida ei muudeta. Riigimaal asuv püsielupaik asub Alajõe metsise püsielupaiga (KLO3000026) piiranguvööndis, mis arvatakse rahvuspargiga liitmisel sihtkaitsevööndisse. Ühtlasi arvatakse sihtkaitsevööndisse püsielupaigast põhja poole jäävad seni kaitseta riigimaad, mis tagab EELISesse kantud kalakotka elupaiga KLO9128324 tervikliku kaitse.

3.2. Alajõe kalakotka püsielupaik (KLO3001632)

LKS § 50 lg 2 p 2 alusel piiritletud 12,4 ha suurune püsielupaik hõlmab ringikujulist ala 200 meetri raadiuses ümber pesapuu. Püsielupaik asub riigimaal ja seal kehtib sihtkaitsevööndi kaitsekord, mida ei muudeta. Riigimaal asuv püsielupaik asub Alajõe metsise püsielupaiga (KLO3000026) piiranguvööndis, mis arvatakse rahvuspargiga liitmisel sihtkaitsevööndisse. Ühtlasi arvatakse sihtkaitsevööndisse püsielupaigast põhja poole jäävad seni kaitseta riigimaad, mis tagab EELISesse kantud kalakotka elupaiga KLO9128324 tervikliku kaitse.

3.3. Alajõe kalakotka püsielupaik (KLO3002464)

LKS § 50 lg 2 p 2 alusel piiritletud 12,6 ha suurune püsielupaik hõlmab ringikujulist ala 200 meetri raadiuses ümber pesapuu. Püsielupaik asub riigimaal ja seal kehtib sihtkaitsevööndi kaitsekord, mida ei muudeta. Rahvuspargiga liidetakse ka püsielupaigaga piirnevad riigimaad, mis tagab kalakotka elupaiga KLO9128324 tervikliku kaitse.

3.4. Ees-Roostja kalakotka püsielupaik (KLO3002161)

LKS § 50 lg 2 p 2 alusel piiritletud 12,5 ha suurune püsielupaik hõlmab ringikujulist ala 200 meetri raadiuses ümber pesapuu. Püsielupaik asub riigimaal ja seal kehtib sihtkaitsevööndi kaitsekord, mida ei muudeta. Rahvuspargiga liidetakse ka püsielupaigaga piirnevad riigimaad tagamaks seni vaid osaliselt kaitse all oleva kalakotka elupaiga KLO9127182 terviklik kaitse. Ühtlasi võetakse kaitse alla Kaasiku (Lõpe soo) lääneosa ja sealsed tedre elupaigad.

3.5. Ees-Roostja kalakotka püsielupaik (KLO3001346)

LKS § 50 lg 2 p 2 alusel piiritletud 12,5 ha suurune püsielupaik hõlmab ringikujulist ala 200 meetri raadiuses ümber pesapuu. Püsielupaik asub riigimaal ja seal kehtib sihtkaitsevööndi kaitsekord, mida ei muudeta. Rahvuspargiga liidetakse ka püsielupaigaga piirnevad alad, mis tagab seni vaid osaliselt kaitse all oleva kalakotka elupaiga KLO9127182 tervikliku kaitse. Ühtlasi võetakse kaitse alla Kaasiku (Lõpe soo) lääneosa ja sealsed tedre elupaigad.

3.6. Imatu kalakotka püsielupaik (KLO3001499)

LKS § 50 lg 2 p 2 alusel piiritletud 12,5 ha suurune püsielupaik hõlmab ringikujulise ala 200 meetri raadiuses ümber pesapuu. Püsielupaik asub riigimaal ja seal kehtib sihtkaitsevööndi kaitsekord, mida ei muudeta. Rahvuspargiga liidetakse ka püsielupaigaga piirnevad seni kaitseta riigimetsamaad, mis tagab nii kalakotka elupaiga KLO9128327 kui ka Pikasilla soo sookoosluste ning Luiska luitestiku kriivade ja metsakoosluste tervikliku kaitse.

3.7. Jaama kalakotka püsielupaik (KLO3002015)

LKS § 50 lg 2 p 2 alusel piiritletud 12,6 ha suurune püsielupaik hõlmab ringikujulise ala 200 meetri raadiuses ümber pesapuu. Püsielupaigast 5,4 ha on eraomandis ja 7,2 ha riigi omandis,

millest Alutaguse rahvuspargiga liidetakse üksnes riigimaa osa. Rahvuspargiga liidetakse ka püsielupaigaga piirnevad seni kaitseta riigimetsamaad, mis lisaks kalakotka elupaigale KLO9124808 tagab ka maastikulise sidususe kaitse alla olevate Feodorisoo ja Struuga luhtade vahel.

3.8. Kassisaare kalakotka püsielupaik (KLO3001276)

LKS § 50 lg 2 p 2 alusel piiritletud 10,6 ha suurune püsielupaik hõlmab ringikujulise ala 200 meetri raadiuses ümber pesapuu. Püsielupaik asub riigimaal ja seal kehtib sihtkaitsevööndi kaitsekord, mida ei muudeta. Rahvuspargiga liidetakse ka seni kaitseta püsielupaigaga piirnev Agusalu soostikku kuuluv Kassisaare soo, mis lisaks sookooslustele tagab ka kalakotka elupaiga KLO9126515 tervikliku kaitse.

3.9. Lõpe kalakotka püsielupaik KLO3001155

LKS § 50 lg 2 p 2 alusel piiritletud 12,5 ha suurune püsielupaik hõlmab ringikujulist ala 200 meetri raadiuses ümber pesapuu. Püsielupaik asub riigimaal ja seal kehtib sihtkaitsevööndi kaitsekord, mida ei muudeta. Rahvuspargiga liidetakse ka püsielupaigaga piirnevad riigimaad, mis tagab seni vaid osaliselt kaitse all oleva kalakotka elupaiga KLO9127182 tervikliku kaitse. Ühtlasi võetakse kaitse alla Kaasiku (Lõpe soo) lääneosa ja sealsed tedre elupaigad.

3.10. Pikasilla kalakotka püsielupaik (KLO3002384)

LKS § 50 lg 2 p 2 alusel piiritletud 12,6 ha suurune püsielupaik hõlmab ringikujulise ala 200 meetri raadiuses ümber pesapuu. Püsielupaik asub riigimaal ja seal kehtib sihtkaitsevööndi kaitsekord, mida ei muudeta. Rahvuspargiga liidetakse ka püsielupaigaga piirnevad seni kaitseta alad riigimaal, mis tagab nii kalakotka elupaiga KLO9128327 kui ka Pikasilla soo sookoosluste ning Luiska luitestiku kriivade ja metsakoosluste tervikliku kaitse.

3.11. Remniku kalakotka püsielupaik (KLO3001503)

LKS § 50 lg 2 p 2 alusel piiritletud 12,5 ha suurune püsielupaik hõlmab ringikujulist ala 200 meetri raadiuses ümber pesapuu. Püsielupaik asub riigimaal ja seal kehtib sihtkaitsevööndi kaitsekord, mida ei muudeta. Rahvuspargiga liidetakse ka püsielupaigaga piirnevad riigimaad, mis tagab seni vaid osaliselt kaitse all oleva kalakotka elupaiga KLO9127181 tervikliku kaitse ning Agusalu soostiku lõunaosas asuva kuivendusest vähemõjutatud Garbaata soo ja märgade metsade soodsa seisundi säilimise.

3.12. Remniku kalakotka püsielupaik (KLO3002160)

LKS § 50 lg 2 p 2 alusel piiritletud 12,5 ha suurune püsielupaik hõlmab ringikujulist ala 200 meetri raadiuses ümber pesapuu. Püsielupaik asub riigimaal ja seal kehtib sihtkaitsevööndi kaitsekord, mida ei muudeta. Rahvuspargiga liidetakse ka püsielupaigaga piirnevad riigimaad, mis tagab seni vaid osaliselt kaitse all oleva kalakotka elupaiga KLO9127181 tervikliku kaitse ning Agusalu soostiku lõunaosas asuva kuivendusest vähemõjutatud Garbaata soo ja märgade metsade soodsa seisundi säilimise.

3.13. Remniku kalakotka püsielupaik (KLO3002016)

LKS § 50 lg 2 p 2 alusel piiritletud 12,5 ha suurune püsielupaik hõlmab ringikujulist ala 200 meetri raadiuses ümber pesapuu. Püsielupaik asub riigimaal ja seal kehtib sihtkaitsevööndi kaitsekord, mida ei muudeta. Rahvuspargiga liidetakse ka püsielupaigaga piirnevad riigimaad, mis tagab seni vaid osaliselt kaitse all oleva kalakotka elupaiga KLO9124809 tervikliku kaitse ning Agusalu soostiku lõunaosaga piirnevate metsakoosluste soodsa seisundi säilimise.

3.14. Remniku kalakotka püsielupaik (KLO3001920)

LKS § 50 lg 2 p 2 alusel piiritletud 12,2 ha suurune püsielupaik hõlmab ringikujulist ala 200 meetri raadiuses ümber pesapuu. Püsielupaik asub riigimaal ja seal kehtib sihtkaitsevööndi kaitsekord, mida ei muudeta. Rahvuspargiga liidetakse ka püsielupaigaga piirnevad riigimaad, mis tagab seni vaid osaliselt kaitse all oleva kalakotka elupaiga KLO9124809 tervikliku kaitse ning Agusalu soostiku lõunaosaga piirnevate metsakoosluste soodsa seisundi säilimise.

3.15. Remniku kalakotka püsielupaik (KLO3002970)

LKS § 50 lg 2 p 2 alusel piiritletud 12,6 ha suurune püsielupaik hõlmab ringikujulist ala 200 meetri raadiuses ümber pesapuu. Püsielupaik asub riigimaal ja seal kehtib sihtkaitsevööndi kaitsekord, mida ei muudeta. Rahvuspargiga liidetakse ka püsielupaigaga piirnevad riigimaad, mis tagab seni vaid osaliselt kaitse all oleva kalakotka elupaiga KLO9124809 tervikliku kaitse ning Agusalu soostiku lõunaosaga piirnevate metsakoosluste soodsa seisundi säilimise.

3.16. Roostoja kalakotka püsielupaik (KLO3001345)

LKS § 50 lg 2 p 2 alusel piiritletud 12,5 ha suurune püsielupaik hõlmab ringikujulist ala 200 meetri raadiuses ümber pesapuu. Püsielupaik asub riigimaal ja seal kehtib sihtkaitsevööndi kaitsekord, mida ei muudeta. Rahvuspargiga liidetakse ka püsielupaigaga piirnevad riigimaad, mis tagab seni vaid osaliselt kaitse all oleva kalakotka elupaiga KLO9128336 tervikliku kaitse ning Muraka soostiku lõunaosas asuva Roostoja Laukasoo säilimise.

3.17. Roostoja kalakotka püsielupaik (KLO3002163)

LKS § 50 lg 2 p 2 alusel piiritletud 12,5 ha suurune püsielupaik hõlmab ringikujulist ala 200 meetri raadiuses ümber pesapuu. Püsielupaik asub riigimaal ja seal kehtib sihtkaitsevööndi kaitsekord, mida ei muudeta. Rahvuspargiga liidetakse ka püsielupaigaga piirnevad riigimaad, mis tagab seni vaid osaliselt kaitse all oleva kalakotka elupaiga KLO9127184 tervikliku kaitse. Püsielupaik kattub Ristikivi metsise püsielupaiga (KLO3000040) piiranguvööndiga, mis arvatakse rahvuspargile liitmisel samuti sihtkaitsevööndisse.

3.18. Roostoja kalakotka püsielupaik (KLO3001507)

LKS § 50 lg 2 p 2 alusel piiritletud 12,0 ha suurune püsielupaik hõlmab ringikujulist ala 200 meetri raadiuses ümber pesapuu. Püsielupaik asub riigimaal ja seal kehtib sihtkaitsevööndi kaitsekord, mida ei muudeta. Rahvuspargiga liidetakse ka püsielupaigaga piirnevad riigimaad, mis tagab seni vaid osaliselt kaitse all oleva kalakotka elupaiga KLO9127184 tervikliku kaitse. Püsielupaik kattub Ristikivi metsise püsielupaiga (KLO3000040) piiranguvööndiga, mis arvatakse rahvuspargile liitmisel samuti sihtkaitsevööndisse.

3.19. Roostoja kalakotka püsielupaik (KLO3001506)

LKS § 50 lg 2 p 2 alusel piiritletud 12,5 ha suurune püsielupaik hõlmab ringikujulist ala 200 meetri raadiuses ümber pesapuu. Püsielupaik asub riigimaal ja seal kehtib sihtkaitsevööndi kaitsekord, mida ei muudeta. Rahvuspargiga liidetakse ka püsielupaigaga piirnevad riigimaad, mis tagab seni vaid osaliselt kaitse all oleva kalakotka elupaiga KLO9127184 tervikliku kaitse. Püsielupaik kattub Ristikivi metsise püsielupaiga (KLO3000040) piiranguvööndiga, mis arvatakse rahvuspargile liitmisel samuti sihtkaitsevööndisse.

3.20. Sälliku kalakotka püsielupaik (KLO3002407)

LKS § 50 lg 2 p 2 alusel piiritletud 12,6 ha suurune püsielupaik hõlmab ringikujulist ala 200 meetri raadiuses ümber pesapuu. Püsielupaik asub riigimaal ja seal kehtib sihtkaitsevööndi kaitsekord, mida ei muudeta. Rahvuspargiga liidetakse ka püsielupaigaga piirnevad riigimaad, mis tagab seni vaid osaliselt kaitse all oleva kalakotka elupaiga KLO9128686 tervikliku kaitse ning Võhmajärve soo põhjaosa säilimise.

3.21. Sälliku kalakotka püsielupaik (KLO3002304)

0,06 ha suurune püsielupaik on seni kaitseta osa kalakotka pesapuu ümber 200 meetri raadiuses ringist, mis jääb väljapoole olemasolevat rahvusparki. Kaitse alla võetakse ka püsielupaigaga piirenvad riigimetsamaad, millega tagatakse kalakotka elupaiga KLO9127183 terviklik kaitse.

4. Muude liikide kaitseks kehtestatud püsielupaigad

4.1. Kaatermu must-toonekure püsielupaik (KLO3000492)

Kaatermu must-toonekure püsielupaik (21,6 ha: 6,8 pv, 14,8 skv) jääb 8,5 ha ulatuses eraomandis olevale maale, mis hõlmab kogu piiranguvööndi ja 1,7 ha sihtkaitsevööndi alast. Alutaguse rahvuspargile liidetakse püsielupaiga sihtkaitsevööndi ala, mille osas senist tsoneeringut ja kaitsekorda ei muudeta.

Kuna senises ulatuses kaitstav ala (21,6 ha) ei kata terviklikku metsamassiivi eelistava liigi elupaiganõudlusi ja liigi elupaik KLO9128329 ei ole piisavalt kaitstud, laiendatakse kaitstavat elupaigaala lõuna suunas asuvatele riigimaadele, kus praeguse püsielupaiga ja olemasoleva rahvuspargi Kivinõmme lahustükki vahelisel alal leidub veel vanu sobivaid metsakooslusi.

4.2. Kautvere musta limasambliku ja sõrmja tardsambliku püsielupaik (KLO3000569)

Riigimaal asuv 6,1 ha suurune püsielupaigas kehtib sihtkaitsevööndi kaitsekord ja see liidetakse Alutaguse rahvuspargile tervenisti. Ühtlasi võetakse kaitse alla püsielupaigast ida poole jäävad riigimetsamaad, kuna haruldaste samblikuliikide ökoloogilisi eelistusi arvestades ei pruugi loode-kagusuunaliselt väljavenitatud 70 m laiune ja 640 m pikkune püsielupaik pikas perspektiivis tagada liikide säilimist, kuna elupaik asub tervenisti servaeefekti mõjualas.

Põhja poolt piirneb püsielupaik vahetult Oonurme metsise ja Mihklimurru lendorava püsielupaigaga, mis liidetakse samuti rahvuspargiga.

4.3. Kivinõmme karvase kruupsambliku püsielupaik (KLO3000570).

10,4 ha suurune püsielupaik asub riigimaal. Koos püsielupaiga rahvuspargiga liitmisele võetakse piiranguvööndina kaitse alla ka püsielupaigaga piirnevad riigimetsamaad, et tagada halvasti levivale liigile levikuvõimalused ja välistada vahetult leiukohaga piirnevatel aladel võimalike lageraiete negatiivne mõju.

4.4. Pikasilla 1 käpaliste püsielupaik (KLO3001220)

4,8 ha suurune püsielupaik asub riigimaa sihtkaitsevööndis. Alutaguse rahvuspargiga liidetakse nii püsielupaiga ala kui ka seda ümbritsev Pikasilla soo tervenisti. Lisaks sihtliikidele väikesele käopõllele ja Rusowi sõrmkäpale kasvab püsielupaigas kõdu-koralljuurt, sookäppa, kahelehist käokeelt ja kuradi sõrmkäppa, lääneosas on männi-soomussambliku ning haruldaste ja ohustatud liikide leidumispotentsiaal ümbritsevas soos on suur.

4.5. Pikasilla 2 käpaliste püsielupaik (KLO3001223)

8,5 ha suurune püsielupaik asub 1,3 ha ulatuses eramaal. Kogu elupaik on sihtkaitsevööndis. Püsielupaik on moodustatud väikese käopõlle kaitseks, kuid siin asuvad ka kaitsealuste kuradi-sõrmkäpa ja roomava öövilke kasvukohad. Veerežiimi tagamiseks laiendatakse kaitstavat ala põhja-ida suunas olevatel riigimaadele, mis tagab nii elupaigaks olevate sookoosluste säilimise

kui suuremas mastaabis Luiska luitestiku, Pikasilla soo ja Taga-Varesmetsa esindusliku maastikukompleksi säilimise.

4.6. Männisinelase püsielupaik (KLO3000002)

9,6 ha suurune männisinelase püsielupaik 1,2 ha asub eramaal. Rahvuspargiga liitmisel kaitsekord ei muutu ja lisaks männisinelasele kaitstakse ka loodusdirektiivi metaelupaigatüüpi vanad loodusmetsad (9010*). Sihtliik männisinelane on taigametsade relik, kelle elupaik on seotud vanade põliste männikutega, sealhulgas on oluline järjepideva metsamassiivi suurus. Seetõttu võetakse kaitse alla ka püsielupaigaga lääne pool paiknev riigimetsamassiiv. Kuna liike ei vaja täielikku majanduskeeldu, vaid pigem struktuurilist ja vanuselist heterogeensust, piisab piiranguvööndi kaitsekorrast.

4.7. Uuetoa väike konnakotka püsielupaik (KLO3000300)

22,9 ha suurune püsielupaik asub täielikult riigimaal sihtkaitsevööndis. Lisaks rahvuspargiga liidetavale püsielupaiga alale võetakse kaitse alla ka püsielupaigaga piirnevad riigimaad

4.8. Kuru merikotka püsielupaik (KLO3001372)

Ringikujuline 12,5 ha suurune püsielupaik on piiritletud 200 m raadiuses ringina ümber pesapuu. Rahvuspargiga liidetakse püsielupaiga riigimaal asuv osa, 1,9 ha püsielupaigast asub eramaal ja seda rahvuspargiga ei liideta. Ühtlasi võetakse kaitse alla püsielupaigaga piirnevad riigimaad, mis tagab võhma luitestiku ja luidetevahelise väikesoode komplekski tervikliku loodusliku seisundi säilimise.

4.9. Roostoja merikotka püsielupaik (KLO3001459)

Ringikujuline riigimaal asuv 12,5 ha suurune püsielupaik on piiritletud 200 m ringina ümber pesapuu ja see liidetakse rahvuspargiga tervenisti. Kaitsealaga liidetakse ka püsielupaika ümbritsevad maad Ristikivi raba – Lemmaku soo vahelise kuivendusest ja raietest vähemõjutatud loodusmaastiku soodsa seisundi säilitamise eesmärgil.